

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

KAHRAMANMARAŞ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

KÜLTÜR
YAYINLARI

İN
LE CE
ME

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

İmtiyaz Sahibi

Büyükşehir Belediyesi Adına
Hayrettin Güngör

Genel Yayın Yönetmeni

Duran Doğan

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları Serisi: 129

1. Baskı

Ukde Kitaplığı, 2006

Baskı Tarihi

Nisan 2022

ISBN 978-605-73882-5-4

Editör

Eray Sarıçam

Teknik Hazırlık

Şeyda Nur Uğur
Nisanur Karakuş
Betül Durdu

Son Okuma

Rıdvan Tulum

Mizanpaj

Ali Şenocak

Kapak Görseli

Şeyda Nur Uğur

Baskı

Semih Ofset Matbaacılık
Sek Yayıncılık Sağ. İnş. San. Tic.
Ltd. Şti. Büyük San. 1. Cadde
No:74/1-2-3-4
İskitler / Ankara
Matbaa Sertifika No: 40581

İletişim Adresi

Kültür Spor ve Turizm
Daire Başkanlığı
Kayabaşı Mah. Vakıf Tarla Cad.
Köker Konağı No: 6
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş
Telefon: 0 (344) 225 24 15-16

Bu eser, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin bir kültür hizmetidir.

KAHRAMANMARAŞ EVLİYALARI

Tabakātü'l - Mer'aşiyye

M. Tahir GÖREN

Şehirler, Evlialardan Öğrenirler

Bizler, bilgiyi, görgüyü ve gerçeğin izlerini Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizden öğrenmemizin yanında, aynı zamanda da tarih boyunca hep alimlerden ve evlialardan da bu konuda “el” almış bir milletiz. Onların yol göstericiliği, yolumuzu her daim aydınlatmıştır. Evlialar, bizlere şu dünya hayatında İslam üzerine yaşamının, her daim değişen zamanın ve çağın içinde nasıl “dürüst ve İslam” kalabileceğimizin ipuçlarını vermişlerdir ve vereceklerdir.

Türkiye, bir evlialar yurdudur. Türkiye, “iyi ve güzel olanı” bilen ve bunu hayatının her anında yanı başından ayırmayan insanların vatanıdır. Bu ülkenin her toprağı bilginin, ahlakın ve gerçeğin, İslam üzerine şereflemenin mucizesini yaşamış ve yaşatmıştır.

Evlialar, hikmet sahipleri, yurdumuzun tarih boyunca her zaman uç beyleri olmuşlardır. Zor anlarda, seferberlik anlarında onların duaları ve hikmetli sözleri bizi ayakta tutmuş ve her seferinde kuvvetli bir yeniden başlamayla dönmemizi sağlamışlardır.

Kahramanmaraş'ta Türkiye'nin evliya şehirlerinden biri olarak, bu büyük insanları topraklarında ağırlamış, onlardan çok şeyler öğrenmiş bir şehir olarak tarih sahnesinde yerini almıştır. Bazı şehirlerde, evliya sözleri duyulur; bazı şehirler “görgüsünü ve bilgisini” adımızın attığımız andan itibaren sizlere gösterir, duyurur. Bunun sebebi hem tarihi yaşanmışlık hem de evliaların bu şehirde yaşamış olmasındandır.

Elinizde tutmuş olduğunuz bu kitap, M. Tahir Gören'in, *Kahramanmaraş Evliaları* adlı incelikli araştırmasını ve çalışmasını içeriyor. Böylesine değerli bir çalışmayı Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları bünyesinde okuyucularla buluşturmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu eserin yayımlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

HAYRETTİN GÜNGÖR
Büyükşehir Belediye Başkanı

İTHAF

Naçizane bu derlememizi 1957’de, karayoluyla gittiği Hac için, ilk defa Maraş’tan geçen ve bu hatırasını bu fakire emanet eden, mürşidim, efendim Mehmet Zahit Kotku (k.s) ve onun hayrü’l-halefleri M. Esad Coşan’ın (k.s) aziz hatıralarına ithaf ediyorum.

İthafa vesile olan menkıbeler şöyle:

Dr. Nihat Ongun, karayoluyla Hac gidişinde bizi Maraş’a davet etmişti. Şehri gezdirme esnasında bizi, şehrin ortasında bulunan kaleye çıkarttı. Burçlardan, şehri, bize göstererek anlattıktan sonra orada bulunan kahvehanede (veya gazino) bizlere meşrubat içerek oturabileceğimizi teklif etti. O sırada masamıza gelen garsonla aramızda şu konuşma geçti:

- Buyurun efendim! Çay, kahve, meyan şerbeti, ayran ne emredersiniz?

Bizler, “karlı ayran, lütfen!” dedik. O sırada aynı garson yanımızdaki masaya da aynı soruları sordu. Yanımızdaki masadaki misafirlere biri:

“Bize bira!” dedi. Biraz sonra garson elinde iki sürahi ile dönüp, birini bizim masamıza bıraktıktan sonra, öbür sürahiyi de yanımızdaki masaya bıraktı ve: “Bizim burada müskirat bulunmaz! Siz de mis gibi ayran için!” dedi ve masadan ayrıldı. “Garsonun gayret-i diniyesi hoşuma gitti” buyurdular.

Yıldırım Alkış anlatıyor:

1999’da Esad Coşan hocamız (k.s)’ın Hollanda’ya geçtiğini duyduk. Bir grup Maraşlı arkadaşla ziyaretine gittik, çok memnun olduk ve memnuniyetlerini; “Eğer tekrar Türkiye’ye dönersem Kahramanmaraş’a yerleşeceğim!” diyerek ifade buyurdular.

Allah (c.c.) her ikisine de rahmet etsin ve hepimizi cennette cemetsin, âmin.

TEŞEKKÜR

Bu kitabın hazırlanmasında benden ellerindeki kıymetli bilgileri ve belgeleri esirgemeyen Allah (c.c.) dostları;

Mustafa S. Uslu, Necmeddin Gevri, Hüseyin Bahar, Ömer Paksu, Abdullah İncikli, Ekrem Hocaoğulları, Behzat Türkkahraman, Cemal Nar, Ömer Kaya, Yıldırım Alkış, Serdar Yakar, Kamil Abacıoğlu, Fethi Şenel, Yaşar Alpaslan, Halil Bilginer, Durdu Mehmed Yiğitalp, Vehbi Arslantürk, Mustafa Özcan, Hakkı İnce, Mehmet Özcan, Mehmed Özger, Mustafa Ramazanoğlu, Hacı Parlak, Nevzat Şirin, Fehmi Okumuş, Yalçın Özalp, Hilmi Vakkasoğlu, Vakkas Vakkasoğlu, Ali Rıza Bağrıaçık, Kasım Erzurumluoğlu, Arif Bilgin, Mehmet Göçer ve Ahmet Özalp'a teşekkür ediyorum.

GEREKÇE

Niçin, “Kahramanmaraş Evliyaları?”

Allah’ın (c.c.) ilk emri: “OKU!”

Bu yüzden hep okudum; hep dinledim. Makul bir gerekçesi olmadıktan sonra yazmadım.

“Gerekçemi” okuduktan sonra siz de umarım bu satırların yazarına hak vereceksiniz. Yoksa bu gerekçemin ve kitabımın telif nedeni, çocukluk ve gençlik yıllarımdan rahmetli babamın memuriyeti dolayısıyla gurbette geçmesi midir nedir, bilemiyorum.

İşte o yıllarda, annemden hikâye yollu şöyle bir şey duymuştum:

1920’deki Maraş harbinden sonra, az bir miktarda yaşlı ve çocuk Ermeni çeşitli sebepler dolayısıyla Fransız’la birlikte kaçamamış, nasipleri sayesinde kendi istekleriyle, İslam’ı seçerek Müslüman olmuşlar; dedemlerde, amca ve dayı teyzelerimle birlikte yaşamış ve ahirete intikal etmişler.

İşte o zamandan kalan bir ayağı aksak bir kadıncağız, Fadıma ismini almış. Bu kadın, şimdi Tıp fakültesi hastanesinin alt tarafına tesadüf eden ve o zaman adına “ark başı” denilen bir semtte, yaşamını çevre desteği ile sürdürüyormuş. İhtiyaç için evinden çıkınca, mahallenin çocukları toplanıp kadıncağızı kızdırmak için bağırıyorlarmış:

Heyy total mama. Bizimkiler sizinkileri nasıl kovdu ama!

Kadıncağız çaresiz:

“Yavrum böyle söylemeyin, üzülüyorum, ben artık Müslümanım elhamdulillah!” demesine rağmen çocuklar yaramazlıkta ısrarlarını sürdürürlermiş.

Bu durum devam edince canı burnuna gelen Fadıma teyzemiz çocuklara:

“Yavrum niye böyle söylüyorsunuz? 1308 (1892)’den sonra, harpler dolayısıyla Maraş’ta genç mi kalmıştı? Ya kırk yaşın üstünde ya da sizin

gibi çocuklar kalmıştı. Harbi sanki bunlar mı kazandı? Siz yiyin için de o havada uçan, beyaz atlı, mor cübbeli, yeşil sarıklı süvari ermişlerinize dua edin, teşekkür edin. Bizimkiler onlara da silah sıktılar, onlara kurşun işlemediği gibi, geri gelip kurşun sıkamı öldürdü. İşte bizimkiler bu yüzden bırakıp kaçtı” deyivermiş.

Bu olaydan sonra, o çocukların anne babaları çocuklarını azarlamışlar bir daha olay olmamış.

Annem, bu hikâyeden sonra:

- Ahh gözünü sevdiğim Maraş'ı, hiç boş değildir, her bir tepesinde bir evliya yatar! Kuzey Doğuda Derdiment Dede, doğuda Çomaklı Baba, orta Aladan'da Alaaddin Devletlû, güneyde Malik Ejder, Ökkaşiye (Ükkaşe) Hazretleri (r.a.); Afşin'de, Eshab-ı Kehf, Şeyh Adil Devletlû ve daha kim bilir adı samı kaybolmuş nice evliya, şüheda!

Bunun üzerine rahmetli babam:

“Benim gençliğimde bile vardı, ben onların zikir meclislerine sohbetlerine yetiştim, Gözü Bağlı Şeyh, bana, “her gün Kur'an-ı Kerim'den on sayfa oku ve bir de Delail-i Hayrat oku!” diye ders verdi” demişti.

Yazları ailece Maraş'a geldiğimizde kendi geçmişlerinin kabrini ziyarete giderken beni de beraberinde götüren babam, bu ziyaretlerde, “şurada Şeyh Adil (k.s) yatıyor, şuna da bir Fatiha üç İhlas okuyalım! Şurada da Abid Efendi (k.s.) yatıyor, ona da bir Fatiha üç ihlas okuyalım!..” der onları da gezdirirdi.

İstanbul'da geçen yüksek tahsilimden sonra, memuriyet hayatım otuz yıl sürdü, on iki tayin yaşadım, işim dolayısıyla Türkiye'nin neredeyse (üç vilayet hariç) gezmediğim yeri kalmadı. Her gittiğim vilayetin evliyalarının ve tasavvufî topluluklarını tanıma, ölmüş evliyalarını ziyaret şansım oldu. Emekli olup (1999)'da Kahramanmaraş'a yerleşince Kahramanmaraş evliyalari ile ilgili bilgi aradım. Neredeydi o rahmetli babamın sözünü ettiği zatların mezarları? Neredeydi bu geçmiş muhterem zatların hakkında bilgi? Bibliyografyadaki kaynakların dışında maalesef sağlıklı kaynakta

yoktu. İğne ile kuyu kazar gibi, iki sene kütüphaneler gezerek, kitaplar okuyarak ve insanlara sora sora işte şu elinizde tuttuğunuz naçiz derleme meydana geldi. Tam müsveddeleri temize çekerken, tarihçi Sayın Yrd. Doç. Dr. Yalçın Özalp'ın böyle bir araştırmasının bulunduğunu, kadim dostum Sayın Mehmet Bilal haber verdi, hatta araştırmayı da bana lütfedip verdi. Okudum, gösterdiği kaynaklardan ulaşamadığım olmamış. Yine de bazı zevat-ı kiramin menkıbelerinde geçen bazı ayrıntıları yakalamam hususunda yardımını oldu, sağ olsun.

Umulur ki daha ehil eller vasıtasıyla, daha derinlemesine araştırmalar yapılsın ve memleketimizin manevi dinamikleri meydana çıkartılsın, unutulup gitme tehlikesinden uzak olsun.

Tevfik ve hidayet Allah'tandır

M. Tahir GÖREN

M. Tahir GÖREN:

1942 yılında İzmir’de doğdu. Babasının memuriyeti sebebiyle orta ve lise eğitimini sırasıyla Nizip, Kilis ve Tokat’ta tamamladı.

1961 yılında askere gitti. Dönüşünde Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümüne kaydoldu. 1970 yılında buradan mezun olup Sümerbank Kahramanmaraş Pamuklu Sanayii Müessesine girdi. 1974 yılında Sümerbank hesabına İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’nde masterını tamamladı. Sümerbank’ın Nevşehir, Sivas, Karaman, Isparta, Diyarbakır fabrikalarında Müessese Müdürlüğü yaptı. Genel Müdürlükte çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1999’da Teftiş Heyeti Baş Müfettişliği’nden kendi isteğiyle emekli oldu. Çeşitli dergilerde makaleleri yayımlanan yazar evli ve üç çocuk sahibidir.

İçindekiler

Veli, Evliya Kimdir, Kur'an-ı Kerim Ve Sünnetteki Yeri.....	18
Evliyanın Allah (c.c.) Katında Derecesi.....	20
Evliyanın Meşhurları, Kurdukları Tarikatler Ve Bu Tarikatlerin Eğitimini Sağlayan Kitaplar.....	22
Eshab-ı Kehf (k.s.).....	24
Cenab-ı Allah (c.c.) Bu Sureyi Niçin İndirdi?.....	27
Malik Bin Eşter (Melik Ejder) (r.a.).....	31
Huzeyfetü'l-Mer'aşî (k.s.).....	33
Ebu Ömer Abdullah İbn-i Yezibü'l Zehlü'l-Mer'aşî (k.s.).....	35
Ebu Cafer Mehdi (k.s.).....	36
Osman Baba (k.s.).....	37
Saçaklızade Osman Efendi (k.s.).....	39
Saçaklızade Mehmet Efendi (k.s.).....	41
Derdiment Dede (k.s.).....	43
Çomaklı Baba (k.s.).....	46
Müftü Kanadıkırık Ali Efendi (k.s.).....	47
Şeyh Adil Devletlû (k.s.).....	49

Kuddusi İbrahim (k.s.).....	52
Börcü Delik Hasan Efendi (k.s.).....	53
Şeyh Hüseyin Efendi (k.s.).....	54
Abdul Gaffar Baba (k.s.).....	56
Muhammed Hilmi Darendevi (k.s.).....	59
Müfti Kanadıkırık Mustafa Efendi (k.s.).....	63
Müderriş Şâkir Efendi (k.s.).....	67
Duruş Efendi (Muhammed Ali Mer'âşi) (k.s.).....	70
Abid Efendi (k.s.).....	73
Dârendeli Ahmed Vehbi Efendi (k.s.).....	77
Memiş-i Tahir Efendi (k.s.).....	80
Hacı Ahmet Tevfîk Paksu (k.s.).....	84
Şeyh Seyyid Ali Sezai Efendi (k.s.).....	87
Müftü Hafız Ali Efendi (k.s.).....	90
Elbistanlı (Avliyalı) Karpuzoğlu Hacı Ahmed Efendi (k.s.).....	95
Elbistanlı Cüceğaçoğlu Hacı Mustafa Efendi (k.s.).....	97
Elbistanlı Mekkelî Efendi (k.s.).....	101
Korkmazlı Abdullah Efendi (k.s.).....	104
Berberzade Ömer Özcan (k.s.).....	108
Seyyid Muhammed Masum Haşimî (k.s.).....	111
Muşlu Ahmet Fethullah Camii (k.s.).....	113
Mikdad Bin Esved (r.a.).....	116
Son Söz.....	119

KAHRAMANMARAŞ EVLİYALARI

Tabakātü'l-Mer'aşiyye

VELİ, EVLIYA KİMDİR, KUR'AN-I KERİM VE SÜNNETTEKİ YERİ

Tarif: Allah-û Teala'nın emirlerini tutup nehiyelerinden (yasakladıkları şeyler) sakınan, görünüşte Rabbinin zikrini dilinden ve gönlünden düşürmeyen, Allah'ın da onu sevip kullarına sevdirdiği kimselere evliya, evliyaullah veya kısaca veli denir.

Kuran-ı Kerim'in Yunus suresi 62. ayetinde Cenab-ı Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

“Biliniz ki, Allah-û Teala'nın evliyası için azap korkusu yoktur. Nimetlere kavuşamama üzüntüsü de çekmezler!”

Peygamberimiz (s.a.v.)'den rivayetle Sahih-i Buhari'de geçen bir kutsî hadiste:

“Evliyamdan birine düşmanlık eden, bana harp ilan etmiş olur!” buyurulmaktadır.

Ebu Nuaym el İsfahanî'nin *Hilyetü'l-Evliya* kitabında geçen bir hadis-i şerifte;

“Evliya görülünce Allah-û Teala hatırlanır.”

Aynı kitapta geçen başka bir hadis-i şerifte de:

“Ümmetim arasında her zaman kırk kişi bulunur, bunların kalpleri, Hz. İbrahim (a.s.) kalbi gibidir. Allah-û Teala onlar sebebi ile kullarından belaları giderir. Bunlara “ebdal” denilir. Onlar bu dereceye namaz ve oruçla yetişmediler!”

Abdullah bin Mesûd (r.a.):

Kahramanmaraş Evliyaları

“Ne ile bu dereceye ulaştılar ya Resulullah?” diye sorunca Resulullah (s.a.v.):

“Cömertlik ve Müslümanlara nasihat etmekle!” buyurdular.

Evliyadan, ikinci binin yenileyicisi İmam-ı Rabbani (k.s.) da Allah-û Teala'nın evliyasının büyük günah işlemekten mahfuz (korunmuş) olduğunu ifade etmektedir.

EVLIYANIN ALLAH (c.c.) KATINDA DERECEŚİ

Peygamberimizin etrafında bulunan, sahabe; bizzat vahyin inişine şahit olmaları ve ahir zaman nebisinden mucizeler görmeleri dolayısıyla çabucak inkişaf etmiş, hepsi de Allah'a (c.c.) kulluk ve yakınlıkta, Peygamberlerden sonra velilerin erişemeyeceği bir makama yükselmişlerdir.

Bu sahabeden on tanesi de (Aşere-i Mübeşşere) daha sağlıklarında bizzat Efendimiz (s.a.v.) tarafından cennetle müjdelenmiştir. Cennetle müjdelenen sahabelerin dört tanesi aynı zamanda Hulafa-i Raşidin (Dört halife sırasıyla Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali) diye bilinir ki, Peygamber (a.s.) tarafından özel ilimlerle teşhiz edilmişlerdir. Bu hususlarla ilgili bilgiler geniş bir şekilde "Menakib-i Cihar Yâr-i Güzin" isimli kitapta geçer. Yukarıda sözünü ettiğimiz özel bilgiler sayesinde ki, Efendimiz (s.a.v.):

"Kıyamete kadar gelecek müminlerin imanını bir kefeye koysak diğer kefeye de Ebu Bekir'in imanını koysak, muhakkak ki Ebu Bekir'in imanını ağır gelirdi" buyurmuşlardır.

Yine Hz. Ali (k.v.) için:

"Ben ilim beldesiysen Ali de kapısıdır" buyurmuştur.

Bu hususta en çok hadis rivayet eden sahabe Ebu Hureyre (r.a.) de: **"Biz, size; bize anlatılanın yarısını söyledik, öbür yarısını söylemiş olsaydık bu baş (kendi başını gösteriyor) bu gövde (kendi gövdesini gösteriyor) üzerinde durmazdı!"** buyururlar.

Bütün bunlardan anlaşılacağı vech ile insanların hepsinin bu sırları (Ledün ilmi) anlayamayacağını veya yanlış anlayacağını düşündükleri için bu sırlar ehil kimselere söylenmiş, bu yüzden de daha başlangıçta, Hz. Ebu Bekir (r.a.) ve Hz. Ali (k.v.)'den bu sırları alan

Kahramanmaraş Evliyaları

Zevat-ı Kiram, bu sırları ehil olanlara vermiş, onların da özel sohbetlerle yetişmeleri sağlanmıştır.

Mezhep imamımız, İmam-ı Azam Ebû Hanife (r.a.)'ın iki menkıbesiyle, olaya bakış açısını da tespit edelim:

İmam-ı Azam, Bağdat'ta talebelerine ders okuturlarken; kapıya bakıyor, oradan geçen bir şahsa hürmet gösterme ihtiyacı duyarak ayağa kalkıp ellerini kavuşturuyor (Namazdaki kıyam vaziyeti gibi.) Biraz sonra durumunu bozup tekrar kürsüye oturuyor. Bu durum talebelerin dikkatini çekiyor, bakıyorlar ki geçen şahıs; Bişr-i Hafi (k.s.)'dir. Tabii onun durumunu bilmedikleri için soruyorlar:

“O kimdir hocam! Garip dervişin biri, siz ilim deryasısınız, o size ayağa kalsın!”

Bunun üzerine İmam-ı Azam (r.a.):

“Evladım, biz Allah'ın (c.c.) şeriatı ile uğraşyoruz, onlar bizatihi Allah'ın (c.c.) kendisiyle uğraşıyorlar!” diye, hadiseyi tespit etmişlerdir.

Yine İmam-ı Azam (r.a.) çağdaşı İmam Cafer-i Sadık'ın ilminden çok istifade etmiştir. Vefatından önceki hastalığı esnasında, “Son iki sene olmasaydı Numan helâk olmuştu!” diye buyurması da bu yakınlıktan olsa gerektir. Allahu âlem...

Hicri 200'den sonra gelen Evliyaullah kitap telifatıyla birlikte, kendilerini Allah'a (c.c.) yaklaştıran yollarının metotlarını da vaaz etmeye başlamıştır. Cüneyd-i Bağdadi (k.s.)'in *Mektubat*'ı bu konudaki ilk telif eserlerinde biri olarak örnek teşkil eder.

Hicri 400'den sonra ise, önce Abdulkadir Geylanî (k.s.), Muhyiddin İbnü'l-Arabi (k.s.), Abdülkerim Ceylî (k.s.) ve nihayet Hicri ikinci binin yenileyicisi İmam-ı Rabbani (k.s.) ve daha sonra gelen zevat-ı muhteremler tasavvufu, tarikatlar halinde ekoller haline getirmişler ve telif eserleriyle de bunları ölümsüz kılmışlardır.

EVLIYANIN MEŞHURLARI, KURDUKLARI TARİKATLER VE BU TARİKATLERİN EĞİTİMİNİ SAĞLAYAN KİTAPLAR

Başlangıçta, Allah Resulünden (s.a.v.) zikir ve murakebe telkini alan ve bu hususlarda da biât eden, Hulefa-i Raşidin (r.a.) sonraları Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Osman (r.a.) ait yollar inkitaya (kesinti) uğramış, sadece Hz. Ebu Bekir (r.a.) ve Ali (k.v.) hazeratının yolları sağlam silsileler halinde kendilerinden sonraki kuşaklara intikal etmiştir.

Bu sağlam intikaller neticesinde; Nakşibendiyye, Kadiriyye, Şazeliyye, Bedeviyye, Kübreviyye, Mevleviyye, Halvetiyye, Bektaşiiyye vs. gibi tarikatlar kurulmuş bu çerçevede şu kitaplar da telif edilmiştir.

Nakşibendiyye tarikatının kitapları: *Mektubat-ı Rabbani, Reşahat, Nefahat-ül Üns, Risaleyi Kudsiye, Berika-i Hadimiye, Hitabe-i Muhammed Parisa, Miiftah-ül Kulû, Miiftahil Mugayebe, İnsan-ı Kamil, El İbraz vs.*

Kadiriyye tarikatı kitapları: *Risale-i Gavsiiye, Behçet-ül Esrar, Günye-tüt Talibîn, Kalaid-il Cevahir, Futuh-ül Gayb, Nefahat-ül Kuds vs.*

Şazeliye tarikatı kitapları: *Mefahir-ul Alîye, Kevakib-i Zahirîye, Menakıb-ı Varidat vs.*

Bedeviye tarikatı kitapları: *Behçet ül Bedevi, Şehr-i Metni Gaye, Vaseye vs.*

Kübreviyye tarikatı kitapları: *Fütühat-ül Mekkiyye, Fiskusil hikem, Hilye, Tedbirat, Havzul Veridat, Mevaki-ün Nüciüm vs.*

Mevlevi tarikatı kitapları: *Mesnev-i Şerif, Fih-i Mafih Sevabık vs.*

Halvetiyye tarikatı kitapları: *Miyar-ül Ülüm ve Tercüme-i Hâl Şerhi.*

Celvetiyye tarikatı kitapları: *Ruhül Beyan (tefsir), Kitab-ül Hak, Kanz-i*

Kahramanmaraş Evliyalari

Mahfi, Mecalis-ül Erbain vs.

Bektaşiyye tarikatı kitapları: *Hitab-ül Beyân, Cavidan, Makalât vs.*

Gazaliyye tarikatı kitapları: *İhya-yı Ulum-id Din, Kîmya-i Saadet, Tu-hafet-ül Felasîfe, Elminkûz-û Minaddalâl vs.*

Eşrefoğlu Rumî tarikatı kitapları: *Müzekkin Nüfus* ve *Menakıb* kitap-larından istifade edilebilir.

Şimdi artık evliya hakkında bu genel bilgileri verdikten sonra Kah-ramanmaraş'ımızın evliyelerine, onların ulaşabildiğimiz kadar hayat hikâyelerine, menkıbelerine, kelim-i kibarlarına geçebiliriz.

ESHAB-I KEHF (k.s.)

Cenab-ı Hakk (c.c.) bu evliyalar topluluğu için Kelam-ı Kadîm’inde özel bir sure indirmiştir. Tevatür derecesindeki ittifak dolayısıyla gerek İslâmî kaynaklarda, gerekse Hıristiyan kaynaklarındaki bilgilere göre olay M.S. 145 ila 200 tarihleri arasında geçmiştir. Eshab-ı Kehf’in mağarada tekrar uyanışları ise M.S. 450-500 seneleri arasında olmuştur.

Şimdi olayın geçtiği Kehf Suresi hakkında bilgi verelim: Bilindiği gibi Kehf suresinin tamamı Mekke’de nazil olmuş, yani tamamı Mekki ayetlerden müteşekkil 110 ayetten oluşmaktadır. Bu sure Kur’an’ın tertip sırasına göre 18. suresidir. Surede geçen ilk kıssa da Kehf Ashabının kıssasıdır. Kıssa, 9. ayetten başlayarak 26. ayete kadar devam eder ve mealen şöyledir:

“(Habibim) Sen bizim ayetlerimiz içinde (yalnız) Kehf ve Rakîm’in şayan-ı ibret bir şey olduklarını mı zannedersin?”

Gençler mağaraya sığındıklarında; Ey Rabbimiz! Bize taraf-ı ilahinden bir rahmet ver. Bizim işimizde bize bir başarı hazırla! dediler.

Bunun üzerine onların kulaklarına mağarada birçok seneler süren bir mühür vurduk!

Sonra onları, yattıkları müddeti hangi zümrenin daha iyi hesap ettiğini bilmek için onları uyandırdık!

Biz onların haberlerini sana doğru olarak hikâye ederiz! Onlar Rablerine iman etmiş gençlerdi. Biz de, onların hidayetlerini artırmıştık!

Kahramanmaraş Evliyaları

Ayağa kalkıp da bizim Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir! Biz O'ndan başkasına ilah deyip tapmayız! Taparız dersek yalan söylemiş oluruz! Dedikleri zaman onların kalplerine metanet verdik!

İşte bu bizim kavmimiz, Allah'tan (c.c.) başka bir ilah edindiler. Bari bize bundan apaçık bir delil getirselers ya! Allah'a karşı yalan yere iftira edenden daha zalim kim vardır, dediler.

İçlerinden biri; mademki siz onlardan ve Allah'tan başka taptıklarından ayrıldınız o hâlde mağaraya sığının! Rabbiniz size rahmetini yayar ve başınızdaki işte, size kolaylık hazırlar! dedi.

Güneş doğduğu zaman mağaranın sağ tarafına yönelir, battığı vakitte onların sol tarafından batardı. Kendileri ise oranın geniş bir yerinde idiler. Bu Allah'ın ayetlerindedir. Allah kime hidayet ederse o, doğru yola erdirilmiştir. Kim de şaşırtırsa artık onun için hiçbir zaman irşat edici yar bulamazsın.

Sen onları uyanık kimseler sanırsın. Hâlbuki onlar uyuyanlardır. Biz onları gâh sağ yanlarına, gâh sol yanlarına çeviriyorduk. Onların köpekleri de mağaranın giriş yerinde, iki ön ayağını uzatıp yatmakta idi. Eğer onları görebilseydin, mutlaka onlardan yüz çevirir kaçardın ve her hâlde içiniz onlardan korku ile dolardı!

Bunun gibi onları aralarında soruşsunlar diye uyandırdık da içlerinden bir sözcü dedi ki; Ne kadar eğleştiniz? (Bazıları) Bir gün yahut bir günün bir parçasında eğleştik, dediler. Diğerleri de; ne kadar eğlendiğimizi Rabbimiz daha iyi bilendir! Şimdi siz birinizi bu gümüş para ile şehre gönderin de baksın onun hangi yiyeceği daha temizse ondan size bir rızık getirsin. Orada çok nazik hareket etsin, bizi hiçbir kimseye sakın hissettirmesin, dediler.

Çünkü onlar size galebe ederlerse sizi ya taşla öldürürler yahut sizi zorla, kendi dinlerine döndürürler. Bu takdirde ebedi felah bulamazsınız!

Böylece, (kullarımızı, müminleri) onların ahvaline muttali kıldık ki Allah'ın (tekrar dirilteceği) vaaadinin şüphesiz bir hak olduğunu, kıyametin vukuunda da hiçbir şüphe bulunmadığını bilmiş olsunlar. O sırada onlar, bunların işini aralarında nizahtlaş-

Kahramanmaraş Evliyaları

yorlardı. Bunun üzerine; onların etrafına bir bina yapın dediler. Onların işine galip (ve vâkıf) olanlar ise, mutlaka yanlarında bir mescit edineceğiz, dediler.

(Sayıları) üçtür, dördüncüleri köpekleridir diyecekler. Beştir, altıncıları köpekleridir diyecekler (ikisi de) gaybı taşımaktır. Yedidir, sekizincileri kelpeleridir, diyecekler. Söyle ki; Rabbim onların sayısını daha iyi bilendir. Onları (insanların) birazından başkası bilemez! O hâlde bunlar hakkında zahiri bir münakaşadan gayri ile mücadele etme. Bunlara dair içlerinden hiçbir kimseden fetva isteme!

Hiçbir şey hakkında; ben bunları yarın yapacağım! deme.

Meğerki özünü Allah'ın dilemesi (ne bağlamış olası) Unuttuğun zaman Rabbini an ve şöyle de: Umulur ki Rabbim beni bundan daha yakın bir hayra ve muvaffakiyete erdirir...

Onlar mağarada üç yüz sene eğleştiler. (Buna) Dokuz (yedi) daha kattılar.

De ki; Allah ne kadar eğlendiklerini daha iyi bilendir. Göklerin ve yerin gaybını bilmek ona mahsustur. O, ne güzel görendir! Ne güzel işitendir. Bütün bunların, onlardan başka hiçbir yardımcısı yoktur. O, hiçbir kimseyi (hiçbir şeyi) hükmüne ortak yapmaz!"

Kehf suresinde, Cenab-ı Allah'ın (c.c.) Kehf Ashabı ile ilgili kalem-ı mübareği bu kadar. Şimdi, bir de Peygamber Efendimizin (s.a.v.) beyan buyurdıkları ve Hz. Ali (k.v.) Efendimizin rivayetini, Fahreddin-i Razi (r.h.a.) beyanında görelim:

“Bunların altısı Dakyanus melikinin kuranasından olup üçü melikin sağ tarafında bulunurlardı ki, isimleri: Yemliha, Mekselina ve Mislan'dır. Bunlara Eshab-ı Yemin denir. Diğer üçü melikin sol tarafında bulunurlar ki; Mernuş, Tebernuş ve Sezenuş'dur. Bunlara da Ashab-ı Yesâr denir. Bu altı kişi vali Dakyanus'u o zaman ki hâlde dine, Allah'a (c.c.) ve İsa (a.s.)'a davet etmişler. Dakyanus icabet etmeyince onlar da zulümden korkup, Dakyanus'un çevresinden firar etmişlerdir. Bunların yedincileri, yolda ekibe dâhil olan bir mümin çobandır, ismi Kefeştatayyüş'tur. Sekizincileri ise çobanın köpeği Kıtımir'dir.” Buyurulmaktadır.

Cenab-ı Allah (c.c.) Bu Sureyi Niçin İndirdi?

Gerek ayet-i celilelerin meali gerekse, Hz. Ali (k.v.) Efendimizden rivayet edilen hadis-i şeriften anladığımız kadarıyla; Cenab-ı Allah (c.c.) evvel emirde Eshab-ı Kehf'in (k.s.), bir iman uğruna; makamlarını, ailelerini, mallarını, hâsılı her şeylerini arkada bırakıp, o beldeden hicret etmelerini övmektedir. Sırf bu amelleri dolayısıyla onları kıyamete kadar hayırla anılmaya layık bulduğunu ifade etmektedir. Böylece İslam inancında da Rical-i Gayb'dan yediler bu şekilde başlamıştır. Kıyamete kadar gelecek olan evliyalar ordusunun, gavs, üçler ve yedilerinden biri ahirete hicret ettiği zaman kırklardan biri yükselmek suretiyle bu makamlarla şereflenmişlerdir.

Bir mucize olarak; 300 sene uyuttuğu hâlde cesetlerini çürütmemesi ise, Allah'ın adeta lisan-ı hâl ile "Bakın ben böyle de öldürmeden yaşatabilirim!" deme şeklidir.

Olayın geçtiği coğrafya ve zaman dilimi hakkında net, ispat edilmiş bir bilgi yoktur.

Yalnız Türkiye coğrafyasında olayın yaşandığı iddia edilen üç mağara vardır.

- 1) Kahramanmaraş'ımızın Afşin ilçesinde
- 2) Mersin'in Tarsus ilçesine bağlı bir yerde
- 3) İzmir'e bağlı Efes'te

Ayrıca, 20'den fazla yer bu konuya sahip çıkıyorsa da; İspanya'da Granada kenti yakınlarındaki Benculus Mağarası, Ürdün'ün baş şehri, Amman yakınlarındaki antik Philedelfia kenti çevresindeki "Enculûs" dağı ve mağarası Doğu Türkistan'ın Urumçi bölgesinde de alametlere uygun bir mağara bulunmaktadır.

M.S. 610 tarihinden itibaren inzal olunan Kur'an-ı Kerim'de geçen bu olaylar dolayısıyla, o tarihten itibaren olayın geçtiği mekân, merak konusu olmuş ve araştırılmaya başlanmıştır.

Olayın, M.S. yaklaşık 150 yıllarında geçtiği sanılmaktadır. Çünkü o tarihlerde, Büyük Roma İmparatorluğunda, İmparator makamında Adriyanus, merkezi Kudüs'te bulunan doğu eyaletleri valiliğinde de

Kahramanmaraş Evliyalari

Dakyus veya Dakyanus bulunuyordu. Yukarıda geçen hadis-i şerif dolayısıyla; Eshab-ı Kehf'in altı kahramanı, vali Dakyus'un, çevresindeki üst düzey görevdeydiler. (Mekselina ordu komutanı, Yemliha Maliye Bakanı vs.)

Yönetim; sevk ve idare toplantılarında genel vali Dakyanus; müminlerin takibini gündeme getirip yakalanmalarını emrettiğinde bu altı kişi yönetimi yumuşatmak için ellerinden gelen gayreti göstermişler, fakat, Dakyanus'u ikna edememişlerdir.

Böylece Dakyanus'la yol ayrımına gelmişlerdi. Ya sahibi oldukları her şeyi arkada bırakıp kaçacaklardı veya Roma'nın putlarına tapacaklardı. Birinci yolu tercih ettiler, bütün dünya nimetlerini (makam, para, mal, hanım ve çocukları) arkada bırakıp, Allah'a (c.c.) hicret ettiler. Yolda, mümin bir çoban olan Kefeştetayyuş ve köpeği Kıtmir'de bu altı mümin insana ilave oldu. Büyük bir ihtimalle, mağarayı saklanmak için gösteren Kefeştetayyuş yöreden bir insandı. Mağarada saklanma fikri bizzat kendisinden gelmişti. Herhalde yöreyi en az Kefeştetayyuş kadar "Kitmir" de biliyordu. Mağaraya sığındıktan sonra dua ettiler: "**Rabbimiz! Bize rahmetini yay! Başımızdaki işten dolayı bize kolaylık hazırla!**" Bu dua dergâh-ı izzette kabul edildi ve mağarada uyku hâli başladı. Bu hâl miladi olarak üç yüz yıl sürdü. Uyandıkları zaman M.S. 450 tarihine gelmişlerdi. M.S. 190'larda Roma İmparatorluğunun resmi dini Hıristiyanlık olmuş. M.S. 376 Roma İmparatorluğu ikiye ayrılmış, kısa bir süre sonra Batı Roma yıkılmıştı. Bu tarihlerde Bizans'ın başında II. Teodos vardı. Fırına ekmek almaya gelen Kefeştetayyuş vasıtasıyla olayın farkına varıldı. Bu gün Hıristiyan âleminde Bayram (yedi Temmuz yortusu) olarak kutlandı. Bugün şerefine Fransa'nın Marsilya kentinde, Saint Victor Kilisesi inşa edildi.

M.S. 670'lerden sonra, İslam ordularıyla, Anadolu'ya gelen Ebu Hayam, Tarsusu da, Afşini de görmüş, Kehf mağarasının bu iki yerden birinde olacağını sandığını söylemiş. Tarik Bin Ziyat'la birlikte, İspanya fethinde bulunan İbn-ı Atiye ise Granada yakınlarında olacağını ifade etmiştir.

Dağ ve mağara bütün ulu'l-azam peygamberlerin hayatlarında kutsal bir mekân olarak yer almıştır.

Kahramanmaraş Evliyaları

Böyle kutsal bir mekânda Rablerine iltica etmiş olmaları, böyle bir iltifata mahzar olmalarına vesile olmuştur, diye düşünüyorum.

Onlarla başlayan, “Ricalu’l-gayb” yani yedilerin her asırda ve her zaman, bu makamda bulunan yedi ayrı zat-ı muhterem tarafından kıyamete kadar devam ettirileceği ifade edilmektedir.

Afşin’e gelince; başka bir mekânda bulunmayacak çoklukta, Afşin nüfus idaresinde, kayıtlı; Mekselina, Mislina, Yemliha, Mer-nuş, Tebernuş, Şezanuş, Kefeştetayyuş isimli vatandaşımız kayıtlıdır. Bu isimler bile hiç bozulmadan, Selçuklular ve Osmanlılar boyunca muhafaza edilmiştir. “**İsim semadan gelir!**” fetvasınca, bu coğrafyanın, Eshab-ı Kehf’in ruhaniyetinden büyükçe bir pay aldığını düşünüyorum.

Bu zat-ı muhteremler, peygamber olmasalar bile Veliyullah (Allah Dostları) oldukları, Cenab-ı Allah’ın (c.c.) bunlara bu dünyada da bazı özel bağışlarda bulunduğu (Tayyi mekân, Tayyi zaman gibi), bir gerçektir.

Aynı zamanda birden fazla mağaralarda üç yüz sene yaşamış olabilecekleri gibi, kendilerinden sonra gelen yedilere de tebaaten, bir takım mağaraların tahsis edileceği görüşündeyim, Allahu âlem bissevab.

Efendim, M. Zahid Kotku (k.s.) pazar günleri ikindi namazından sonra yaptığı Ramuz’ül-Ehadis derslerinden birinde, Eshab-ı Kehf’ten bahsetmiş, konuşmanın sonlarına doğru, “Kıtmir”den söz ederek. “Bu dünyadaki hayvanat, cennette ya da cehennemde olmayacak! Bunun birkaç müstesnası var, Salih (a.s.) devesi, Eshab-ı Kehf’in Kıtmiri. Bunlar cennete girecek!.. Cenab-ı Hak (c.c.) Tevbe suresi 119. Ayette (“Sadıklarla beraber olunuz”) beyan buyurduğu vehc ile sadıklarla beraber oldular, bu amelleri onların cennete girmelerine kafi geldi!” buyurdular..

Yolumuzun büyüklerinden Abdulaziz Bekine (k.s.) Hazretlerine buyurmuşlar: “Köpeklerde bulunan şu üç haslet, bir insanda bulunsaydı, o insan evliya olurdu! Sadakat! Kanaat! Feragat!”¹

Kahramanmaraş Evliyaları

Necip Fazıl Kısakürek üstadımız, efendisi Abdülhakim Arvasi (k.s.) hazretlerine yeni intisap ettiği yıllarda (1939) bazı ihvan arkadaşları vasıtasıyla, efendilerine şikâyet ediliyorlar. “Falan yerde yolumuza uygun olmayan davranışlarda bulunmuş!” şeklinde. Bunun üzerine Abdülhakim Arvasi hazretleri; “Necip Fazıl Bey bu kapının kıtmiridir! Onu kendi haline bırakın! Siz kendinizi düzeltin!” buyurmuş. Bu konudan daha sonra haberi olan Üstad, bir vecd ve istiğrak halinde “**Sonsuzluk Kervanı**” isimli şiirini yazmıştır.

Sonsuzluk kervanı peşinizde ben
Üç ayakla seken topal köpeğim
Bastığımız yeri taş taş öpeyim
Bir kırıntı yeter kereminizden
Sonsuzluk kervanı peşinizde ben!

Sonsuzluk kervanı istemem azat
Köleniz olmakmış gerçek hürriyet
Sonsuzu bulmaksa biricik niyet
Bastığımız yerde ebedi hasat
Sonsuzluk kervanı istemem azat!

¹ Sadakat: Sahiplerine her hususta tabi olmak.

Ferağat: Yeri geldiğinde, sahiplerine, hemicinslerine, kendi nefsinin tercih etmek. İnsandaki şekline “İsar” deniyor.
Kanaat: Sahiplerinin kendine hazırladığı, yeme, içme, yatma şartlarına razı olmak.

MALİK BİN EŞTER (MELİK EJDER) (r.a.)

Maraş'ın İslam orduları tarafından ilk fethi, M.S. 637'de Hz. Ömer'in (r.a.) hilafetinde, komutan Halid bin Velid (r.a.) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kısa bir süre sonra Bizans'ın eline geçen Maraş, ardından Hz. Ali (k.v.) zamanında tekrar fethedildi. Bu tarihi bilgiden anlaşıldığına göre, Hz. Ali (k.v.) ve komutanı Malik bin Eşter (r.a.) Maraş'a gelmişlerdir.

Maraş tarih boyunca Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasında sık sık el değiştirmiştir. Bu yüzden mümkündür ki Maraş'ımızın toprağında da birkaç sahabe mezarı vardır. Ancak keşfi açık ehlullah zaman zaman ima yollu, Maraş ile sınırları içinde bazı yüksek tepelerde Sahabe (r.a.) Tabiin (r.a.) ve Evliyaullah (k.s.) mezarlarının varlığı hakkında ehline ifşaatta bulunmuşlardır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre; yukarıda bahsettiğimiz, Maraş'ın ikinci kez Bizanslılardan alınması esnasında, Malik bin Eşter (r.a.), İslam ordusu komutanı sahabe Meyseret ibni Mesrukulabasi (r.a.)'nin ordusu içinde gelmiş kısa bir süre önce yapılan savaşta ağır yaralı olduğu için burada vefat ederek, şehrimizin güneyinde Aksu Irmağı kenarındaki tepede ebedi istirahatgahına defnedilmiştir, denilmektedir.

Prof. Dr. Faruk Sümer'in araştırmalarına göre, Malik, Naha adlı Yemenli bir kabile beyidir. Bundan dolayı El Nahai nisbesi ile anılır. Eşter'e gelince bu, onun lâkabı olup, kendisi Malik bin Eşter adıyla anılmaktadır. Rivayet edildiğine göre, o, Bizanslılarla 636'da Suriye'de yapılan Yermük savaşında gözünden yaralanmış, bu yüzden kendisine "el-Eşter" yani göz kapakları ters, denilmiştir. Babası, Haris isimli bir Yemenlidir.

Kahramanmaraş Evliyalari

Eşter, Anadolu'ya giden orduların içinde bulundu, bu sebeple, Eşter'in karargâhının Maraş yakınlarında olduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzden, bu bölgede gaza ve cihatlar da bulunmuştur.

Eşter'i (r.a.) daha sonraları, Hz. Ali (k.v.) nin Halife seçilmesi faaliyetinde olduğunu görüyoruz. Küfe halkının Hz. Ali (k.v.) tarafına ikna edilmesi olayında da aktif rol oynamıştır. M.S. 656 yapılan ve Cemel Vak'ası diye geçen olayda, Hz. Ali (k.v.)'ın zafer kazanmasında da büyük rol oynadı. M.S. 657'deki Sıffin savaşında da büyük yararlık gösterip, Hz. Muaviye'nin (r.a.) ordusunun sol cenahının bozulmasını sağlamıştır. Bilindiği gibi Hz. Muaviye'nin askerleri Kur'an sayfalarını mızraklarının uçlarına takarak (Aramızda hakem Kur'an olsun!" diye hile yaparak savaşı sona erdirmişlerdir. Bu olaydan sonra, Hz. Ali (k.v.), Malik bin Eşter'i, Mısır Valiliğine tayin etmiş, oraya doğru hareket eden, Eşter, "Kulzüm" denilen yerde, oranın tahsildarı tarafından, balna zehir katılmak suretiyle zehirlenerek şehit edilmiştir.

Sayın Mehmet Özbaş Beyefendiye göre, Mısır ve Şam toprağında Hz. Muaviye (r.a.) hâkim olduğundan Eşter'in naşı, Hz. Ali (k.v.)'ye bağlı Maraş'a getirilir ve şimdiki ebedi istirahatgahına defnedilir.

Savaşlarda gösterdiği yararlılık ve pehlivan kişiliği yüzünden, Maraş pehlivanlarının piri sayılır. Bu sebeple, Maraş'ta yapılan güreş müsabakalarında pehlivanlar, müsabaka zamanından önce, Melik Eşter'in türbesini ziyaret edip, dua ederler.

Ayrıca Maraş'ta doğan her on erkek çocuğun ikisinin adı; Eşter (Ejder)'dir. Daha ziyade az çocuğu olan aileler "Ejder" ismini adak yaparak doğum gerçekleşikten sonra orada adak kesip fukaraya dağıtırlar.

Kaddesallahû sirrahul aziz.

HUZEYFETÜ'L-MER'AŞİ (K.S.)

Maraş'ta doğan ilk sofilerdendir; tebe-i tabiin olsa gerektir. Doğum tarihi bilinmemektedir. İlk tahsiline Maraş'ta başlamış, daha sonra medrese tahsilini Şam'da tamamlamıştır. Daha sonra kendisine bir mürşid (erdirici, oldurucu) aramış, yolu o dönemin büyüklerinden İbrahim bin Edhem'e (k.s.) rastlamıştır. Zahir ilimlerinde tamam olduğu için altı ay gibi kısa bir zamanda seyr-i sülukunu tamamlayıp, üstadının elinden fakr ve hilafet hırkasını giymekle şereflenmiştir.

Hadis, fıkıh ve tasavvufa dair eserlerinin var olduğu bilinmektedir.

Riyazatta o kadar ileri gitmişti ki, altı günde bir yemek yediği rivayet edilmektedir. “Nasıl böyle durduğu” sorulduğunda; “Erbab-ı kulûb'ün gıdası ‘Lâ İlahe İllallah’ kelime-i tayibe-i münciyesidir!” buyurmuşlardır.

Saadetli dudaklarından dökülen güzel sözlerden bazıları:

“Yaptığın hayırlı amel için; Allah'ın azabına uğrayacağından korkmuyorsan, helâk olanlardan sayılırsın!”

“Bir arkadaşımınla otururken; yapmacık hareket etmesinden korkarım, onun için onunla oturmak istemiyorum. Benden, ona selâm edin kâfi!”

“Yapılan iyi ameller arasında, insanın kendi evine kapanıp kalmasından daha iyisi olacağını bilmiyorum!”

Huzeyfetü'l-Mer'aşî (k.s.) (k.s.) üstadından aldığı manevi yolu, Habiret el-Basri (k.s.), Ebu İshak Sami (k.s.) ve Ebu Ömer Abdullah ibn-i Yezid'ül Zehl'ül Mer'aşî (k.s.)'ye hilafet ve icazet vererek sürdürmüştür.

Huzeyfetü'l-Mer'aşî (r.a.) Çeştiyye tarikatının şecere zincirinin yedinci halkasıdır. Kendisinden önceki altı zatın gelişi ise şöyledir:

Kahramanmaraş Evliyalari

Peygamberimiz (a.s.) bu tarikatın hırkasını Hz. Ali Efendimize vermiştir. O da yolun erkanını Hasan-ı Basri'ye aktarmıştır. Daha sonra Abduluahid bin Zeyd ve Fudeyl b.İyazz üzerinden Belh Sultanlığı'nı terk edip Halep' yerleşen İbrahim bin Ethem'e kadar gelmiştir. Ethem'den sonra Huzeyfetü'l-Mer'aşi'ye ve Ebu Hubeyrü'l-Basri'ye intikal etmiştir. Bu isimlerinden ardından gelen Ebu Muhammed Çeşti dolayısıyla da tarikatın ismi Çeştiyye diye şöhret bulmuştur.

İmam-ı Rabbani, babasından Kadiriyye ve Çeştiyye nispetlerini aldıktan sonra üstadı Muhammed Bekabillah'tan, Nakşibendiyye nispetini almış ve sekiz tarikatın şeyhi olmuştur. Daha sonra onun yolunda olanlara bu nispet devrolmuştur.

Bu gibi bilgilerden sonra, yüzlerce kez el değiştiren bugüne dek gelen Kara Ziyaret ve çevresindeki mezarlardan birinin Huzeyfetü'l-Mer'aşi Hazretlerine ait olabileceği kanaati bu fakirde kuvvet kazanmıştır.

Maraş'ta doğan Huzeyfe, medrese tahsilini Şam ve Halep'te tamamlamış daha sonra yolu o sırada Halep'e gelen İbrahim Bin Ethem'le kesişmiştir. Onunla iki defa hacca gitmiş ondan fikir ve murakabe almış sonunda onun halifesi olmuştur.

O zaman Bilad-ı Şam'ın yani Şam beldesinin bir nahiyesi durumunda olan Maraş'a dönmüş, burada Hubeyretü'l-Basri'yi yetiştirip ona hilafet vermiştir. Hubeyret ise aldığı bir emir ile şimdi İran sınırları içinde olan Mezanduran eyaletine gitmiştir.

İşbu sebeplerden dolayı, o çevrede yatılı bir Kur'an kursu ve camii yapılarak, adına, Huzeyfetü'l-Mer'aşi verilmesi ve zat-ı muhtereme sahip çıkılması vefakârlığımızın bir gereğidir diye düşünüyorum.

Huzeyfetü'l-Mer'aşi Hazretlerinin vefatı 822 Miladidir.

Her şeyin doğrusunu Cenab-ı Allah bilir...

EBU ÖMER ABDULLAH İBN-İ YEZİBÜ'L ZEHLÜ'L MER'AŞÎ (k.s.)

Maraş'ta doğdu. Zahir ve batın ilimlerini, Maraş'ta üstadı Huzeyfetü'l-Mer'aşî'de tamamladı, temayüz etti, hilafetle şereflendi. İlim için seyahatler yapmıştır. Daha sonra Mısır'a yerleşmiş orada vefat etmiştir.

Kaddesallahu sirrahul aziz.

EBU CAFER MEHDİ (k.s.)

Ceddi Maraş'a yerleşmiş bir seyyittir. Yani soyu Hz. Hüseyin (r.a.) tariki ile Hz. Ali (k.v.) efendimize intikal eder. İlk İslami bilgileri Maraş'ta aldıktan sonra, ilim talebi için seyahate çıkmış, bu sebeple Hicaz, Basra, Irak, Horasan, Maveraünnehr'i dolaşmış, oralardaki meşayih ile sohbetle bulunmuştur. Daha sonra Dağıstan'da bulunan Mezendüran vilayetinin Sariye kariyesine yerleşmiştir. Allahu alem orada vefat etmiştir.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

OSMAN BABA (k.s.)

Merhum Müftü Hafız Ali Efendi'den, muhterem Kamil Abacıoğlu'na emanet edilen bilgilere göre; Osman Baba, Serküs isminde Ermeni rahibiyken, Müslümanlarla yaptığı sohbet ve hoşgörü sayesinde, İslam'la şerefli olup Müslüman olmuş, devrin Maraş medreselerinde okuyup icazet almıştır. Milâdi 8. veya 9. yüzyılda yaşamış o zamanın mutasavvıflarından da tasavvufi ince sırlara kavuşmuştur. Şimdiki Pınarbaşı'nın üst tarafında bulunan mezarının bulunduğu yeri, medrese-tekke şeklinde ilim yuvasına dönüştürüyor ve uzun süre insanları irşad ediyor. Onun sayesinde pek çok Ermeni, Müslüman olmakla şerefli oluyor. Onun yüce himmeti, devrinde yaşayan diğer hocaların hasedine sebep oluyor. Onun için "Dönme" diyerek, insanların gözünden düşürmeye çalışıyorlar. Sonunda, muvaffak da oluyorlar ve onun, Hıristiyan azizi olarak hafızalarda kalmasına sebebiyet veriyorlar.

Prof. Dr. Besim Atalay'a göre; H.z İsa'nın havarilerinin yetiştirdiği ikinci nesil Hıristiyanlardan Tatyos Arakin isminde bir aziz (veya Hıristiyan inancına göre resul) vaaz ve nasihat için Maraş'a gelmiş, pek çok insanın Hıristiyan olmasına sebep olmuş. Hatta cüzamlıları Uyuz Pınarı'nda yıkayıp şifaya kavuşturmuş buna rağmen yerli halka yaranamamış, bu zatı öldürmek istemişler, Tatyos, kaçıp o tepedeki bir ağaca gizlenmiş, ertesi günü de o tepeyi terk edip, Kayseri'ye doğru kaçmış. Daha sonra, Tatyos Arakin'in kıymetini anlayan, Maraşlı Hıristiyanlar o günü yortu olarak kutlamaya başlamışlardır.

Konu ile ilgili merhum Prof. Besim Atalay, Maraş'ın kuzeyinde Ahırdağı eteğinde bulunan tepedeki mezar ziyaretine, Müslümanların Osman Baba, Hıristiyanların ise Surp Serkis veya Tatyos Arakin tepesi dediklerini belirtmektedir.

Kahramanmaraş Evliyalari

Bu satırların yazarına göre ise; Tatyos Arakin M.S. 100'lerde yaşamıştır. Daha sonra M.S. 400'lerde yaşadığı tepeye küçük bir kilise yapılmış, ardından Maraş'ın fethi ile Müslüman nüfus yoğunlaşırken M.S. 7. yüzyılda orada rahiplik yapmıştır. Geçen zamanla birlikte İslam'la şereflenip Müslüman olan Osman Baba'yla da artık medrese-tekke özelliğini kazanmıştır.

Her şeyin doğrusunu Allah (c.c.) bilir. Osman Baba'nın mezarı hâlen ziyaret mahallidir. Maraş'ta doğup da adı "Osman" olan pek çok insan, ismini bu zattan almıştır.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

SAÇAKLIZADE OSMAN EFENDİ (k.s.)

Bir rivayete göre, Peygamber Efendimiz (s.a.v.), İnsanları, İslam'a daveti esnasında, Trabzon Rum Pontus hükümdarına da bir mektup yazıp hak dine davet etmiş. O zamanki kral da Arapça bilen iki âlim papazı, Medine'ye göndermiş. Papazlar, ancak Hz. Ebû Bekir (r.a) zamanında oraya varabilmişler. Kısa bir konuşmadan sonra, İslam'la şerefleñip Tabiin-i İzamdan olma şerefi ile de şerefleñmişler. Daha sonra Hz. Ebû Bekir'den müsaade isteyip, İslâm'ı Trabzon'da anlatmak üzere geri dönmüşler. Dönerken her nasılsa bir zuhurat, Maraş'a yerleşmişler, buradaki insanları, İslam'a davet görevi ile 4-5 nesil, İslam âlimi ve müderris olarak hizmet vermişler. Bu müderris sülaleden biri, bir gün medresede ders verdikten sonra, talebelerinden birisi yanına gelip;

“Hocam, dersinizi Hızır (a.s.) dinliyor!” deyince, hocası:

“Hadi oradan biz niye görmüyoruz öyleyse” demiş.

Talebe ertesi günü hocasına gelip;

“Hızır (a.s.)'a sordum, bana, hocandan dünya (muhabbeti) kokusu geliyor, dedi!” diye iletmış.

O günün en şık giyinenlerinden biri olan Hoca Efendi, büyük emeklerle sardığı sarığını kafasından çıkarmış ve cebinden çıkardığı keskin bıçağı ile delik deşik etmiş. Akabinde o şekliyle sarığı, başına geçirince keşfi açılıp o da Hızır (a.s.)'ı görmeye başlamış. İlm-i ledün'ü de Hızır (a.s.)'dan tahsil ederek rical-i gayb saflarına katılmış. O zat-ı muhteremden sonra gelen nesil, ecdadının ismi ile anılmaya başlamış: Saçaklızadeler.

Kahramanmaraş Evliyalari

M.S. 15. yüzyılın sonlarına doğru bu mübarek nesilden dünyaya gelen, Osman Efendi (k.s.) talebelerini zahir ve batın ilimleriyle yetiştirirken, bir gün rüyasında Peygamber Efendimizi (s.a.v.) görüyor. Efendimiz;

“Evladım ceddin Osman bir görev almış ve görevi tamamlamamıştır. Şimdi bu görev senin, git ve soydaşların Trabzonlulara İslâm’ı tebliğ et!” buyuruyor.

Osman Efendi vakit geçirmeden Trabzon’a hareket ediyor. Oraya vardığında ecdadının doğum yeri olan “Çaykara” ilçesinin “Paçan” köyünü buluyorlar. Köy kilisesinin papazına bir gece sabaha kadar İslâm’ı anlatıyorlar. Sabaha karşı papaz efendi; kelime-i şehadet getirip İslâm’la şerefleniyor ve ilk sabah namazlarını kıldıktan sonra, papaz kilisenin çanlarını çalıp köylüyü de kiliseye çağırıyor. Öğleye yakın bütün köy Biiznillahi Teala İslâm’la şerefleniyorlar. Daha sonra çevrede kitleler halinde İslâm’a geçiş yaşanıyor. Orada medrese ve tekke de açan Osman Efendi, tarihler 1539’u gösterirken görevini yerine getirmenin mutluluğu içinde hakkın rahmetine kavuşuyor. Talebeleri vefat gününe düşürdükleri şiir de şöyle söylüyorlar:

“Of’a imanı İslâm’ı getirdi. Kemalin menbaı Maraşlı Osman
Dokuz yüz altmış idi hicri yıl, onu rahmetlere gark etti Rahman!”

Kadir bilir Trabzonlular şimdilerde; “Paçan” köyünün ismini “Maraşlı” olarak çevirmişler, Hazretin türbesinin yanına bir de camii inşa etmişler.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

SAÇAKLIZADE MEHMET EFENDİ (k.s.)

Asıl adı, Saçaklızade Muhammed İbn-i Ebubekir Mer'âşi'dir. Soyu, Maraş'a yerleşmiş tabiin-i izâm neslindedir. Dedeleri hep ulema, müderristir. Kendileri de ilk din bilgilerini babasından alıyor. Daha sonra tahsilini ilerletmek için gittikleri Şam'da, Abdülgani Ennablusi (k.s.) ile tanışıyor. Zahir ve batın ilimlerini bu zat-ı muhteremde tamamlayan Mehmed Efendi (k.s.) tekrar Maraş'a geliyor. Hem müderrisliğe devam ediyor hem de kitap ve risale telif ediyor.

Daha sonra şöhretleri Halep'e kadar yayılıyor. Bu sebeple talebelelerine yaptığı ziyaretlerinden birinde Antep-Kilis arasında Emr-i Hakka vaki oluyor. İki şehir, hazretin mevtasını almak için ihtilafa düşüyorlar. Antep kadısı, hazretin, Antep'e daha yakın yerde vefat etmesini gerekçe göstererek, mevtanın Antep'e verilmesine karar veriyor.

Kadir bilir Antep'iler, hazreti defnettikleri yere bir camii yaptırıp oraya mahalle kuruyorlar. "Saçaklı Mahallesi" aynı isimli camisiyle hâlen Gaziantep'in mutena bir semtidir.

Hazretin vefat tarihi 1698'dir.

El yazması eserlerinin bazı el yazması kopyaları başta İstanbul, Süleymaniye, Antalya, Kayseri ve Kahramanmaraş'tadır. Eserleri şunlardır:

- 1) Haşiyete Tefsiri Keşşaf Ala Suretü'l-Bekara
- 2) Aynelhayat fi Beyanü'l-Munasebat fi Suretü'l-Fatiha
- 3) Risaleti fi Ayet-il Müteşabihat
- 4) Risaleti fi İyman Valide-i Resulullah.
- 5) Gayet el Burhan fi Tefsir-i Ayetül kürsi
- 6) Haşiyete ala şerhi Dibace-i Tarikat-ı Muhammediye
- 7) Teshilü'l-Feraiz.

- 8) Asmet-el Ezhan
- 9) Sebhatel Kader fi Mehdi Melekü'l-Kadir
- 10) Selsebilü'l-Meani
- 11) Tavzih-i Zübte tül Menazır
- 12) Nehru'l-Necat fi Tafsil-i Aynel Hayat
- 13) Andelibu'l-Menazır
- 14) Haşiyete ala Şerh-il Risalet-ul Adap
- 15) Takriru'l-Kavanin Minel Mantık vel Menazır
- 16) Risalet fi Tecdidül İman
- 17) Risalet fi Feteva
- 18) Cami ul Kûmuz
- 19) Cehd el Mekal min-el Kırae
- 20) Tahriru'l-Takrir min-el Menazır
- 21) Risale-i Adliye
- 22) Tehzibu'l-Kirae
- 23) El Araes fil Mantık
- 24) Velediye
- 25) Haşiyete ala Şerh-ül Metalîğ
- 26) Haşiyete alel Hayali
- 27) Risalet-i fi itlafül Kilab
- 28) Tertib'ü-l-Ulüm
- 29) Risalet-el Tenzilat meal Haşiyeye
- 30) Neşr-i Tevalîğ

Ömrünün sonlarına doğru Maraş Müftülüğü boşalmıştı. O dönemin müderrisleri de gelip, müftülük görevini kabul etmesi ricasında bulunuyorlar. Düşünmek için mehil talep eden hazret, birkaç gün sonra, görevi kabul edemeyeceğini söylüyor. Sebebini sorduklarında; “Pınarbaşı suyu bana reddetmemi söyledi!” diyor. “Nasıl oldu bu?” diyenlere şöyle karşılık veriyor: “Maraş’ın altından geçen derelerin nihayetine gittim baktım, su kullanılmaz durumda pislenmişti! Bak ben insanların içine girince böyle kirlendim sen de girip kirlenme!”

Kaddesallahü sirrahül aziz.

DERDİMENT DEDE (k.s.)

Doğum ve vefat tarihi kesin olmamakla beraber 14. yüzyılda yaşadığı bilinmektedir.

Diş tabibi merhum Mehmed Sandaloğlu ağabeyimizin merhum babaları meşhur Sandal Hoca, (Allah her ikisine rahmetiyle muamele etsin), harf inkılabından önce okuttuğu talebelerine hikâyeye yollu şöyle anlatırmış;

Derdiment Dede gençliğinde üç meşhur mutasavvıfa hocalık yapmış: Hallac-ı Mansur, Seyyid Nesimi ve Nasreddin Hoca.

Hoca Efendi tekkenin veya medresenin ağlında koyun beslermiş. Her hafta Cuma günü, koyunlardan birini keser, namazdan sonra talebeleriyle birlikte yerlermiş. Yemek bittikten sonra, Hoca Efendi, hayvanın başını ve sakatatını postun içine koyar, sonra da “kum bi iznihitteala” deyince hayvan yeniden canlanıp ağıla gidermiş. Bu durum böyle devam edip giderken, bir Cuma günü Hoca Efendi gittiği yerden, hayvan kesme zamanı dönmemiş. Talebeler ise, hocalarının yaptıklarını bir bir yapmalarına rağmen hayvan dirilmiyormuş. O sırada Hoca Efendi gittiği yerden çıkıp geliyor ve olaya karışanları cezalandırmak için soruyor:

- Kim yaptı?

Talebelerden biri:

- Mansur boğazladı hocam, diyor.

- Onun başı kesilsin!

Bir başka talebe:

Kahramanmaraş Evliyaları

- Nesimi yüzdü hocam, diyor.
- Onun derisi yüzülsün, buyuruyor.

Hoca Nasreddin'e dönüp;

“Nasreddin sen ne yaptın?” diye sorunca, Nasreddin:

- Ben de bu olaylara güldüm hocam, demiş.
- Kıyamete kadar herkes senin sözlerine gülsün, diyor.

Kısa bir zaman sonra Hallac-ı Mansur (k.s.) cezm halini yaşarken “Enel Hak” sözüyle başından oluyor. Seyyid Nesimi (k.s.) bir komploya kurban gidip derisi yüzülüyor. Nasreddin Hoca'yı anlatmaya lüzum yok.

Sandal Hoca bu kıssayı anlattıktan sonra:

“Aman çocuklar, Hocanın duası da bedduası da tutar ha! Siz duasını almaya bakın!” diye talebelerini terbiye edermiş.

Menkıbede geçen üç şahıstan yalnız Seyyid Nesimi (k.s.), Derdiment Dede'yle (k.s.) görüşmüş olabilir. Çünkü kendileri Bağdat'ta (Nesim) doğmuş, 1405'de Halep'te derisi yüzülerek vefat etmiştir. Ankara'ya gidip Hacı Bayram-ı Veli (k.s.) ile görüştüğü rivayet edilmektedir. Türbesinin Gaziantep'ten, Maraş'a gelirken, Göceğe köyünde olduğu söylenir.

Hallac-ı Mansur (k.s.) ise; Beyza, Turda, 857'de doğmuş. 922'de Bağdat'ta recm edilerek sonra da idam edilerek vefat etmiştir. Yani Derdiment Dede'den en az 400 sene önce yaşamıştır. Yani Derdiment Dede'nin talebesi olması mümkün değildir. Hallac-ı Mansur çok seyahat etmiş, Orta Asya Turfan'a kadar gitmiş, haccetmiş. Mısır, Suriye ve Güneydoğu Anadolu'yu gezmiş, belki Maraş'a da uğramış olabilir.

Nasreddin Hoca ise Yıldırım Bayezid-Timur zamanında yani 15.yy başlarında, Konya-Akşehir-Eskişehir arasında yaşamış bir Osmanlı alim ve arifidir.

Öyleyse, bu menkıbe günümüze kadar bu şekliyle nasıl ve niçin gelmiştir?

Kahramanmaraş Evliyaları

Bilindiği gibi, Âlem-i Mülk; zaman ve mekân ile kayıtlıdır. Burada ise zamanlar farklı mekânlar farklıdır. Öyle ise geriye bir ihtimal kalıyor olay yukarıda geçtiği şekliyle ancak Âlem-i Meleku'ta geçebilir. Yani daha sonraları yaşayan birisi tarafından rüya âleminde görülmüş olabilir. Her şeyin doğrusunu Allah (c.c.) bilir.

Merhum Müftü Hafız Ali Efendinin (k.s.), Muhterem Kamil Abacıoğlu'na anlattığı bir menkıbesi şöyle:

Derdiment Dede, bazı dervişleri ile Hacca gider. Hac esnasında, Dede'nin hanımı, Maraş'tadır. Kurban bayramı, tekkede kurban etinden, içli köfte yapılır. Yemek yendikten sonra, Derdiment Dede'nin hanımı:

“Derdiment de içli köfteyi çok severdi” der.

Bu durumu duyan derviş Çomaklı Baba:

“Ana, içli köfteden biraz koy da efendime götüreyim” der.

Köftenin hacca gideceğini düşünmeyen annemiz, Aklından, “herhalde içliköfte bizim çobanın çok hoşuna gitti!” diye geçirerek bir sahana (bakır tabak) epey bir içli köfte koyup, bir yağlığa (büyük mendil) sarar ve Çomaklı'nın eline tutuşturur. Hac dönüşü sahan ve yağlık, Derdiment Dede'nin eşyaları arasından çıkınca, hanımı ile aralarında şu konuşma geçer:

“Hoca bu ne?”

Derdiment Dede:

“Hanım eline sağlık içli köfte de güzel olmuştu, Mina'da çok ikrama geçti!” diye takdirlerini ifade eder.

Bu sırada, Hacı ziyaretine gelenlere, Derdiment Dede:

“Çomaklı'nın da Haccını tebrik edin” diye ikazda bulunur.

Miladi 1500'e varmadan Hakkın (c.c.) Rahmetine kavuşan, dertlere şifa veren, doktor, eczacı ve mutasavvıf hocamızın mezarları şehrin kuzey doğusunda, Sütçü İmam Lisesi'nin karşısındaki tepededir.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

ÇOMAKLI BABA (k.s.)

1450-1560 yılları arası yaşamış, Dardiment Dede'ye intisap etmiş, onun manevi terbiyesinde, tekkede çobanlık yaparak başladığı tahsilinde, manevi fetihlere de kavuşmuştur. Çobanlıkta kullandığı sopasının ucuna taktığı madeni top dolayısıyla "Çomaklı" diye anılır olmuş. Dardiment Dede'ye götürdüğü içli köfte hadisesinden sonra, mürşidine halife olmuştur. Kabri şerifleri; Sakarya Mahallesi, Sakarya Caddesi kenarında olup dışarıdan bakıldığında görünmemektedir. 1919'da Maraş harbinin en hararetli günlerinde, pek çok defa kabri şeriflerinden acayip sesler geldiği, sonra, kabrinden kalkıp elinde çomaklı değneği ile savaşan mücahitlere yardım ettiği, hatta düşman saflarına çok zayıatlar verdiği tevatüren rivayet edilmiştir. Maraşlımız da kendisini unutmayıp ismini bir mahalleye vermiştir.

Kaddesallahü sirrahûl aziz.

MÜFTÜ KANADIKIRIK ALİ EFENDİ (k.s.)

Doğum yeri ve yılı kesin olarak belli olmayan Ali Efendi, devrinde yetişen Kayseri ve İstanbullu hocalardan oralara giderek ders almış, bilahare ilim uğruna Mısır'a gitmiş tam bu sırada Yavuz Sultan Selim, Mısır'ı fethedip hilafeti ele geçirdiğinde, kendisine yakın olan ulemanın tavsiyesi üzerine, Kanadıkırık Ali Efendiye Maraş müftülüğü tevcih edilmiş, kabul ederek, Maraş'a gelip yerleşmiştir. Ondan sonra Kanadıkırık sülalesinden 8-10 müftü, Osmanlı'nın son zamanına kadar Maraş'ta müftülük yapmıştır. Kendisinden kalan bir menkıbeye bütün aramalarımıza rağmen ulaşamamıştır.

Kaddesallahü sirrahül aziz.

Kendi soyundan gelen müftülerden biri olan Mehmed Efendinin menkıbesi teberrüken buraya alınmıştır.

Orhan Kanadıkırık anlatıyor:

Dedelerimizden Maraş Müftüsü Mehmed Efendi, bir Cuma günü hem vaaz vermek hem de Cuma namazını eda etmek için Şazibey Camii'ne geliyor ve bakıyor ki, yeni yapılan şadırvandan su akıyor. Hoca Efendi sebebini sorunca, cemaatten birisi;

“Hocam, bizim suyun gözü, Mercimek Tepe'dedir. Yanında bir çınar var çok gelişmiş, daha da büyümek için pınarın bütün suyunu emiyor su bu yüzden gelmiyor.” deyince Hoca Efendi: “Siz şimdi abdestleri gidip evlerinizde alın Cuma namazından sonra o duruma bakarız” der.

Cuma namazı eda edildikten sonra Hoca Efendi önde, cemaat arkada, suyun gözüne gidiyorlar. Orada Hoca Efendi bir dua buyuruyorlar

Kahramanmaraş Evliyalari

ve cemaat de amin diyor. Daha sonra Hoca Efendi, elindeki bastonla çınara çaprazlamasına vurarak; “Ey çınar sen ümmet-i Muhammed’in abdest suyuna mani olduğun için senin idamına karar veriyorum” der.

Dönüp gelirken camide kalan cemaatten biri yanlarına gelip; “Hocam su akmaya başladı!” diyor.

Daha sonraki günlerde çınar tamamen kuruyarak yere devriliyor. Hoca Efendi bu hadiseden sonra halk arasında “Çınar kurutan Mehmed Efendi” olarak anılıyor.

ŞEYH ADİL DEVLETLÛ (k.s.)

17. asrın başlarında, Dağıstan'ın Hanlı kasabasında doğmuş, ilim tahsilini orada yapmış, her nasılsa, Bayazıtlı ve Dulkadirli aşiretlerinin arasını sulh etmek için, Devlet-i Alî Osman tarafından, valiye yardımcı olarak, emniyet ve asayişi sağlamak üzere Maraş'ta Subaşı olarak görevlendirilmiştir.

Şeyh Adil Devletlû şuanda adı ile anılan kabristanın çorak, taşlık bir arazisi varmış. Burayı satın almış.

“Bu araziyi ne yapacaksın subaşım?” diyenlere:

“Buraya adam ekeceğim!” diye esprili bir cevap veriyormuş.

Daha sonra bir gün hacca giden bir Hoca Efendi veda için uğradığında, ona; “Bana, Medine'den biraz Cennetü'l-Baki toprağı getir! Sakın unutma!” demiş.

“Toprağı ne yapacaksın subaşım!” diyenlere:

“Toprak ekeceğim!” demiş.

Anlaşılan o ki Şeyh Efendi, mezarlıkta yatanlara şefaati dokunsun diye Cennetü'l-Baki toprağı istetmiş. Rivayet odur ki zamanında yapılan haksızlıklardan bazılarını cezalandırmak ve cezasının da ibret olması için, şimdi başucunda bulunan dut ağacına bir kasap çengeli taktırmış. Cezalıların bazılarını ibreti âlem için orada sallandırmış. Bu sayede adaleti o zamandan bu zamana meşhur olup söylenmiş.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadis-i şerifte buyuruyor:

“Bir saatlik adaletle yönetim. Altmış senelik nafil ibadetten hayırlıdır!”

Kahramanmaraş Evliyalari

İşte bu adil yönetimi sayesinde manevi fetihlere de muvaffak olmuş. Hızır (a.s.) ile şereflenmiş. Şöyle bir menkıbesi çok yaygındır: Maraşlı bir zat-ı muhterem hacca gitmiş. Orada parasını kaybetmiş. Nan-ı azize muhtaç olmuş. Halini Rabbine arz eden hacı efendiye, bir zat-ı muhterem yaklaşmış:

“Maraşlı! Al şu ihtiyacın olan parayı! Maraş’a vardığında, Subaşı Şeyh Adil’e benden selam söyle, ensesine de bir şaplak vur!” demiş ve kaybolmuş

Anlaşılan yardımı yapan Hızır (a.s.)’dir. Hacı Efendi aldığı para sayesinde Maraş’a dönüyor, selâmı söylemek üzere, Şeyh Adil’e geliyor, selamı söylüyor ama bir türlü cesaret edip şaplağı vuramıyor. Bunun üzerine, Şeyh Adil:

“Evladım, aldığın ikinci emri de yerine getirsene!” diyor.

Bu durum karşısında iyice şaşırın Hacı Efendi, Şeyh Adil’in ellerine kapanıyor, buna rağmen Şeyh Adil ısrar ediyor. “Evladım, aldığın ikinci emri de yerine getirsene!”

Bu sefer iyice korkan Hacı Efendi, yaratana sığınıp şaplağı patlatıyor. Şeyh Adil; “Hah şöyle insan azizlerden aldığı emirleri yerine getirmeli!” diyor.

Şeyh Efendi, görevi gereği şehirde sık sık asayiş gezisine çıkarmış, bunlardan birinde bir evin kapısının altından kanlı-köpüklü bir suyun aktığını görmüş. Derhal ev sahibini çağırılmış ve aralarında şöyle bir konuşma geçmiş. Şeyh Adil:

- İçeri de cenaze mi yıkıyorsunuz?

- Evet efendim.

- Mevta kadın mıdır? Hamile midir?

- Evet efendim!

Bunun üzerine, Şeyh efendi:

“Aman dikkat edin o kadın ölmemiştir. Doğumu yakındır! Bebek kadının kalbini sıkıştırmıştır! Sıcak su şimdi kadını canlandırır!” der.

Kahramanmaraş Evliyaları

Hakikaten çok geçmeden kadın ayılıp, doğrulur. İçeriden vaveyla kopar.

- İmdat ölü dirildi! Amanın uşak ölü dirildi!

Bugün Özel İdare Lojmanlarının bulunduğu yer o zamanlar kabristana dâhildi. Şeyh Adil Caddesi, mezarlığın ortasından geçirdi. Sonra 1940'larda Tarım Bakanlığına bağlı aygır deposu yapıldı. Zamanımızda mezarlığa dâhil edilen kuzey kısım ise 1950'lerde buğday pazarı yapılmıştır.

Şeyh Adil Devletli'yi çok seven muhterem Kamil Abacıoğlu şöyle diyor:

Şeyh Adilem Türkistani
Devlet Hanlı Dağıstani
Subaşı, Amir-i sani
Vakfetti bu kabristanı

Şeyh on yedinci asırda
Subaşı olmuştu burada
Keymüre selâm et dur da
Asayiş hak ve huzurda

Hak sözlerin dibacesi
Sevinir ziyaretçisi
Sağlık inceden incesi.
Rahmete layık cümlesi.

Şeyh Adil, 1704'de öldü. Kaddesallahu sirrehul aziz.

KUDDUSİ İBRAHİM (k.s.)

1760 yılında Maraş'ta doğmuştur. Neseb-i pâkları Hz. Hüseyin (r.a.)'dan Hz. Ali (k.v.)'a kadar dayanır, yani seyyittirler. Literatürde; “Mer’âşi Zade Esseyyid, Elhacc İbrahim” olarak tanınır. Babasıyla birlikte Niğde'ye göçen ve Bor kazasına yerleşen Kuddusi İbrahim Efendi, 1849 yılında vefat etmiştir. Kabirleri hâlen oradadır. *Muhtasar Tıbbi Nebevi ve Pendname* isimli eserleri vardır.

Hacı İbrahim Efendi'nin çocuklarından pek çoğu yaşamamıştır. Üç oğlu, bir kızı yaşamıştır. Üç oğlu sırasıyla; Mehmed, Ahmed ve Mahmut'tur. Konya Karapınar kazasına bağlı Ekizli köyü kabristanındaki bir kitabede; “Şeyh Ahmed Kuddûsi Efendi'nin biraderi Hacı Mahmut Efendi Rahmetullahû vefat tarihi 1259” diye yazdığı bildirilmektedir.

Hacı İbrahim Efendi, bir rüyasında gökyüzünde üç adet ay görmüş. Ortadaki ay daha parlak ışık saçıyormuş ve daha büyümüş. Rüyasını, o yöredeki şeyh efendiye anlatınca, şeyh ona; “Senin bir oğlun olacak, o ilimde insan-ı kâmil olacak, onu çok iyi yetiştir!” demiş. Nihayet, Ahmed-i Kuddûsi Hazretleri Hicri 1183 yılı Rabiulevvel ayının 11. Pazartesi gecesine dünyaya geliyorlar. Dikkat edilirse, Rabiulevvel ayının 11. Pazartesi gecesine M.S. 571'de Peygamber Efendimiz dünyaya teşrif etmişlerdi. Hazret daha doğuşta doğum günü sünnetini ihya ederek doğmuşlardı.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

BÖRKÜ DELİK HASAN EFENDİ (k.s.)

17. asırda Maraş'ta yaşayan müderris, üzerine sarık sardığı börkeneği tepeden delik olduğu için bu isimle şöhret bulmuş.

Bir gün talebelerine ders verirken, Azrail (a.s.) gelip emr-i hakkı tebliğ ediyorlar. Talebelerine icazet vermesine bir hafta kalmışken yaşanan bu durum, talebelerinin canını sıkıyor. Hocalarına:

“Dua buyursanız da Allah (c.c.) ömrünüzü uzatsa!” diyorlar. Hoca;

“Allah’ın (c.c.) davetine icabet gerekir!” diye talebeleri cevaplıyor. Devamla; “Allah (c.c.) izin verirse vefatımdan üç gün sonra mezarıma gelin, dersimize orada devam ederiz!” buyuruyor.

Talebeler, hocalarının vasiyetine uyarak, vefattan üç gün sonra mezara gelip selâm veriyorlar ama ses seda yok etrafta. İkinci gün yine gelip selâm veriyorlar, yine ses seda yok. Üçüncü gün umutsuz bir vaziyette son bir defa geliyorlar selâm verince, hocaları makberinden cevap veriyor.

“Aleyküm selam çocuklar, kusura bakmayın geciktim. Rabbim (c.c.) bana hüsnü muamele etti, ruhumu kabzettikten sonra bir melek tahsis etti, bana yedi kat göğü, arş-ı âlâyı, Levh-i Mahfuzu ve kürsü’yü gezdirdi oralardan ancak bu gün dönebildim!” diyor.

Daha sonra derslerini tamamlayan mollalar icazetlerini de alıp hocaları tarafından mezun ediliyorlar.

Kabr-i şerifleri halen ziyaret mahallidir. Şeyh Adil kabri, mezarlığının “A” ana kapısına yakın sol tarafta, yaklaşık otuz metre mesafededir.

Kaddesallahu sirrehul aziz.

ŞEYH HÜSEYİN EFENDİ (k.s.)

Şeyh Hüseyin Efendi Turan Mahallesi'nde doğdu. Börkü Delik Hasan Efendi'den zahir ve bâtın ilimlerini ikmal etti. Turan Mahallesi'ndeki Şeyh Camisi'ni kendisi yaptırdı. Orada hem namaz kıldırır hem de taliplerine ilim neşretti hatta Şeyh Camisi'nde hatimle teravih geleneği kendileri tarafından başlatılmış yakın zamana kadar bu camide hatimle teravih devam etmiştir. O camide en uzun hatimli teravih kıldırır; Gökşen Hafız (r.a.) aralıksız 59 hatimli teravih kıldırmıştır. (Bu bilgi oğulları muhterem Mustafa Ramazanoğlu ağabey vasıtasıyla bu fakire emanet edilmiştir.)

Dilden dile gelen tevatür habere göre; Efendi Hazretlerinin gösterdiği bir keramet dolayısıyla başı derde girmiş. Tebdil-i mekân ihtiyacı duymuş. Bu arada bağlıları bırakmak istemezlerse de, bir gün onlardan habersiz ayrılıp giderken cemaat farkına varıp takip etmeye başlamış. Takip koşuşturmaya dönüşünce, Hoca Efendi'nin kavuğu ve yemenisinin teki düşmüş, ama dönüp almamış ve Sarayaltı'na gelince gözden kaybolmuş. Bir rivayete göre düşüp orada ölmüş. Şimdi orada bir evin altındaki mağarada ona ait olduğu söylenen bir türbe vardır. Bu türbe dolayısıyla Alaybeyi Şeyhi de diyorlar kedilerine.

Menkıbeleri:

O zamandan kalan kavuk ve yemeni, Hoca Efendi'nin bağlılarının torunları vasıtasıyla günümüze kadar muhafaza edilmişlerdir. Hâlen de şifa ayetleriyle beraber tevessül edilmektedir.

Yakup Taraman anlatıyor:

1940'da askerden terhis olmuş geliyordum. Trende aynı kompartımanda, Maraş'a yeni tayin olmuş gelen bir yüzbaşı ve eşi ile birlikte seyahat ediyorduk. Yüzbaşı yüzündeki felç dolayısıyla konuşmakta güçlük

Kahramanmaraş Evliyaları

çekiyordu. Uzun yolculuk esnasında söz bu rahatsızlığına gelince, Ona; “Geçmiş olsun yüz felci mi geçirdiniz? Doktorlar ne söylüyorlar?” dedim. Yüzbaşı, “Sağ olun, Ankara ve İstanbul’da birçok doktora gittim fakat ancak bu kadar düzeldi!” dedi.

Bunun üzerine biraz düşündükten sonra kavuktan söz etmeye karar verdim:

“Biz de Maraş’ta yaşamış bir büyük evliyanın kavuğu var. Onu, bundan önce çok denedik. Yüz felci, migren, baş ağrısı gibi rahatsızlıkları Allah’ın izniyle şifaya kavuşturmaya vesile oluyorlar!” dedim.

Bunun üzerine yüzbaşı; “Hangi devirde yaşıyoruz? Böyle şey olur mu hiç?” diye itiraz etti. Bu arada söze karışan yüzbaşının hanımı; “Efendi birde bunu deneyelim! Bir zararımız olmaz ki, belki de şifa bulursun.” dedi. Karı-koca böyle tereddüte düşünce ve bu sırada yolculuk da bitince, ben de onlara; “Ben yine de size adresimi vereyim de bu hususta yardım isterseniz size yardımcı olayım!” dedim.

Aradan bir müddet zaman geçince yüzbaşının şikâyetleri artmış. Birgün hanımı ile beraber çıkıp geldiler. O sırada uygulamayı anam Eşe Hatun yapıyordu (El ondaydı). Annem bir hafta süreyle her gün bize gelen yüzbaşının başına, Şeyh Efendinin kavuğunu giydiriyordu. Sonra Kur’an’dan şifa ayetlerini okuyarak yüzüne üflüyordu. Bir haftalık seans bittikten sonra bir gün evine giden yüzbaşı, birden bire bir rahatlık hissediyor. Kalkıp aynaya baktığında şikâyetlerinin tamamen geçtiğini görüyor. Sevinçle, hanımını da yanına alıp bizim eve geldiler. Eşe Bacı kapıdaki gürültüden çok korkup “Her halde bizi götürmeye geldiler!” diyor. Buna rağmen kapıyı açınca, yüzbaşı eline kapanıyor.

“Allah senden razı olsun Eşe Bacı sayende iyi oldum. Dile benden ne dilerse!” diyor. Eşe Hatun:

“Bir şey istemez komutanım!” diyorsa da yüzbaşı çıkarıp 50 Lira para veriyor, Eşe Bacı kabul etmiyor cüzdanı açan yüzbaşının cüzdanından 5 Lira (o zamanın yaklaşık 2,5-3 kiloluk et parası) para alıyor.

Turan Mahallesi’nde doğan ve ismi Hüseyin olan pek çok kimseye isim babalığı yapan Şeyh Efendi’nin maalesef ne zaman öldüğü, ne kadar yaşadığı hakkında bilgilere ulaşamadık. Eczacı Hüseyin Bilal kardeşimize, babası merhum, bu zata olan muhabbeti dolayısıyla bu ismi vermiş.

ABDUL GAFFAR BABA (k.s.)

Babaları, Abdülgafur Efendi 18. yüzyılda Maraş'a gelip yerleşmiş âlim, zahid, şair bir zat-ı muhterem. Aynı zamanda Mevlevi tarikatı bağlılarından. Oğlu Gaffar Babayı da aynı meşrep üzerine yetiştiriyor. Bıraktığı eserlerden anladığımız kadarıyla, Arapça ve Farsçaya eski tabirle yed-i tûla derecesinde vakıf olup, Medrese ilimleri dışında, Hey'et, Hendese, Astronomi ve İlm-i Nücum (Astroloji) ilimlerine vakıf. Aynı zamanda muvakkit (Namaz vakitlerini, Maraş'ta ilk defa saate bağlı hesaplayan) bir zat-ı muhteremmiş. Bu bağlamda yaptığı takvimle, 15-20 sene Maraş'a göre namaz saatlerini tespit etmiş.

Maraş'ta kuyumcular çarşısında bulunan Alaüddevle Vakfiyesindeki, Mevlevi tekkesine, babası Abdülgafur Efendi zamanında Mesnevihanlık'a getirilmiş, ölümüne kadar yani Hicri 1309'a kadar bu görevde kalmıştır.

Mezarı halen tekke içindedir. Ve ziyaret mahallidir. Kaddesallahu sirrehul aziz.

Tekke kütüphanesinde bıraktığı divanından seçme birkaç mısra aşağıdadır.

*Ey Hakkın aşığı gel olma sakın hercai
Kalma surette talep kıl gevher-i manayı
Bab-ı teslimde bulun, lâ deme bil ilayı
Gel aynen göreyim dersen eğer Mevla'yn.*

*Mahvedip varını gel dinle kûdüm ve Neyi
Dest-i ihlâs ile tut demani Mevlana'yn*

Kahramanmaraş Evliyaları

*Cehdedip meclis-i irfana gir ol Hâk kadem
Etme evkatı heba sen seni bil ol âdem*

*Sensin ol der gerenmaye-i deryayı hakem
Olayım dersen eğer sırrı Ali (k.v.)'ye mahrem.*

*Mahvedip varını gel dinle kûdiim ve neyi
Dest-i ihlâs ile tut demani Mevlana'yı.*

Şiirin, ikinci kıtasının son mısraında geçen “Sırrı Ali”yi, 1950-70 arası Konya’da icra edilen Mevlana’yı anma toplantılarında semazen başı olan ve 60’lı yıllarda da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsünde, Dini Mûsikî hocalığı yapan merhum Halil Can Beyefendiden dinlemiştim. Merhum bu hadiseyi, kudsi hadis olarak takdim etti.

Hazreti Ali (k.v.) Efendimizden rivayet edilen bu kudsi hadiste Şah-ı Velayet (k.v.) şöyle buyuruyor: Allah Resûlü (s.a.v.) bir gün beni çağırdı, yanına gittim, kimseye söylemememi tembihleyerek benden söz aldı ve bana kısık bir sesle bir sır verdi. Birgün sonra bu sırrı başka birine söyleme ihtiyacı hissettim. Gelip Efendimizden izin istedim. Bana, “sakın ha!” diye tembihte bulundu. Böylece iki gün geçti. Bende, sırrı başkasına söyleme isteği hat safhaya ulaşmıştı, yemekten içmekten ke-sildim. Üçüncü günün sonunda tekrar Resulullah’a (s.a.v.) çıktım. Bana; “Sırrı ancak Medine’ye yarım günlük uzaklıkta olan kör bir kuyuya anlatabilirsin!” buyurdular. Tarif ettiği yere gittim, o kuyuyu buldum, etrafta insan ve hayvan bulunmadığından emin olduktan sonra, sırrı kuyuya açıkladım, biraz sonra susuz kuyudan su kaynamaya başladı.

Daha sonra o çevreden geçerken, o kuyunun yanına gittiğimde suyun hâlâ oradan kaynadığına şahit olmuşumdur. Aradan iki üç sene geçtikten sonra, o suyun bereketiyle çölde bir vahâ oluşmuş, vahâ da ağaçlar ve kamışlar meydana gelmişti. Daha sonra gittiğim bir gün havada hafifçe bir meltem esiyordu, Allahu âlem bir melek tarafından “ney” şekline sokulmuş bir kamışın içine giren “hû” sesini veren o kamıştan, benim kuyuya anlattığım sır ifşa ediliyordu. Nitekim Hazreti Mevlana da *Mesnevi*’de bu sırra işaretle şöyle buyuruyor:

“Dinle neyden kim hikâyet etmede
Ayrılıklardan şikâyet etmede”

Kahramanmaraş Evliyaları

Neyin içine üflenene “Hû” esmasıyla ilgili olarak Efendim Mehmed Zahid Kotku (k.s.) hazretleri şöyle buyurdular:

“ﷲ” Lafzay-ı celali öyle mübarek bir kelâmdır ki elifi kaldırsan, Lillah, kalır o da Allah demektir, Lam’ı kaldırsan Lehû kalır, o da Allah demektir, ikinci Lâm’ı kaldırsan “hû” kalır o da Allah demektir.

İşte bu “Hû” esmasını Mevlevi kardeşler bir kamışın içine üflediklerinde kamış ses veriyor.

Allah (c.c.) hepsinin sırlarının kudsiyetlerini artırsın.

MUHAMMED HİLMİ DARENDEVİ (k.s.)

Doğum tarihi bilinmiyor. Doğum yeri, Malatya'nın Darende kazasının Yenice köyüdür. Babasının ismi Hacı Yusuf Ağa, Annesinin ismi Âmine hanımdır. İlk tahsilini Darende'de yaptıktan sonra, Sultan Abdulaziz zamanında İstanbul'a gelip Fatih medreselerine başladı. Kısa sürede emsalleri arasında temayüz edip, devrin, âlimlerinden Sadık Efendi'nin (r.a.) ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin (k.s.) gibi hocalarının dikkatini çekti, himayelerini gördü. Gümüşhaneli merhumdan inabe alıp tarikatına girdi. Bir şaban-ı şerifte erbain (40 gün itikaf) çıkarıp hilafet-i taamme ile şereflendi. Hocalarının işaretiyle memleketi Darende'ye döndü. Yakın vilayet Sivas'a gidiş gelişlerinde Sivas'ta kaim Nakşibendi Şeyhi Nalçacızade Hacı Ahmet Efendi (k.s.) ile tanıştı. Bu zattan da taberrük icazeti aldı. Darende'de yaptığı vaaz ve nasihatler dinlenmediğini, cahiliye adetlerinin arttığını görünce, Darende'den ayrılmak için istihare etti. İstiharesinden, Maraş veya Antep'e yerleşmesi uygun çıktı. Bu durumu Nalçacızade ile istişare eden Hilmi Efendi, babası ve ailesi ile beraber 1858'de Maraş'a geldi. İlk banisi Şeyh Ali Bey olan ve depremde kubbesi çöken, Duraklı Camiinin meşrutasına yerleşti. Bir yandan da, camiinin tamiratına çalıştı. Tamirat esnasında para ile tuttuğu amelelerin parasını, selamlıkta bulunan postunun altından çıkarıp muntazaman ödedi. Bir gün odasında bulunmadığı bir sırada, postun altındaki bitmeyen paraları merak eden bir amele, postu kaldırmış ki bir de ne görsün, büyükçe bir yılan başını kaldırmış kendisine bakıyor. Durumu fark eden Efendi Hazretleri; "Evlad elini bilmediğin yere sokma! Ya yılan çıkar, ya akrep!" diye tedip etmişler. Bu söz daha sonraları Maraş'ta darb-ı mesel olmuştur.

Kahramanmaraş Evliyaları

O sırada Maraş müftüsü, dedeleri de ulema ve müftü olan Kanadıkırık Mustafa Efendidir (k.s.). Bazı cahil müzevirler, Hilmi Efendinin yaptığı sohbet meclislerini ve tarikat verme konularını müftüye şikâyet ediyorlar. Müftü Efendi, Hilmi Efendiyi batını zannedip müftülüğe çağırıyor ve soruyorlar:

- Hoca Efendi! Başınıza adam toplayıp zikir yaptırıyor muşsunuz! Kitapta sünnette var mı deliliniz?

Hilmi Efendi:

- Hocam, malumunuz kitapta yaklaşık 20 yerde “üzkûrullahe zikran kesira” buyuruluyor.

MüftÜ Efendi; “Peki, bu rabita neyin nesi var mı kitapta, sünnette mesnedi?” diye sorunca, Hilmi Efendi: “Esteuzu billah ‘Vebtegu ileyhil vesilete!’² buyuruluyor!” diyor. Müftü Efendi de; “Hoca Efendi, insanımıza dinini öğretin yeter! Kitaba, sünnete yanlış mana vererek milleti ifsad etmeyiniz!” diye tedip ediyorlar.

Bu yüzden Hoca Efendi Antep’e göçüyor. 8-10 sene orada kaldıktan sonra Maraş’taki müntesip ve müridlerinin ısrarlarına dayanamayıp yeniden Maraş’a geliyorlar. Bu arada, müftü Kanadıkırıkzade de dostları arasına katılıyor. Buna rağmen Hoca Efendiye ulema ve sulehanın rağbeti hasetlere sebep oluyorsa da Maraş’tan bir daha ayrılmamak üzere yerleşiyorlar.

Hasetçilere cevap olmak üzere meşhur *Mizan-ül Şeria ve Burhan-ül Tarika* isimli risalesini telif buyuruyorlar.

O dönemde, şiddetli muarızlarından müderris Tekerekzade Mutiullah Efendi; Hilmi Efendiyi imtihan etmek maksadıyla, içinde ince fikhi meseleler bulunan bir mektubu oğlu ile gönderiyor. Mektubu Hilmi Efendiye getiren Tekerekzadeye, Hilmi Efendi: “Oğlum mektubu bana vermene gerek yok sen şu mektubu babana götür ver!” diyor. Bu sefer her iki mektubu babası Mutiullah Efendiye getiren oğul durumu babasına anlatıyor. Mektubu açıp okuyan Mutiullah Efendi şu şiirle karşılaşıyor:

² Maide 35

Kahramanmaraş Evliyaları

Hakikat ilminden aldım dersimi
Okudum özümden illallah dedim
Urundum tacımı geydim postumu
Destur aldım pirden illallah dedim.

El işinden elpendidir elpendi.
Açtı bahar yazı bülbül uyandı
Benden nutuk istemiş Mutiullah Efendi
Her varımdan geçtim illallah dedim.

Şiiri okuyan Mutiullah Efendi de hatasını anlayıp Hoca Efendiden özür diliyor ve müntesiplerinden oluyor.

Hoca Efendi (k.s.) 1900 senesinde camiinin çatı tamiri esnasında oradan düşüp yürüyemez hale geliyor. Meşrutadan dışarı çıkamıyor diye camideki imamet görevini de oğlu Mahmud Nedim Efendiye (r.a.) bırakıyor. Ömrünün son yıllarını, Allahu Teala'yı zikir ve ibadetle geçiren Hilmi Efendi 1916'da Cenab-ı Hakkın rahmetine kavuşuyor.

Sohbetlerini; *İhyayı Úlúm, Hadika, Berika, Multeka ve Ramuz-u Ehadis*'ten yapardı. Zikir meclislerinde ise Niyazi Mısri divanından okuturdu.

İlerde, isimleri ve menkıbeleri gelecek olan; Duruş Efendi, Abid Efendi, Vehbi Efendi ve Ali Sezai Efendilere, yollarını devam ettirmeleri için, şifahi olarak icazet vermiştir. Tevatüren sabittir.

I) Hacı Ömer Özcan (k.s.) den Ceketçi Mustafa Efendi anlatıyor:

Üstadımız, çatıdan düştükten sonra hep yatalak halde idi, bu halini sadece iki yerde bozardı; 1- Namaz kılariken, 2- Hatm-i hace sırasında. Bu iki hâlde oturma durumuna geçerlerdi.

II) Ceketçi Hacı Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Büyük hocamız, Hacı Muhammed Hilmi Efendi (k.s.) için bazı hasetçiler hacca gitmişler. Hac esnasında Ravza-yı mutahharada Hoca Efendinin ağabeyine rastlamışlar (o sırada ağabeyleri Medine'de mücavir olarak kalıyorlar) hasetçilerin aralarından birisi, “sizin küçük birader Muhammed Hilmi yolunu şaşırttı!” diye abes bir laf ediyor.

Kahramanmaraş Evliyaları

Hoca Efendinin ağabeyi bu duruma çok üzülüyor ve ağlıyor. O gece rüyasında Peygamber Efendimizi (s.a.v.) görüyor. Efendimiz bir çadır içinde bir zatla konuşuyor. Ağabey merak edip çadırın kapısını aralayınca bakıyor ki içerde peygamberimizle konuşan Darendeli Hacı Muhammed Efendi (k.s.) Taaccüp ederek “Fesubhanallah biz Medinede mücaviriz, çadırın dışındayız. Birader Maraş'ta olduğu halde çadırın içinde!” buyuruyor.

III) Ceketçi Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Muhammed Hilmi efendinin devrinde, ulemadan Dayızade H. Mehmed Efendi önceleri Hoca Efendimize çok buğz edermiş. Bir gün Dayızade Hacı Mehmed Efendi hastalanmış, Muhammed Hilmi Efendi de onun hasta ziyaretine gitmiş. Bu ziyarette kalbi yumuşayan Dayızade Emin Efendi;

“İnşallah, şu hastalıktan kurtulsam ben de kendime bir mürşid arayacağım!” demiş. Muhammed Hilmi Efendi sitekle; “Hoca Efendi, Ne mürşidi arayacaksın ikrarında sadıksan, başka yerde aramana gerek yok. İşte biz ayağınıza geldik ya.” demiş.

Allah (c.c.) hepsinin sırlarının kudsiyetlerini artırsın.

MÜFTİ KANADIKIRIK MUSTAFA EFENDİ (k.s.)

1819 tarihinde Maraş'ın Hayrullah mahallesinde doğdu. Babası Maraş müftüsü Kanadirik Ahmed Efendidir (r.a.). Mısır'dan, Yavuz Sultan Selim'in getirdiği cediti Ali Efendiden başlayarak aynı sülaleden gelen 18. kuşak olduğu bizzat kendisi tarafından ifade edilmiştir. En başta babası Ahmed Efendi devrin hocaları tarafından yetiştirilirken çok genç yaşta (15-20) babasını kaybediyor. Bunun üzerine Ağabeyi Ahmet tarafından onun daha iyi yetişmesini sağlamak için Kayseri'ye gönderiyor. Orada da keskin zekâsı ile hocalarının göz bebeği oluyor. Hocalarından Hacı Torun Efendi'nin (r.a.) en çok sevdiği talebesi oluyor. Yaklaşık 20 sene Kayseri'de kalıp, Medreseyi Alüyül Ala derecesiyle ikmal ediyor. Bilhassa fıkıh ve usul-ü fıkıh hocasının; "Acaba bu molla yarın ne sorar!" diye uykusuz geceler geçirmesine sebep oluyor. İcazetten sonra hocalarına teker teker veda eden Kanadirik Mustafa; fıkıh hocasına uğrayınca hocası ona; "Evlat yalnız benim sana hakkım helal etmem yetmez bizim hanımdan da helallik dile!" diyor. O da bu emre uyup hanımefendinin yanına gidiyor, helallik diliyor. Hocasının hanımı; "Gelmeseydin hakkımı helal etmezdim. Senin yüzünden hocanın yüzünü görmez olmuştuk, neyse madem geldin hakkımı helal ettim." diyor.

O zaman Anadolu medreselerinde kaliteyi korumak için Şeyhülislamlık, rüsum imtihanını İstanbul'da yapıyormuş. Ancak bu rüsum imtihanını kazananlar müftü ve kadı olabilir diye diplomaları onaylandıktan sonra ataması yapıyormuş.

Genç Molla Mustafa, rüsum imtihanı için Şeyhülislamlık makamında beklerken, kendisinden önce orada bekleyen çok üzüntülü bir beyle bir bayan görür. Biraz sonra içeriden yapılan talep üzerine karı

Kahramanmaraş Evliyaları

ve koca oldukları anlaşılın ikili içeri girer çok kısa bir süre sonra, ağlayarak dışarı çıkarlar. Daha fazla meraklanan Molla Mustafa hemen adama sorar:

“Niye ağlıyorsunuz kardeşim?” Adam: “Biz ağlamayalım da kim ağlasın! Derdimiz çaresiz!” diyorlar, Molla Mustafa ısrar ediyor; “Bir de bana anlatın ne olur belki ben çare olurum!” deyince, adam anlatmaya başlıyor:

“Bayan benim hanımımdı. Bir gün yatsı namazından sonra geldim, yatağa girdim. Hanıma seslendim sen de gel dedim, hanım “ben de yatsıyı kılayım da gelirim!” dedi. Ben de ona “Gelmez ol! Şimdi gelmezsen üçten dokuza boş ol!” dedim. Hanım da inat edip yatsı namazına durdu ve kılıp bitirdi!” deyince. Genç Molla: “Bacım şu namazı nasıl kıldığını birde bana anlat!” diyor. Kadıncağz başlıyor anlatmaya; “Niyet ettim, tekbir aldım, Elemtere’yi okudum sonra Fatiha’yı okudum!” deyince Molla Mustafa araya girip; -“Oku bakalım şu Fatiha’yı” diyor. Kadıncağz besmele çekip Fatiha’yı okumaya başlayınca Mollamız bakıyor ki, kadıncağz kelimullahta manayı değiştirecek bir telaffuz hatası yapıyor. Molla, bunu yakalayınca basıyor fetvayı: “Sizin nikâhınız yerinde duruyor!” diyor.

Daha sonra üçü birden Şeyhülislamın huzuruna çıkıyorlar. Durum Şeyhülislam’a da anlatılınca Şeyhülislam “Doğru nikâhınız bozulmamış!” diyor sonra Molla Mustafa’ya dönüp “Sen de kimsin?” diyor. Rûsum imtihanı için orada olduğunu söyleyen mollanın diplomasını isteyen Şeyhülislam, kendisine verilen diplomaya yazıyor: “kadılık ve müftülük yapabilir!” ve mührü basıyor. Böylece Maraş müftülüğüne tayini de onaylanmış oluyor. Kırk beş sene Maraş müftülüğü yapan Kanadıkırık Mustafa Efendi 85 yaşında artık yaşlandığını ileri sürerek emekli oluyor. On beş sene daha yaşadıktan sonra 1919’da yüz yaşında Dar-ı bekaya göçüyorlar.

Kaddesallahu sirrehul aziz!

Mezar-ı şerifleri, Şazibey Camii’nde ecdatları Müftü ve kadı Kanadıkırık Ali Efendinin yanındadır.

Menkıbeleri:

Kahramanmaraş Evliyalari

I) Fetvahanede otururken bir gün bir adam çıkıyor geliyor. Başlıyor anlatmaya;

“Hocam benim uzun seneler erkek çocuğum olmadı. Bir gün kalktım nezrettim! Bir erkek evladım olursa kulağı bir karış bir koç kurban edeceğim, dedim. Aradım, aradım kulağı bir karışlık kurbanlık bulamadım şimdi ben ne yapacağım?” deyince Hoca Efendi: “Evladım şimdi git normal bir koyun-koç al git kurban et! Nezrederken “benim karışım kadar!” dedin mi nasıl olsa çocukların karışı kadar kulağı olan koç sorunu halleder!” buyurur.

II) Avukat Orhan Kanadıkırık anlatıyor:

Nenem Sıddıka Hanım bir musibete uğramış. Bunun için Babasından Müftü Mustafa Efendiden “Ne yapayım?. Nasıl bu sıkıntıyı geçireyim!” deyince. Hoca Efendi:

“Günlük ezkarına (zikirlerine) ilaveten “Le ilahe illa ente subhaneke inni küntüm minezzalimin!” Teshini çek diye tavsiye eder. (Hz. Yunus’un tespahi).

III) Emekli Hâkim Mustafa Kanadıkırık (r.a.) anlatıyor:

Dedemiz müftü efendi emekli olduktan sonra fazla sokağa çıkmazmış. Çanakkale muharebelerinden (1915) bir iki yıl sonra Muğla’dan bir asker çıkıp geliyor ve Hoca Efendi ile görüşmek istiyor. Alıp getiriyorlar. Hoca Efendi görür görmez ellerine kapanıyor. “Allah senden razı olsun hocam sen olmasan ben şimdi hayatta olmayacaktım!” diyor. Sonra anlatmaya başlıyor: “Çanakkale muharebelerinin en hararetli anında beni katırınızın terkisine alıp kurtarmasaydınız ben şimdi yoktum!” diyor.

Hoca Efendi bunun üzerine; “Sırrımız faş oldu Allahu alem ecelimiz yakın!” buyuruyor. Bu hadiseden bir sene sonra 1919’da Hakkın Rahmetine kavuşuyor.

IV) Bahçeci Hoca Anlatıyor.

Hoca Efendi, Ulu Camii avlusunda abdest hazırlığı yaparken adamın biri çıkıp geliyor.

Kahramanmaraş Evliyalari

“Hocam bir soru sorabilir miyim?” diyor. Hoca:

“Sor...” diyor.

“Hocam kardeşim öldü benden başka kimsesi yok meresi (mirası) bana düşer mi?”

Hoca Efendi:

“Başka kimsesi yoksa sana düşer!” der ve tuvalete yönelir, tam kapıyı açacakken; adam seslenir.

“Hocam çok hasta ve ölümü bekleyen bir oğlu var!” deyince

Hoca geri dönüp:

“İşte şimdi hava alırsın!” buyurmuş.

MÜDERRİS ŞÂKİR EFENDİ (k.s.)

1840'lı yıllarda, Maraş'ın Çavuşlu Mahallesi'nde doğdu, Halep veya Şam'a ilim için gitti zahir ve batın ilimlerini ikmal ederek Maraş'a döndü. Çavuşlu Medresesi o zaman Maraş'ın en önde gelen ilim yuvasıdır. Orada göreve başladı, (Medrese daha sonra yeğeni ve talebesi Abid Efendiye'de ilim yuvalığı yapmış onun vefatından sonra 1944 veya 1945'te vakıf malı olduğu hâlde satılmış ve yıkılıp maalesef yerine ev yapılmıştır.)

Ulaşabildiğimiz menkıbeleri şöyledir:

I) Hilmi Vakkasoğlu anlatıyor:

Müridi Kurrazadelerden Nadir Baba, Şeyh Şakir Efendi'yi öğen bir şiir yazmış:

“Ledün ilmüne vakıf
Nice müşkilleri kâşif!”

diye başlayan şiiri götürüp efendisine arz etmiş. Şiiri okuyan Şakir Efendi (k.s.); “Estağfurullah çok övmüşsün, bizde bu güzellikler ne gezer” deyince. Nadir Baba; “Eksik bile söyledik efendim” demiş.

II) 1900'lü yıllarda kurulan, Şehir Eminliği Maraş Belediyesi'nin ilk hizmetlilerinden biridir. Veli isminde bir zat, sabah namazından sonra yatmaz ve Şeyh Şakir Efendi'nin kahvaltı hizmetini yaparmış. Bir gün bu Veli Efendi sabah hizmetini yapmış ve işine giderken Uzunoluk'ta karşıdan M. Hilmi Efendi'nin bir müridi gelmiş. Veli başlamış Şeyh Şakir Efendi'yi övmeye, o kadar övmüş ki, “Şakir Efendi bu zamanın en büyüğü” demiş. Bu sefer öbür mürid; “Hayır bu zamanın en büyüğü Hilmi Efendidir!” deyince

kavga çıkmış, etraftan yetişenler zor ayırmışlar.

Veli Efendi işe gitmiş. Nasıl olduysa küçük tuvalete çıkamaz olmuş bu arada. el, ayak, yüzleri de şişmeye başlamış. Bir gün sonra iyice hastalanmış, bunu almış Şakir Efendi'ye getirmişler, durumu anlatınca, Şakir Efendi:

“Evladım bu memlekette zamanımızın en büyüğü Muhammed Hilmi Efendidir” demiş.

Sonra kendisinden bu davranışı için tövbe edeceğine dair söz alınca onu okumuş, daha dışarı çıkar çıkmaz tuvalete zor düşmüş ve rahatlamış. Sonra gidip kavga ettiği zattan özür dilemiş.

III) Şakir Efendi, bir gün sabah kahvaltısından sonra Veli Efendi'ye, “Veli yavrum yarın kahvaltıda bana yumurta yap” demiş. Veli de, “olur Efendim” demiş. Ama o gün ne kadar aradıysa dükkânlarda yumurta bulamamış tabii devrisi günü de mecburen başka şeyler yapmış. Hocasının önüne koyunca, Şakir Efendi;

“Hani oğlum Veli yumurta?” demiş. Veli:

“Vallahi Efendim dün ne kadar aradımsa şehirde yumurta bulamadım” deyince Hoca Efendi:

“Birazdan gelir oğlum” demiş. O sırada kapı çalınmış. Kapıyı açan Veli Efendi'ye bir sepet yumurta uzatılmış. Sepeti uzatan kişi:

“Zulkadir Mehmet bey gönderdi. Hoca Efendi'ye selam edip ellerinden öpüyor.” demiş

Daha onu mutfağa koyarken kapı yine çalınmış.

“Fatmalı Köyü muhtarı gönderdi. Hoca Efendi afiyetle yesin ellerinden öperiz!”

Onu mutfağa korken yine kapı çalınmış üçüncü sepet yumurta da gelmiş.

Şakir Efendi (k.s.) 1910 yılında vefat ettiğinde yerini yeğeni Abid Efendiye bırakmış.

IV) Bağlılarından Gebel Oğlu Osman Efendi anlatıyor:

Kahramanmaraş Evliyalari

Cinniler geceleri bana çok musallat olurlardı. Ben bu durumu Şakir Efendiye arz ettim. Cevaben:

“Oğlum Osman bize rabıtaya devam et büznillah sana dokunamazlar” buyurdu.

Aynen tavsiye ettiği gibi yaptım çok faydasını gördüm.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

DURUŞ EFENDİ (Muhammed Ali Mer'aşı) (k.s.)

Miladi 1865'de Maraş'ın Mağralı Mahallesi'nde doğdu. Nesepleri, Muhammed Bakır bin Zeynel Ağabeydin vasıtasıyla, Hz. Hüseyin Efendimize intikal ettiğini ve seyyid olduğunu ailesi ifade etmektedir. Babasının adı, Abdullah, annesinin ismi Şerife Hanımdır. Yörede "Akılar" sülalesi diye tanınır soyadı kanunu ile "İnce" soyadı almışlardır. Devrinin âlimlerinden iptidai dersleri okur. 18 yaşına geldiğinde, rüyasında; Peygamber Efendimizin iki memesinden süt içtiğini görür. Hayâsından bunu yeni intisap ettiği, Muhammed Hilmi Darendevi (k.s.)'ye anlatamaz. Üç-dört gün sonra bir gün Ulu Cami'de ikinci namazını kılarken kafasına bir taş gelir. Bu taşın Efendisinden geldiğine hamleden genç Mehmet Ali derhal müşidine gider, elini öper, Efendisi: "Başına taş değince mi geldin?" diye, sorar.

Rüya yüzünden gelemediğini ifade eden genç sofiye Müşidi rüyasını şöyle tabir eder; "Evladım! Süt, rüyada ilimdir. Sağ meme zahir, sol meme ise batın ilimleridir. Anlaşılan aradığım adam sensin ve Maraş'ta "duruşum" da senin yüzündendir!"

Artık esas ismi unutulmuş M. Ali Efendi bu olaydan sonra "duruş" ismiyle anılmaya başlar.

Muhammed Hilmi Efendi, genç sofisini yetiştirmek üzere Şam'a İmam-ı Şarani Medresesine gönderir. Yedi senede medrese tahsilini tamamlayan Duruş Efendi, seyr-i sülukunu tamamlamak için tekrar Maraş'a döner. Artık, Mağralı Camiinde imamlık da yapmaktadır. Zaman zaman gece yarısı Mağralı'dan yola çıkan Duruş Efendi o günün şartlarında ancak sabah ezanı vakti Duraklı Camii'ne yetişir. Ezanı okuyup ortalığı temizler, biraz sonra cemaate teşrif eden efendisini görünce bütün yorgunluğu gider.

Kahramanmaraş Evliyaları

İlk erbaine Duraklı Camii'nde mürşidinin nezaretinde girmiştir. Sonra iki defa da Mağralı Camiinde erbain çıkardığı bilinmektedir.

1893 tarihinde Emine Hanımla evlenen Duruş Efendinin iki oğlu; Dr. Remzi İnce ve Emekli hâkim Hakkı İnce ile dört kızı yaşıyor (Şimdi hak dünyadalar.)

Hocasının 1900 senesinde cami çatısından düşüp felç olmasından sonra yine onun işaretleriyle Mağralı Camii'nde irşad derslerine başlar. Muhammed Hilmi Efendi'nin üç halifesinden yaşça en büyüğüdür.

Duruş Efendi, kendisinden sonra, yine işaretle Berberzade Ömer Özcan efendiyi yerine halife bırakarak 19.1.1939'da Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Vefatları da sünnet-i seniyeğe uygun olarak 63 yaş olmuştur.

Mübarek mezarları, Şeyh Adil mezarlığının ana kapısından girişte yirmi metre ilerde sağdadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Menkıbeleri:

I) Muhterem refikaları Emine Hanım torunları tarafından nakledildiğine göre:

12-13 yaşlarındayken bir hatm-i haccana gitmişim. Hatme esnasında, Maraş harbi gazilerinden Çolak Binbaşı cezbeye kapılıp sema yapmaya başladı. Sema esnasında belindeki kama uygunsuz bir şekilde vücuduna saplanır. Vecd haliyle kendinden geçen binbaşı acıyı duyunca soluğu Duruş Efendi'nin yanında alır. Duruş Efendi, besmeleyle kamayı çıkarıp şahadet parmağını diline değdirip yara yerine sürer. Lehim (ameliyat) bitmiştir. Bu durumu kendisine soran eşine:

“Yaramaz çocuk domatesi de fazla yemiştir!” diye tevazu gösterir.

II) Hanım müridlerinden Emine Hanım anlatıyor:

Duruş Efendi'nin vefatından birkaç yıl sonra, kabrini ziyarete gitmişim. Murakabe ve teveccüh halinde mezarın başında oturuyordum ki birden kabirden ses geldi:

Kahramanmaraş Evliyaları

“Emine yanımdan kalk işim var!”

Nazlanan Emine Hanım kalkmak istemeyince, bu sefer makber-i şerifleri zelzele olmuş gibi sallanır ve ses daha da yükselir.

“Emine kalk diyorum sana!”

Bu sefer korkuyla kalkıp kapıya doğru uzaklaşıyordum ki mezarlığın ana kapısından bir yeni cenaze girdi. Yanımdan geçen cenaze yakınlarından birine sordum:

“Cenaze kim?”

Adam cevap verdi:

“Maraş harbi gazilerinden Çolak Binbaşı derler!”

III) Hoca Efendi bir gün iki talebesiyle sohbet ediyormuş. Zengin olanına biraz fazla iltifat etmiş. Bu durum hanımının dikkatinden kaçmamış Hoca Efendiye sitemle:

“Hoca Efendi dikkat et zengine malından dolayı itibar edenin dininin üçte ikisi gider!” deyince Hoca Efendi:

“Yok, hanım o zata itibarım malından değil, kalbine teveccüh ettim, sadece Allah (c.c.) sevgisi gördüm. Hali hoşuma gitti, iltifatım o yüzden” buyurur.

ABİD EFENDİ (k.s.)

1860'da, Maraş'ın Yürükselim (Çavuşlu) Mahallesi'nde doğdu. Şeyh Şakir Efendi'nin yeğenidir. Evliyaoğlu denilen sülaledendir. Torunu Mehmed Evli'de, Osmanlı'dan kalma seyyitlere mahsus seçerename var. Yani hem Abid Efendi (k.s.) hem de amcası Şakir Efendi seyyittir. Amcasından hem zahir hem batın icazeti aldı, böylece Rıfai ve Kadiri şeyhi oldu. Daha sonra amcasının işaretiyle Muhammed Hilmi Darendevi (k.s.) hazretlerine intisap etti. Kısa zamanda şeyhinin dikkatini çekti. Bir gün tekke arkadaşları ve mürşidi ile ilkbahar gezmesine gitmişler. İkindiden sonra, eve dönerken yağmur tutmuş, bir yere sığınmışlar çok yağmur yağmış, sel gitmiş, dönüş yollarında bulunan bir su arığının (küçük dere) üzerindeki köprüyü de sel götürmüştü. Hocaları Muhammed Hilmi Efendi:

“Eyvah köprüyü de sel götürmüştü!” buyurunca, Abid Efendi besmele çekip kendisini sel götüren köprünün yerine bırakmış. El ve ayağı ile köprü kazığına tutunarak; “Efendim buyurun buradan geçin!” buyurmuşlar.

Bu duruma çok duygulanan Muhammed Hilmi Efendi kısa bir süre sonra, Abid Efendi'yi, Duraklı Camii'nde erbaine almış. Erbain sonunda, sözlü ruhsat ve icazetle şereflendirmişlerdir. Hocalarının, Duraklı Camii'nin çatısından düşüp felç geçirmelerinden sonra ve yine onun işareti ile Yürükselim Mahallesi, Hanifi Canlı Sokağı'nda bulunan Şakir Efendi Camii'nde irşad görevine başlar. Bu camii ve medrese 1944-45 yıllarında depo yapılmış, daha sonra harabe halinde maalesef satılmıştır. Şimdi yerinde iki katlı bahçeli bir ev vardır.

Kahramanmaraş Evliyalari

Hoca Efendi, soyadı kanunu çıkınca “Evliyaoğlu” soyadını almak istiyor ve böyle de yazdırıyorlar. Ancak nüfus idaresi, “evliya” soyadını alan başka bir aile bulunduğundan ve yeni kanunda “zade” ve “oğlu” gibi ifadeler yasak olduğundan soy isim kısalıp “evli” sözüne kadar indiriliyor.

I) Vakkas Vakkasoğlu Hoca anlatıyor:

O tarihlerde 7-8 yaşlarında bir çocuktum. Herhalde bir bayram ziyaretiydi. Merhum babam beni de yanına alıp Şakir Efendi Camiinin karşısındaki Hoca Efendinin evine getirdi. Biz de o sırada oraya çok yakın olan dükkân önünde oturuyorduk. Ben Hoca Efendinin elini öperken, babam merhum;

“Oğlum Vakkas, dua buyurun hocam” dedi.

Hoca Efendi, benim başımı okşarken dudakları kıpırdıyordu. Sanıyorum dua buyurdular. O tarihte yaşı 70-75 civarında idi. İki sene sonra 1943’de Hoca Efendi vefat etti. Allah (c.c.) rahmet etsin. Hoca Efendinin kabri Şeyh Adil kabristanının ana kapısından girişte elli metre uzaklıktaki Maraş harbi şehitleri abidesinin yedi-sekiz metre yakınında doğu tarafındadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

II) Hilmi Vakkasoğlu anlatıyor:

Askerden yeni gelmişim. Yıl 1943, gelirken İzmit’ten ekmek ayvası getirdim. Ayvayı büyük bulmuş olacak ki: “Maşallah böyle büyük ayva mı olurmuş?” buyurdu. Elini öptüm, ayrıldım, kısa bir süre sonra vefat etti.

Onun arkasında kıldığım namaz ve duyduğum huşuyu hiç kimsenin arkasında duymadım.

III) Ceketçi Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Kanadıkırık Mehmed Efendiden duymuştum. Berber Celil Efendi ile Abid Efendi Hazretlerini ziyarete gidiyorduk. Tam Batupark civarına gelmiştik ki karşıdan Karamanlı Fakısı Hasan Efendi ile Tefsirli Emin geldiler. Tefsirli Emin, Karamanlı Fakısı Hasan Efendiye dönüp:

“Hasan Efendi ben bunların nereye gittiğini biliyorum!. Bunlar (yarı müstehzi) Ubeydullah’a (Abid Efendiye kast ederek) gidiyorlar” der.

Bu takılmaya cevap vermeden, Kanadıkırık Mehmed Efendi ve berber Celil Efendi yollarına devam edip Abid Efendiye geliyorlar. Hoca Efendinin elini öpüp meclise oturunca, Hoca Efendi:

“Arkadaşlar! Bu bizim yolumuzun hasetçileri çoktur! Onlara kulak asmayın, Tefsir Emin gibilerini kendi haline bırakın” dedi.

Bizim yolda onunla karşılaştığımızı Allah’tan başka kimse bilmiyordu.

IV) Kanadıkırık Mehmed Efendi anlatıyor:

Birgün tekkede ihvanlarla oturuyorduk. Dışarıya bakan pencereden, orada bulunan cahiliye tabakası gençlerden içeriye uygunsuz sözler ve küfürler geliyordu. Hoca Efendi de bizler de kafamız yerde, yüz yüze bakamıyorduk. Ancak birden Hoca Efendinin sesi duyuldu.

“Kardaşlar onları kınamayın üzerimizde büyüklerin himmeti olmasa biz onlardan beter olurduk” buyurdu.

V) Çeketçi Mustafa Eskisarılı anlatıyor:

Abid Efendi Hazretleri, yolda bizim manevi amcamız olurdu. O da, Efendimiz Duruş Efendi gibi Muhammed Hilmi Efendinin halifeleri idi bu sebeple onun ihvanlarına da muhabbet duyardım.

Bir gün rüya âleminde;

“Abid Efendi çok güzel son model bir otomobilin şoför mahallinde oturuyormuş. Bütün kendi ihvanlarını otomobilin içine alıp Ahmet Efendiye sormuş: “Kimse kaldı mı?”

Ahmet Efendi:

“Yok! Kimse kalmadı efendim!” demiş.

Bunun üzerine beni de otomobile alması için arabanın önüne yattım. Bu durumu gören Abid Efendi, halifeleri Ahmed Efendiye hitap ederek:

Kahramanmaraş Evliyalari

“Ahmed Őu bizim Mustafa’yı da al. O da, yolda yeęenimiz olur” buyurmuşlar.

IV) Araplı köyünden Hacı Ağa anlatıyor:

Dünya telaŐesi, bir yıl süreyle Abid Efendi Hazretlerine gideme- miŐtim. Bu arada baŐımdan çok büyük musibetler geçti. Bizim köyden bir arkadaŐın oğlunu bizim oğlan vurmuŐ, öldürmüŐ. Ölenin kardeşi de bizim oğlanı öldürdü. Derken öldüreni de bizim öbür oğlan vurdu. Her iki taraftan iki cenaze çıktı. Bu benim baŐıma acaba niye geldi diye gidip Abid Efendiye bir sorayım dedim ve tekkeye geldim. Abid Efendi; “Evladım başına gelen tüm musibetler hatmeleri ve sohbetleri terk etmektendir!” diye buyurdu.

DÂRENDELİ AHMED VEHBİ EFENDİ (k.s.)

Miladi 1849 yılında Darende'nin, Yenice köyünde doğdu. Küçük yaşta, anne ve babası peş peşe vefat etti. Amcası, Muhammed Hilmi Efendi'nin himayesine girdi. Onunla beraber Maraş'a geldi. Zahir ve batın bütün ilimleri amcasında tamamlayarak hilafetle şereflendi. Amcasının, dokuz sene süren, Antep misafirliğinde, Hoca Efendinin kerimeleri Hatice Hanımla evlendi. Bu evlilikten; Bir erkek, üç kız çocuğu dünyaya geldi. Erkek evladının ismi, M. Fazıl Arslantürk'tür. Muhammed Hilmi Efendinin tekrar Maraş'ı şereflendirmesiyle kendileri de halife olarak Adana'ya görevlendirildiyse de, 1922 yılında, Nakşi Mahmud Sami Ramazanoğlu (k.s.)'nun Adana'ya gelmesi üzerine, müridlerini ona teslim ederek, yeni görev yeri, Antep' geçti. Çevrede bulunan müridlerinin ısrarlı davetleri sebebiyle; Nizip, Kilis, Yavuzeli, Araban, Pazarcık ve Gölbaşı'na bir çok sohbet ziyaretleri yaptı. Bu gezilerden birinde, Yavuzeli-Araban arasında susuz bir köy halkının talebi üzerine, çatal ağaçla su buldu, oraya kuyu vurdurdu, halen bu kuyuya Vehbi Efendi kuyusu denir. 1936 yılında vefat eden Hoca Efendi, Şeyh Adil mezarlığında amcası Muhammed Hilmi Efendi'nin yanındaki ebedi istirahatgahında yatmaktadır.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Sohbetlerinde geçen seçme sözleri:

* İlmî ile amel etmeyen ve ilmini dünya kazancına vasıta kılan âlimden, kendi halinde bir cahil çok daha hayırlıdır.

* Cehennem yoluna düşüp de, cennet arzu eden kimsenin hali, kuzeye gittiği halde, Hacca (kibleye) gittiğini iddia eden adamın haline benzer.

Kahramanmaraş Evliyaları

* Hırs sahibi, her zengin fakirdir. Kanaat sahibi herkes zengindir.

* Üç kimse şeytan şerrinden korunmuştur: 1. Gece gündüz çok zikreden zakir 2. Seherlerde istiğfar eden müstağfir 3. Allah korkusundan gözü yaşlı mağfur.

* En iyi arkadaş; görüldüğü zaman Allah (c.c.)'ı hatırlatan, amelleri, ahireti hatırlatan, sohbetleri, sizin cehlinizi azaltan insandır.

Mankibeleri:

I) Gaziantep'te, bir müridi izin ve dua isteyerek yeni doğan çocuğuna isim talebinde bulunmuş. Hoca Efendi kendi ismini bu çocuğa vermiş. Bu çocuk daha sonra büyüdüğünde o teveccüh bereketiyle mühendis, milletvekili, Milli Eğitim Bakanı olarak bu millete faydalı hizmetler ifa etmiş. O tarihte Hoca Efendinin isim verdiği zat M. Vehbi Dinçerler'dir.

II) Torunu saatçi Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Hoca Efendi (k.s.) Adana'ya görevlendirildikten kısa bir süre sonra, Adana'da kuraklık olmuş. Müntesipleri gelip yalvarmışlar:

“Hocam bir yağmur duası yapsanız da şu kuraklıktan kurtulsak!” diye

Hoca Efendi:

“Takdire muhalefet, gayretullah'a dokunur!” dese de aşırı ısrar karşısında şöyle bir şiir söyler:

Allah ne takdir ettiyse yerini bulur.
Yağmur yağsa da yine ekinler kurur!
Zornan yağmur alırsın da ne hayrı olur!

Buna rağmen ısrar edilince Hoca Efendi de mecbur kalkıp, yağmur duasına çıkar. Bu duadan sonra her gün yağmur yağar bu sefer de sel baskınlarından o sene çok az ekin olur.

III) Torunu Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Müridlerinden biri sakal bırakıyor. Sakalı dualatmak için Hoca Efendi'ye geldiğinde:

Kahramanmaraş Evliyalari

“Evladım, insan bu zaman mı gelir. Keşke bırakmadan gelip müsaade isteseydin! Bilmiyorsun, bu sakal yüzünden zulüm göreceksin!” buyuruyorlar.

Aradan epey bir zaman geçiyor. Hoca Efendi vefat ediyor. Dua isteyen adamın kendisi de artık yaşlanmış, gözleri de az gördüğü bir sırada, valilikten bir tebligat alıyor. Tebligat dolayısıyla adamı alıp karakola götürüyorlar. Karakolda adama soruyorlar:

“Vergi mi vereceksin? Yol inşaatında mı çalışacaksın?” diyorlar.

Yaşlı adam, mağduriyetini arz ediyorsa da, dinlemiyorlar. Alıp komisere çıkarıyorlar. Komiser soruyor:

“Efendi imam mısınız?. Müezzin misin?” Yaşlı adam:

“İmam da, müezzin de değilim, yaşlı fakirin biriyim” der. Bunun üzerine iyice kızan komiser:

“Be adam! İmam, müezzin değilsin de! (sakalından tutarak) Bu torbayı boynuna niye geçirdin?” diyor.

Yaşlı adam; bu hakaret ve horlama üzerine hem ağlıyor hem de hocasının yıllar önce kendisine söylediği sözleri hatırlıyor:

“Bu sakal yüzünden, sana zulüm edilecek!”

MEMİŞ-İ TAHİR EFENDİ (k.s.)

Babası, Maraş Vilayet katibi, Berberzade Mehmed Nafi Efendi. Annesi Hızan oğullarından Esmâ Hanımdır. Kardeşlerinin en büyüğüdür. Doğumu 1881 veya 1882 Maraş'tır. Çocukluk ve gençlik yılları, Maraş'ta geçer. İlk ilim tahsiline Maraş'ta başlar. Gençliğinde Duruş Efendinin (k.s.) sohbetinde bulunur. Daha sonra ilim talebi için, Kayseri'ye gider, burada Medreset'ül-Ulâ'yı bitirir. İlme doymayan Memiş-i Tahir Efendi iki arkadaşı, Hüseyin Avni ve Yusuf Bahri beylerle İstanbul'a gider. Medresetül Kuzat'a kaydolar. Sınıf arkadaşları; Ömer Nasuhi Bilmen ve Bekir Haki Yener Efendilerdir. Bu arada medreseden, Darû'l-Funun'a çevrilen İstanbul Üniversitesi'nin de ilk talebeleri arasındadır. Bu esnada Gümüşhaneli Ahmed Ziyauddin Efendi'den Nakşi hilafeti ve Kuşadalı İbrahim Halveti Hazretlerinden Halvetiye hilafeti alan, Fatih türbedarı Ahmed-i Amiş Efendiye intisap eder. Kısa sürede seyr-i sülukunu tamamlayıp Hilafet-i Tamme ile şereflenir. Birinci Cihan Harbi'nde, askerliğini Kafkas cephesinde 3. Ordu Komutanı Vehip Paşa'nın yanında hukuk müşaviri olarak tamamlar. Bu arada 1915-19 arasında kendilerini, Sivas/Suşehri kadısı ve kaymakamı olarak görüyoruz.

Daha sonra İstanbul'a gelerek, bir yanda Ayasofya Camii imam ve hatipliği yaparken diğer yandan, Süleymaniye kütüphanesi tasnif heyeti azası olur. Bu esnada mürşidi Ahmed-i Amiş Efendi (k.s.) Hakka yürür, 20 Şaban 1338/9 Mayıs 1920'de. Yerine baş halifeleri, Kayserili Mehmed Tevfik Efendi (k.s.) geçse de, onun da 26 Haziran 1927'de vefatı üzerine Halvetiyye tarikatı postuna oturur.

Ayasofya Camii'ndeki görevi 24.11.1934'de Ayasofya müze oluncaya kadar devam eder. Yani Ayasofya'nın son imam ve hatibi Memiş-i Tahir Efendi'dir.

1936'da 49 yaşındayken, Behice Hanımefendi ile evlenir ve Koska'da satın aldıkları eve taşınır. Yazları ise Çengelköy'deki, yazlıklarında oturmayı adet haline getirirler.

21.4.1941 tarihinde Bayezid Kütüphanesi'nde Hafız-ı Küttaplığa (kütüphane müdürlüğüne) getirilir. Bu görevle birlikte, Sultan Ahmed ve Nuriosmaniye Camilerinde vaaz etmeye başlar.

Yukarıdaki görevleri de 13.7.1951 tarihine kadar devam eder. Emekliye ayrılır, seyrek de olsa dostlarına yaptığı ziyaretlerinden birinde, yani Nisan 1954'te, Sahafklar Şeyhi Muzaffer Ozak Hocanın (r.a.) dükkânından çıkarken ayağı kayar ve uyluk kemiği kırılır. 07.07.1954'te mide kanaması geçirip Haydarpaşa Numune Hastanesine yatırılır. Üç gün sonra 10.07.1954 tarihinde gece yarısı saat 01.20'de Hakkın rahmetine kavuşur. İstanbul Fatih Camii haznesindeki mürşidi Ahmed-i Amiş Efendinin (k.s.) kabri yanına defnolunur.

Kaddesallahü sirrehul aziz.

Bugün ziyaretgâh olan mezar taşında şunlar yazılıdır:

Ya Hü!

Mişkat-ı feyz-i mübüvvet

Misbah-ı sırrı velayet

Pişâ-ı ehli visalet

Mukteda-i salikin-i hakikat

Tacû'l, urefa fahril ulema

Ahmed Tahir Memiş el Mer'aşî

El Halvetiyyüüş Şa'bânî

Ruh-i şerifi için El fatiha

10 Zilka'de 1373/11 Temmuz 1954

Sevenleri ve bağlıları arasında; başta halifeleri Mustafa Özeren Beyefendi olmak üzere, Evrenoszade Sami bey, Temyiz Mahkemesi (Yargıtay) başkanlarından Abdullah Aytemiz, Babanzade Ahmed

Kahramanmaraş Evliyaları

Naim, Prof. Şükrü Baban, Şeyh Zafırzade Mecidüddin bey, Abdülhakî Gölpinarlı, Sahafkar Şeyhi Muzaffer Ozak, Prof. Turgut Teberdar ve Fethi Gemuhluoğlu bulunmaktadır.

1960'lı yıllarda üniversitede okuyan İslami cephe, M.T.T.B. gençliğinden, merhum Fethi Gemuhluoğlu'nu tanımayan yoktur.

Damatları Besim Yüksel Bey'e iltifatları esnasında:

“Melahat ol güzelliştir ki artar hüsnü baktıkça,

Besim oldur ki güldükçe gül-i handan olur peyda.” buyurlardı.

Güzel Sözleri:

* Allah Resulüne (s.a.v.) muhabbet vaciptir. Eğer Resulullah'a muhabbet, aşk derecesini bulursa, o vakit “İnsan benim gizli hazinem, ben de insanın gizli hazinesiyim!” Kudsi hadisinin sırrı tahakkuk eder. Onun aşkı gönlü istila edince nefis ölür!

* Kimin Resulullah'a (s.a.v.) muhabbeti fazladır. İmanı tamdır. Kimin ki noksandır, imanı noksandır. Onun ahlakını taklit edersek, onun muhabbeti kalbimize nüfuz eder. Zikir aşkı, aşk da visali doğurur!..

* Her Velinin kemali Resûl-ü Ekrem'i anlayışı nispetiyledir!

* Veli'nin namazında Hâk ile arasındaki hail (perde) kalkar. Hâk ile karşı karşıya şuhud'a gelir. Bu şuhud'da mutlaka namazda olur! Ya Latîf (c.c.)...

* Hakkı yerinde kullanmamak isrâftır!..

* En ziyade sabra muhtaç olduğumuz an, sabrımızı kayıp ettiğimiz andır!

* Rü'yet başlayınca rüya kesilir!

* Biz her işte müsebbib-i hakikiyi görür vasita olana müteşekkik kalırız!

* Hakkı yıkmaya say edenlerin hepsi firavundur kim olursa olsun!

Kahramanmaraş Evliyaları

* Zalimler, Allah'ın sıyrılmış kılıçlarıdır. Hangi milletler, hangi kullar asi ise onlara, onu musallat kılar. Muti olanlardan Cenab-ı Hâk zulmü kaldırır. Düşmanın kafasına iradeyi veren de Allah'tır, (c.c.)

* İbrahimü'l-meşreb olunuz. Amma İbrahim olmadan ateşle imtihana girmeyiniz!

* Kader bahsi akıl ile halledilemez ve anlaşılamaz. Hal ile anlaşılır. Onun için Efendimiz (s.a.v.) ve Ehlullah, kader meselesinin konuşulmasını yasaklamıştır.

* İleri gitme, geri kalma, âdet etme, âdet harici hareket etme. Dış kapıyı kapat, iç kapıyı aralık bırak, içine sıkıntı gelince beni hatırla!

Baba Tahir:

Bu satırların yazarı fakir, Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik Bölümü birinci sınıf öğrencisiyken, 1964'de sıra arkadaşım Necati Güneş, Memiş-i Tahir Efendinin halifesi Mustafa Efendi'ye müntesipti. Halveti geleneğinde Mürşid-i Kamil-i manevi baba görmek adettendir. Bu sebeple, Kuşadalı İbrahim Halveti Hazretlerine (k.s.) "Kuş Baba", Memiş-i Tahir Efendi Hazretlerine de; "Baba Tahir" derlerdi. Bu yüzden Necati, hem aynı isim hem aynı şehirli olmamız dolayısıyla bu fakire de; "Baba Tahir" demeye başladı. Sevgisinden olmalı bize de aynı hitapla hitap ediyordu. Sınıf da bu lakabı bizim için benimsedi ve kullanmaya devam ettiler. Daha sonra, Efendim Mehmet Zahid Kotku (k.s.) Hazretlerine intisap edince, büyük ihtimalle, aynı çağın mürşidleri olması dolayısıyla birbirlerini tanımış olmalı ki, mürşidim de bize böyle hitap buyurdular. Mektup yazdığım da cevabi mektubun üzerine Baba Tahir Gören diye tesmiye buyurdular. Bu sebeple mürşidimizin bizi bu şekilde unvanlandırmasını bir şeref payesi olarak, ebediyen muhafaza edeceğiz inşallah!

HACI AHMET TEVFİK PAKSU (k.s.)

1905’de (1321) Maraş’ın Yusufkar Mahallesinde doğdu. Babasının ismi Ali, Annesinin ismi Âminedir. İlk dini bilgileri, Sandal Osman hocadan (r.a.) okudu. Tekke ve medreselerin lağvı dolayısıyla, O dönemde sağ kalan hocalardan klasik medrese tahsilini tamamlamaya çalıştı. Bu arada terzilik sanatına intisap etti. 20 yaşında askerlik görevini ikmal etmek için Mersin’e gitti. Kısa bir eğitimden sonra yazısı güzel olduğu için, askerlik şubesine yazıcı olarak ayırdılar. Askerlik görevinden sonra polislik mesleğine girdi. O sırada Mersin Gümrük Müdürü Sinan Hakkı Efendi’nin kızı ile evlendi. Daha sonra meslek hoşuna gitmediği için istifa edip hanımı ile Maraş’a geldi. Kardeşi ile beraber şimdiki kuyumcu çarşısındaki dükkânda terziliğe başladılar. 1930 yılı başında mürşidleri Abid Efendi Hazretleri ile tanıştılar. 1935’te mürşidleri Abid Efendi ile birlikte, İskenderiye üzerinden gemi ile hacca gittiler. Dönüşlerinde, zengin bazı arkadaşlarının yardımlarıyla, Kapalı Çarşıda bezirgânlığa (manifatura) başladı. Küçük oğlu Hasan doğmadan önce mürşidi onu Erbaine aldı. Artık hocasının en çok teveccüh ve iltifatlarına mahzar talebelerinden birisi olmuştu. 1941’de Abid Efendi’nin son rahatsızlıklarında işaretle, halife oldu. 5 Nisan 1971’de vefatına kadar bu görevi sürdürdü. Vefatına yakın yaptırdığı bir hatm-i haceden sonra sağında oturan Berber Mustafa Arabacı’ya; “Bizden sonra bu hatmeleri ihmal etmeyin siz yaptırın” buyurdular. Kısa bir süre sonra da Hakkın rahmetine kavuştular.

Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Menkıbeleri:

Kahramanmaraş Evliyalari

I) Küçük oğlu Hasan Paksu anlatıyor:

Babamla beraber kuyumcu çarşısındaki dükkânda manifaturacılık yapıyorduk. Bir müşteri geldi, ben hemen müşteri ile ilgilendim;

“Buyurun efendim, bir emriniz mi var? Size nasıl yardımcı olabilirim?” deyince asık suratlı müşteri;

“Sen otur lan, Hacı Efendi bana sen hizmet et, çocuğa hizmet ettirme!” dedi.

Ben adama müdahale edecek oldum. Babam elini dudaklarına götürüp “sus!” işareti yaptı, peşinden de oturmamı işaret etti. Adama dönüp, raftan birkaç kumaş indirerek sordu:

“Buyurun efendim, hangi kumaşı arzu edersiniz?” dedi.

Adam daha başka kumaşlardan da indirmesi için işaret etti. Babam onları da indirdi. Böyle böyle neredeyse raflardaki kumaşların hemen hepsini tezgâha indirdikten sonra:

“Hiçbirini de beğenmedim!” deyip, çekip gitti.

İki saatte indirdiğimiz kumaşları tekrar düzgünce yerine yerleştirmiştik ki, deminki huysuz adam tekrar kapıda görüldü. Babam iki saat önce bir şey olmamış gibi adama tekrar:

“Buyurun efendim, size nasıl yardımcı olabilirim?” deyince, adam, babamın ellerine kapanıp:

“Hocam ben sizin sabrınızı sınadım, verin elinizi öpeyim. Anladım ki siz Allah’ın (c.c.) veli kulusunuz, bizi de müridliğe kabul eder misiniz?” dedi. Babam ise “Nerede bizde o dediklerin, biz de öyle bir zat bulsak da eteğinden tutsak!” buyurdular.

O adamın intisap isteklerini geri çevirdiler. Adam gidince babama:

“Niçin inabe vermedin Baba?” dedim.

“Evladım, himmeti aziz tutmak lazım. O adamda bu yola nasip yoktu!” buyurdular.

II) Küçük oğlu Hasan Paksu anlatıyor:

Babama, Abid Efendi'nin denetiminde çıkardığı erbainden sordum. Bana: “Bir gün, o günkü zikrimi yapıyordum. O sırada ikinci ezanı okundu. Ezandan sonra gözümü açıp namaza niyetlendim. Ama bir türlü kıbleyi bulamıyordum. Kıble diye namaza duruyordum, Fatiha'yı okurken içimden oranın kıble olmadığı hissi galip geliyor, iki tarafa selam verip namazı kesiyordum. Böyle böyle beş altı kere namaza durup tekrar bozmuştum ki, nihayet bir imdad-ı ilahi olarak Abdi Efendi hazretleri hücreme teşrif buyurdular. Tebessüm ederek beni gerçek kıbleye yönelttiler, Elhamdülillah!” buyurdular.

III) Kamil Abacıoğlu anlatıyor:

Sürekli tefekkür ve murakabe halinde bulunurlardı. Hayatta öyle yumuşak huylu insan görmedim, desem yeridir. Allahu âlem, Cenab-ı Hakkın Cemal sıfatı tecellisine mahzardı.

VI) Halil Yazgülü Hoca anlatıyor:

Hoca Efendi ile 1947'de tanıştım. İntisabımın ilk zamanlarında, dükkânda şekercilik yapardım. Ne zaman kendilerini hatırlasam, biraz sonra bakardım çıkıp teşrif etmişlerdir. Allah Rahmet eylesin.

V) İhvanlarından birisi anlatıyor:

Hoca Efendi talebeleriyle otururken ahırdaki merkepten şikâyetle; “Götürüp bu merkebi satın” demiş. Müridlerden biri; “Efendim çok uysal bir hayvan niye satalım” deyince; “Bunda aşk yok hiç anırmıyor” buyurmuşlar.

ŞEYH SEYYİD ALİ SEZAI EFENDİ (k.s.)

1867 yılında Maraş'ta doğdu. Babasının adı Hacı Ahmed, Annesi Fatma Hatundur. İlk ilim tahsilini muhitinde tamamlayan Ali Sezai Efendi, 1884'de daha 17 yaşındayken, Rufai-Kadiri Şeyhi Şakir Efendiye (k.s.) intisap etti. Bir yandan da, klasik medrese tahsili için, Kalalı İmamzade Hacı Osman Efendiye devam ederek icazet aldı. 24 yaşında iken şeyhi Şakir Efendinin de Kadiri-Rufai hilafeti ile şereflenmiştir. Kendileri tuttıkları hatıra defterinde; 1892 yılında Nakşibendi şeyhi Darandeli Muhammed Hilmi Efendiden de icazet aldığını yazmaktadır. Hatuniye Mahallesi'nde bulunan şeyhi Şakir Efendi (k.s.), 1894'te vefat edince onun işareti ile postuna oturmuştur.

1919'da başlayan, Maraş harbinin bitimine kadar, müridleri ile beraber cihadını sürdürdü. Savaş esnasında zaviyenin bitişiğindeki Meşruta ve Şekerli Mahallesi'ndeki evi de yanmış bütün malı ile kitapları da bu arada kül olmuştur. 1924-26 arasında Maraş-Pazarcık havalisinde gezici vaizlik yapmış, 1926'da atandığı Maraş merkez vaizliğini ölümüne kadar (1937) sürdürmüştür.

İlk defa 20 yaşında evlenen hoca Efendinin başından dört evlilik geçmiştir. Bu hanımlardan iki oğlu ve üç kız çocuğu olmuştur.

Soyadı kanunu çıktığında, Maraş'ın kurtuluşunda gösterdiği yararlılığı çağrıştırmaları için "Kurtaran" soyadını almıştır.

Ömrünün sonlarına doğru, dönemin Belediye Başkanı ve Valisi Hasan Sukûti Tükel'in hışmına uğramış, harf inkılabından önce yazdığı mezar taşlarındaki Arabi yazıların, harf inkılabına aykırı olması gerekçe gösterilerek hasta halinde, mahkeme ve hapisanelerden nasibini almıştır.

Kahramanmaraş Evliyaları

Hoca Efendinin ahını alan, Hasan Sukûtî çok berbat bir şekilde dünyayı terk etmiştir.

Kadere teslimiyeti, “Allah (c.c.) var, gam yok!” sözü ile ifade buyururlarmış.

Halife Sultan Reşat tarafından gönderilen Meşayih icazetnamesi bulunmaktadır.

Mezarları, Şeyh Adil Mezarlığı'nın ana giriş kapısından girişte yaklaşık otuz metre uzaklıkta, sağdadır. Yalanlarında Duruş Efendi Hazretlerinin (k.s.) mezarı vardır. Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Halifeleri, Mustafa Yardımedici aldığı bir manevi işaretle 1955'de Ankara'ya yerleşmiştir.

Yukarıda yandığını söylediğimiz çiftli zaviyesindeki tekke, belediye ve vakıfların yardımıyla restore edilmiş, günümüzde yaklaşık yüz fakire ekmek dağıtan bir imaret halini almıştır. Allah (c.c.) hayır sahiplerinin hayrını kabul etsin, âmin.

I) Mustafa Zincirkıran anlatıyor:

Maraş kurtuluş mücadelesi esnasında ilk defa Maraş'ı işgal eden İngiliz kuvvetlerinin içinde, aslen Mısırlı bir yüzbaşı olan Hasan Rıfai isimli bir Müslüman bulunuyormuş. Hoca Efendi bu zatla bir vesile ile tanıştırılmış. Kısa zamanda onu etkilemiş. İngilizlerin Maraş'tan çekilmesi esnasında çok faydası olmuş, Ermenilerin şikâyetleri, bu zat vasıtası ile boşa çıkarılmış, İngilizler ayrılırken de bir miktar silah ve cephanenin Türklere bırakılmasına vesile olmuştur.

II) Şeyh Efendi, bir gün ağlayarak dergâha gelen yaşlı bir zat için talebesi, sofî Ökkeş Efendiden bir tabak bal istemiş ve yaşlı misafire ikram etmesini talimat vermiş. Gelen balı gözyaşları içerisinde yiyen ihtiyara niçin ağladığı sorulduğunda; az önce oğlunun evine gittiğini o sırada eve bir leğen bal getirdiği halde, babasına yani kendisine bir kaşık bile ikram etmediğini ifade etmiştir.

Kahramanmaraş Evliyalari

III) Torunu Dr. Sezai Kurtaran anlatıyor:

Bir gün dergâha hırsız girmiş, bir şeyleri almış götürmüş. Dergâhtan Emniyet'e şikâyet gidince, komiser istihza ederek:

“Hoca Efendi okuyup üflesin de hırsızı bulsun...” demiş. Hoca Efendi bunun üzerine, bir bakır sahan (kap) içine su okuyup yakındaki fırına göndermiş. Sahadaki su kaynadıkça yakın kahvede oturan hırsız başlamış, amanın uşak yanıyorum, dergâha ben girdim, imdat kurtarın beni!” diye feryada. Öyle olunca hırsızı almış komisere teslim etmişler.

IV) Torunu Eczacı Hasan Aytemiz anlatıyor:

Dedem merhum (k.s.) Fransız harbinde kış günü paltosunu giyip, silahlarını kuşanıp cihada giderken, Anneannem ve teyzelerim, peşi sıra çok endişe ederlermiş.

“Aha şimdi vurulup şehit düşer cenazesini getirirler!” diye.

Oysa gayet metin ve mütevekkil, etrafına bakarak:

“Siz merak etmeyin. Evvel Allah (c.c.) sonra büyüklerin himmetiyle, kâfirin kurşunu bize işlemez!” buyururlarmış.

Böyle, böyle cihattan her dönüşte, dedem paltoyu çıkarırken, yere şakır şakır mermi çekirdeği dökülürmüş.

Bu menkıbeyi; Allah (c.c.) hepsine rahmet etsin hem dayımdan hem de teyzelerimden çok duydum.

MÜFTÜ HAFIZ ALİ EFENDİ (k.s.)

1877'de Maraş'ın Şekerli Mahallesinde doğdu. Babaları, Nalbant Ökkeş Efendi, Leblebicizadeler diye bilinen bir ailedendir. İlk tahsiline Huffaz Mektebinde başlar, Tiyeklioğlu Veysel Efendi de hıfzını tamamladıktan sonra, Andırınlı Hacı Osman ve Hocazede Mehmed Efendiye devam eder. Tahsilini ilerletmek için önce Kayseri'ye sonra Konya üzerinden İstanbul'a geçer. Sultan Ahmed Medreselerine devam eder. Bu arada hıfzını da ilerleterek hafız-ı kurra olur. Buradan icazet alarak Maraş'a döner. 1904'de askere çağrılır. Tam bu sırada Çarşıbaşı Camii imamı vefat edince, müftülük bu görevi kendisine teklif eder. İmanlığa başlayınca askerlikten muaf olur. Maraş Harbi de dahil (1919-20), aralıksız 15 yıl bu görevi yapar. Kurtuluş Harbi'nde sarıklı mücahit ve yönetici olarak çalışır. O yıllarda Anadolu'yu kurtuluşa teşvik için, şehir şehir gezen Şeyh Sünusi Hazretleri (k.s.) Maraş'a uğrar. Hafız Ali Efendi (k.s.) bu zattan Senusilik yolunun zikir ve erkânını alır. Aynı zattan hilafet almadığı için kimseye zikir vermez. Mürşidinden aldığı zikir ve erkânı ömür boyu devam ettirir.

Geceleri teheccüd namazına kalkmak virdleri arasındaydı. Az yer, az uyur. Sabah namazından sonra uyumaz aldığı virdleri yapar, iki rekât işrak ile virdini tamamlardı. Kahkaha ile gülmez, gülmeyi de hoş karşılamazdı. 1929'da Müftü H. Rafet Seçkin hocanın vefatı ile boşalan müftülüğe getirildi. Müftülük görevi ile birlikte Çarşıbaşı Camii imam ve hatipliğini de yürütürdü. Medreselerin lağvına kadar Müderris olarak da görev yapmıştır.

Cömertlik ve dinde nasihatçi olmak kendilerinde huy olmuştur. Kırklar defterine bu yüzden girdiği ehl-i hâl tarafından ifade edilmiştir.

Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Hazretlerinin (k.s.) ruhaniyetinden istifade etmiş onun kitapları olan; *Ramuz-u Ehadis*, *Levamül Ukûl*, *Cami-ul Usul*, *Garib-ul Hadis* kütüphanesinde bulundurmıştır. Allahu âlem talebeliği esnasında derslerine de devam etmiştir. 1964 yılında emekliye ayrılır, bağında gezerken düşer ayağı kırılır. 25 Mayıs 1967’de Cenab-ı Hakkın rahmetine kavuşur.

İbretli sözlerinden bazıları:

* “Geç geçenden ibn-i vakt ol gözle hâl

Çekme ferda kaygusun ferda ya sal!”

* “İslam’ın şartı beştir” dersiniz öyle mi? Ey Müslümanlar, şart gerçek maksat olmayıp, maksadın gerçekleşmesi için gerekli olan amele denir! Yani şart olmayınca meşrut olmaz!

* Cenab-ı Allah (c.c.) Kur’an’da otuzdan fazla yerde “Akimussalate ve Atüzzekate” buyuruyor. Dikkat ediniz “Namazlarınızı kılınız!” demiyor. “Namazlarınızı ikame ediniz!” diyor.

* Ey bire müminler! Namazları kılmamak kati olarak zinadan daha büyük bir günahdır!

* Gönül ki gülşen-i imanın mevkiidir. Dört tarafı mükemmel olmazsa elbette şeytanın oyun sahası olur.

* Ey uyanaraktan ciddi tövbe ile kabile-i müminine sağlam surette giresi Müslümanlar!

* “Defter-i amalini gözden geçirdim herkesin,

Defter-i cürmüm gibi kara defter görmedim!”

Kerametleri:

I) Serdar Yakar naklediyor:

Hoca Efendinin, Antep’te de çok seveni varmış, zaman zaman gelip götürür sohbetinden istifade ederlermiş. Böyle bir misafirlikten sonra, Hoca Efendiyi, Antep çıkışından yalnız olarak gönderiyorlar. Sonra; “Yahu biz ne yaptık? Hoca Efendiyi nasıl yalnız gönderdik!” diye hayıflanıyorlar. O sıralarda “Karabıyıklı” denilen yerde eşkiya varmış.

Kahramanmaraş Evliyalari

Arkadan, yarım saat geçmeden iki atlı daha gönderiyorlar. Atlılar hızlı bir şekilde koşturmalarına rağmen Hoca Efendiye yetişemiyorlar. Maraş'a gelip, evine sorduklarında; Hoca Efendinin dört-beş saat önce, Maraş'a gelip istirahat çekildiğini hayret ve taaccüple öğreniyorlar.

II) Mustafa Direk anlatıyor:

Bir arkadaşımınla Hoca Efendiyi ziyarete gittik. Bize “Hoş geldiniz Paşam!” deyip, birer küçük şişe esans verdi. Sonra soru sormak için müsaade istedim. “Sor dedi!” Ben de; “Hocam ben Cizre’de bir hocadan tarikat dersi aldım. Fakat gidip gelmem zor oluyor. Sohbetine de iştirak edemiyorum. Burada Behçet Efendi var. Bir de Sivas’ta Nakşi İsmail Hakkı Toprak var. Bana ne tavsiye edersiniz?” diye sordum. Bana:

“Paşam sen git Sivas’a ölümlük, dirimlik bir ders al! (Sonra arkadaşşıma dönerek) Senin tarikatta nasibin yok sen tüccarlık yap!” dedi. Arkadaşım o sırada tüccar değildi kısa bir süre sonra tüccar oldu.

III) Serdar Yakar naklediyor:

Ulu Camii avlusuna gelen bir cenazeyi bir meczuba göstererek;

“Seyyah bak bakalım bu cenazenin hâli nicedir.” diye sorar. Meczup;

“Hocam, hocam, bu adamı zebanilerin her birisi bir tarafa çekiştiriyorlar!” der.

Camiye girilip tevhid hatmi yapıp cenaze namazı kıldıktan sonra, Hoca Efendi, Meczuba:

“Seyyah şu adamcağzın durumuna bir daha bak bakalım!” der. Meczup:

“Adamın durumu çok değişmiş hocam!. Deminkiler gitmiş, rahmet melekleri gelmiş!” der.

Hoca Efendi bunun üzerine:

“Eee evladım! Cenab-ı Allah bir kulunun duasını kabul ederse, günahkâr kulunun günahını da affeder” demiş.

VI) Hüseyin Bahar Hoca anlatıyor:

Kahramanmaraş Evliyalari

Hoca Efendinin müftülüğü sırasında ben de Kümbet Camii imamıydım. Babam yeni vefat etmişti. Bir ziyaretimde, fotoğrafımı büyüttürmeyi soracaktım ki, ben sormadan o söyledi:

“Evladım insanın dimağı Levh-i Mahfuz’un misalidir. Şimdi senin babanın şekli şemali dimağındadır. Fotoğrafımı büyütüp çerçeveletmeye gerek yoktur!” dedi.

Daha meseleyi açmadan cevabımı almıştım.

IV) Eşter Hafız anlatıyor:

Bir gün Hoca Efendiyi ziyarete gitmişim, bana;

“Söyle bakalım hafız, ‘İnnallahe meallezinet tevak vellezine hüm muhsinun!’ ayeti nerede geçer?”

Ester hafız düşünür, düşünür bulamaz ve:

“Hocam bilemedim!” der. Hoca Efendi:

“Peki, bilince gel” der.

O gece yatsı namazına kadar ayeti araştıran Eşter Hafız, bulamaz ve yatar uyur. Rüyasında Hoca Efendi:

“Hafız, ayeti bulamadın mı? Ayet Nahl Suresinin son 138. ayeti! Orada geçer” deyince Hafız rüyada Hoca efendinin elini öper ve uyanır.

Daha sonra evdekilerin yardımıyla rüyanın aynı vaki olduğunu anlar bir sonraki gün Hoca Efendiye gelen Eşter Hafız:

“Hocam ayeti buldum” der. Hoca Efendi ise:

“Bulursun tabii! Gece gelip haber veren olursa, babam da bulur!” der.

VI) Kamil Abacıoğlu anlatıyor:

Bazı gençler gelip bana sordular:

“Hocam Hafız Ali Efendi’nin sizce en büyük kerameti hangisidir?”
Ben de onlara:

Kahramanmaraş Evliyaları

“60 yıllık kahveci Kel Ahmed’i tövbe ettirip kahvecilikten çekip aldı, bundan büyük keramet mi olur!” dedim.

VII) Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Kendisine fetva için gelenlere “Sen haklısın!”, “Sen haksızsın!” demezdi. Haksız dediği adam dinden soğur diye. Soruları şer-i şerif içinde çözer, tarafları ikna eder sulh içinde uzlaştırıp gönderirdi.

VIII) Vehbi Aslantürk anlatıyor:

Hoca Efendi’nin ömrünün son günlerinde saatçilik yapıyordum. Bir gün yakınları, Hoca Efendiye ait bir cep bir de duvar saatini tamir için bana getirdiler. Saatleri açtığımda, ikisinin de zembereği kırılmıştı. O an içim ürperdi. Allah Allah yoksa Hoca Efendinin eceli mi yaklaştı, diye düşündüm. “Lahavlevela” çektim tamir için zemberek siparişi verdim. Daha zemberekler İstanbul’dan gelmeden, Hakkın rahmetine kavuşmuştu. Yani saatinin zemberekleri ölümü sanki iki gün önce haber vermişti.

IX) Mustafa Ramazanoğlu anlatıyor:

Hoca Efendi merhum, rüya tabir ilmine de vakıftı. Gördüğüm rüyayı kendilerine arz ettim:

Rüyamda Bediüzzaman Said Nursi Hazretlerini sırtıma almışım bir camiye götürüyormuşum. Epeyce götürdükten sonra yorulmuşum, dizimin bağı çözüldü, buna rağmen güçlkle yürüyüşümü devam ettiriyorum. Gideceğimiz camii hâlâ uzaktaydı. O sırada yakında bir camii görüldü, kendilerine hitapla; Üstadım şu yakın camiye girelim mi? deyince. “Peki” dedi. Ben de o camiye girdim. Rüyadan uyandım!” Hoca Efendi şöyle yorumladı: “Oğlum Mustafa; Said Nursi Hazretlerini sırtlaman onun ilmini yayacağına delalet eder. Dizinin bağının çözülmesi, devlet tarafından takibe uğrayacağına, camiye girmeniz de o sıkıntıdan beraat edeceğinize alamettir!” buyurdular.

Hakikaten iki ay sonra, 1952 Malatya hadisesi dolayısıyla, yetmiş gün hücre hapsinde kaldım. Sonra biiznillahûteala beraat ettim.

Rüya aynı ile vaki olmuştur.

ELBİSTANLI (AVLİYALI) KARPUZOĞLU HACI AHMED EFENDİ (k.s.)

1820’li yıllarda, Elbistan’a bağlı Avliya köyünde doğdu. Çocukluk ve gençlik yılları köyünde ve Elbistan’da geçti. Akli ve nakli ilimleri burada tahsil etti. Askerliğini yaptığı Kilis’te yolu zamanın büyüklerinden, Kilisli Baytazzade Serмест Abdullah (k.s.) hazretlerine uğradı. Askerlikten sonra orada kalıp seyr-i sülukunu tamamladı icazed ve sancakla şereflenip memleketi Elbistan’a gönderildi. Şimdi yıkılmış bulunan, Ulu Camii civarındaki tekke ve zaviyesini açarak irşat hizmetine başladı.

Kapısının önünden geçen bir genç çok dikkatini çekti. Yüksek himmetleriyle o genci cezbedip dervişliğine aldı. O genç bilahare hilafeti ile şereflenecek olan Cüceğaçoğullarından Mustafa Efendi’dir.

Gençlik yıllarında yörede adet olduğu veçhile karakucak güreşle ilgilenen Ahmed Efendi bu sayede irice ve sportmen bir bünyeye de sahiptir. Bir gün mürşidi Baytazzade’yi ziyaretten dönerken kısa yolu, Ahirdağı -Zeytûn-Celâ yolunu tercih eder. On kadar Ermeni eşkıyası yolunu keser. Küfür ederek eziyet etmeye yeltendikleri bir sırada, Ahmed Efendi yaratana sığınıp Osmanlı tokatlarını birbiri ardı sıra patlatmaya başlamış. El, her kalkış inişte bir Ermeni eşkıyası acı bir çığlık atarak yere yuvarlanıyormuş. Kısa bir zamanda eşkıya zararsız hale gelmiş. Daha sonra ayıkan eşkıya tabana kuvvet kaçmaya başlayınca, Ahmed Efendi arkadan seslenmiş:

“Ulan kefereler! Siz bir Müslüman’ın yirmi kefereye denk olduğunu duymadınız mı?”

Kahramanmaraş Evliyalari

1912 yılında, Hakkın rahmetine kavuşan Karpuzoğlu Hacı Ahmed Efendi (k.s.) Kızılcaoba (şimdilerde, Oruçoğlu stadyumunun üst kısmındaki) istirahatgahına defnediliyor. Kendilerine mürşidi tarafından verilen sancakta türbesindedir.

Kaddesallahu sirrûl aziz.

Bağlılarından Mehmet Saldamlı anlatıyor:

“Onlar kabirlerinde diridirler. Gençliğimizde türbeye yaptığımız ziyaret esnasında, türbedar anlatmıştı; İkinci vakti kapıyı kapatıp giderken türbenin içine bir su dolu ibrikle, bir leğen koyuyoruz, devrisi günü sabahleyin gelip baktığımızda, ibriğin suyu yarıya inmiş aynı su leğenin içinde duruyor.”

Yörede, hazretin gece namaz kıldığına inanılır.

ELBİSTANLI CÜCEAĞAÇOĞLU HACI MUSTAFA EFENDİ (k.s.)

1861’de Elbistan’da dünyaya geldi. Annesi Reyhanlı aşiretinden Eşe Hanım, babası Cüce ağaçoğlu Süleyman Efendidir. Annesi Eşe Hatun, kendisine hamileyken, gözü ile görür gibi arkasında olan olayları da görmüş, doğumdan sonra bu hali kaybolmuş.

Çok küçük yaşlarda hıfzını tamamlamış, o zamanki yöre âlimlerinden akli ve nakli ilimleri almış. Seyr-i sülukunu tamamlamak için yörede bir zata intisap etmişse de, mürşidinin vefatı üzerine, o sırada Elbistan’a görevlendirilen Kilisli Baytazzade Serbest Abdullah Efendi’nin halifelerinden, Karpuzoğlu Ahmed Efendiye (k.s.) intisap etmiş. Genç yaşta mürşidi ile birlikte hacca gitmiş. Giderken bir çuval yöre toprağını da beraber götürmüştü. Mürşidi:

“Bu toprak ne olacak?” diye sorunca

“Efendim Resulullah’ın (s.a.v.) beldesinin toprağını kirletmeyelim. Tuvalet için bu toprakları kullanalım!” demiş.

Bir başka müridi:

“Efendim hacca niçin sadece Mustafa Efendiyi götürüyorsunuz?” diye sorunca cevaben:

“Ravza-yı mutahharada, Resulullah; ‘getirdiğin müridlerin bunlar mı?’ diye sorarsa, ‘Efendim!. Kutsal topraklara saygıda kusur etmeyecek adaşınız Mustafa’ımı getirdim’ derim!” buyururlar.

Ahmed Efendi (k.s.) vefatlarına yakın ihvanlarına bir gün şöyle buyuruyorlar: (Kendilerini kast ederek) “Bu Karpuzoğlunun yolunu ve soyunu, şu Mustafa koruyacak!” Aynen öyle olmuş.

Kahramanmaraş Evliyaları

Mustafa Efendi'nin vefatında yöre halk şairlerinden; Ahmet Çıtak şu şiiri yazmış:

1949 Eylül'ün onu
Büründü Kâbe'den aldığı donu
Daşoluk böründe Perşembe günü
Meclis-î alâya konu efendim!

Şule verir çarkı âlem çırası,
Uğradı mateme söndü efendim
Yürekteki derdin yoktur çaresi
Hasretim bağrımı deldi efendim!

Sonu yok bu fani dünyada akip
Bunca müridanı ateşe yakıp
Âlem-i İslâm'ı öksüz bırakıp
Bir kuru toprağa konu efendim!

Vefatları; 10 Eylül 1949 olup türbeleri; Daşoğluk bağlarındadır.

Kaddesallahû sirrehûl aziz.

Menkıbeleri;

I) Abdullah İncikli anlatıyor:

Antepli bir müridi Hoca Efendiyi ziyarete geliyor. Hoca Efendi, bahçesinde, sedir üzerinde sohbet yapmaya hazırlanıyor, yemeniyi (ayakkabı) çıkararak Antepli elini öpmek için mürşidine yaklaştığında, Hoca Efendi çok uzaklara bakarak

“Lahavleulakuvvete ila billahil aliyül azim!” buyuruyorlar.

Devamla, yerden müridinin gülşeftali yemenisin tekini alıp:

“Ya Hayy!” Narası ile birlikte fırlatıyor. Sonra dönüp diğer müridlerine;

“Antepliye çabuk bir ayakkabı getirin! Yavrum, Antepli sen acele yemeninin tekini de al, Antep'e yetiş! Hanımının sana ihtiyacı var!” diyor

Kahramanmaraş Evliyalari

Yüzüstü, dörtnala, Antep'e dönen mürid evine vardığında, akraba ve komşuların evini ziyaret ettiğini görüyor. Hanımına sebebini soruyor. Hanımı da cevaplıyor:

“Efendi sen Elbistan'a gittiğinin ikinci günü ikindi vakti dış kapı açıldı, namaz hazırlığındaydım, sen geldin sandım, iç kapı açılınca sen olmadığını anladım, bana saldırdı, tam bütün umutlarımı kaybetmişken senin yemeni şırrakkk diye alnına değmesin mi, baktım, adam ölmüş, bekçiyi çağırdım gelip götürdüler, şükür Allah'ım (c.c.) korudu” der.

II) Abdullah İncikli anlatıyor:

Hoca Efendinin, Elbistan'da demircilik yapan bir müridi varmış. Üç beş ay geçmesine rağmen dükkâna tek bir müşteri gelmemiş. Bu durumu hocasına arz etmeye ve dua talebine gelen mürid durumu bildirince, Hoca Efendi evin baltasını sedirin altından çıkarıp demirciye uzatmış:

“Al oğlum bu baltayı bileyle durumun açılır, inşallah!” buyurmuş.

Demirci baltayı alıp gitmiş. Aradan bir hafta geçmiş, bilemeye gönderilen giden balta gelmemiş.

Hoca Efendi bir başka müridini baltayı istemek üzere demirciye göndermiş. Tam o anda demirci mürid çıkıp gelmiş.

“Hocam, duanız bereketiyle o kadar çok müşteri geldi ki, baltanızı bileyemedim özür dilerim. En kısa zamanda bileğiler gönderirim!” demiş.

III) Saatçi Nazmi Gök anlatıyor:

Türk Köyü'ne (Pınarbaşı Mahallesi) Karpuzcu Hacı Mustafa Efendi'nin (k.s.) ziyaretine gitmişim. Yapalak Köyü'nden bir adam geldi, yanında bir çuval bostan vardı. Hacı Mustafa Efendi gelen adama:

“Be adam! Çuvalı kendi evinden alırsın da niçin bostanı komşunun tarlasından doldurursun? Bu bostanı ben yemem!” buyurdu ve yemedi. Sonra gelen adama, biz, “niye böyle yaptın?” diye sorduk. O da;

“Efendiyi sınamak için yapmıştım gerçekten de Allah (c.c.) dostuymuş, bildi” dedi.

IV) Saatçi Nazmi Gök anlatıyor:

Kahramanmaraş Evliyaları

Hoca Efendi (k.s.), vefatından kısa bir süre önce, şu anda türbesinin bulunduğu yer olan Taşoluk bağları mevkiine gelmiş. Müridlerine:

“Evlatlarım, Cenab-ı Allah’a kavuşmam yaklaştı. Şuraların taşını kaldırın da bizi buraya defnedersiniz” demiş.

Taş temizleme işini yapan müridler, şimdi türbenin bulunduğu yerdeki kayayı kaldıramamışlar. Kırmak istemişler kıramamışlar. Bunun üzerine gidip durumu Mustafa Efendi’ye arz etmişler. Biraz sonra kayanın yanına gelen Hoca Efendi (k.s.) bastonunun ucuyla dokunup kayayı 3-5 metre kaydırmış.

Hoca Efendi vefat ettikten sonra Taşoluk bağlarına defnedilmiş olup, hâlen türbesi buradadır.

V) Torunlarından biri anlatıyor:

Dostlarından biri, Hoca Efendiye, Halep’ten iki seccade göndermiş, getiren mürid her nasılsa seccadenin birisini yolda satmış. Salimen, Elbistan’a gelen mürid seccadeyi efendisine takdim etmeye geldiğinde, efendi, elini ağzının yanına getirip yan tarafa seslenmiş:

“Huu dost! Bize ne gönderdin?”

Cevap gecikmeden gelmiş:

“Size iki seccade göndermiştim!” deyince, mürid;

“Efendim madem dilediğiniz zaman görüşüyorsunuz, seccadeyi bizimle niye gönderiyorsunuz?” deyivermiş.

VI) Yakınlarından biri anlatıyor:

Dedemin müridlerinden, Haydaroğlu, Hızır (a.s.)’ı çok görmek istemiş, bu isteğini şeyhine iletmiş. Fakat müspet bir cevap alamamış. Bir gün Haydaroğlu, atı ile beraber Söğütlü Suyu’nu geçerken atı orada takılıp kalmış, neredeyse kendisini ve atını sel götürecektir durumdaymış. Bu arada bir zat gelip kendisine yardım etmiş ve bu sayede zor durumdan kurtulmuş. Daha sonra Hızır (a.s.) görme isteğini şeyhine arz eden Haydaroğluna, şeyhi:

“Evladım, seni Söğütlü Suyu’nu geçerken kurtaran adamı kim sandın?” demiş.

ELBİSTANLI MEKKELİ EFENDİ (k.s.)

Elbistanlı Mekkeli Efendi, bir rivayete göre 1800'lü yılların başında Medine-yi Münevvere'de doğdu (150-160 yıl yaşadığı söyleniyor). Akli ve nakli ilimleri Medine'de tamamladı. Gençlik yıllarında Medine'deyken, oraya hac ziyaretine gelen Seyyid Ahmed Bedevi (k.s.) hazretlerinin bir halifesine intisap etti. Mürşidinden aldığı bir işaretle buralara gelip, Celâ Nahiyesinin (Ekinözü) Kandil mevkiine yerleşti.

Uzun uzlet günlerinden çıktığı bazı zamanlarda, Ekinözü-Elbistan ve Maraş'a dost ziyaretinde bulunmuş. Kendisinden zikir talep eden bazı taliplerine; "Yavrurum bizim yolumuzda zikir ve riyazat çok ağırdır sizler takat getiremezsiniz. Ahmed Efendiye veya Mustafa Efendiye -her ikisinin de ebedi âleme geçünden sonra ise-Sivash İhramcızade İsmail Hakkı Toprak Efendiye gidin" dermiş.

Asıl adı Abdurrahman olan Mekkeli Efendi, soyadı kanunu çıkınca "Marmara" soyadını alıyor yani nüfus kaydında; "Abdurrahman Marmara" diye kayıtlıdır.

Bir zaman Medine'den kardeşi gelmiş ve kendisini tekrar oraya götürmek istemişse de reddetmiş ve "biz buralarda görevliyiz" buyurmuş.

Riyazat ve uzletle geçen 150 veya 160 sene yaşayan Mekkeli Efendi 1960'da Hakkın rahmetine kavuşuyor. Kabirleri Elbistan'ın Pınarbaşı mezarlığındadır.

Kaddesallahu sirrehûl aziz.

Menkıbeleri:

I) Hacı Hüsnü Yüksel anlatıyor:

Gençliğimde yaptığım haclardan birinde, sevabını mürşidlerime bağışladığım nafile tavaflar yapıyordum. Önce Karpuzoğlu Ahmed Efendi Hazretleri için bir tavaf yaptım. İkinci olarak Cüce ağaç Mustafa Efendi için nafile tavaf yaptım. Üçüncü olarak, Mustafa Efendi'nin oğlu Hasan Efendi için bir tavafa niyetlendim, başlayacaktım ki gizli bir el boynumu ters yöne çevirdi ve gizli bir ses işittim “Mekkeliye de!” dedi. O hâlden kurtulmak için iki rekat namaz kıldım tövbe ettim yine tavafın başlama yerine gelip başlayacaktım ki deminki hâl aynen tekrar etti. Bunun üzerine; “Bu tavafın da sevabını Mekkeli'ye bağışladım!” deyince tavafa başlamaya muvaffak oldum sonra da tavafı tamamlayıp sevabını Mekkeli Efendiye bağışladım. Ancak ondan sonra, Hasan Efendiye sevabını bağışladığım tavafa başlayabildim. Sonra da diğer büyüklerle sevabını bağışladığım tavaflara muvaffak oldum. Elhamdülillah.

II) Saatçi Nazmi Gök anlatıyor:

Türk Köyü'nde bir düğüne gitmiştik, yazın sahrada, Mekkeli (k.s.) bulunduğu bir toplulukta oturuyorduk. Mekkeli ile aramızda nerdeyse 40 metre mesafe vardı. Yanımda oturan Elbistan Müftüsü Bedri Yinanç Hocanın kulağına eğilip sordum:

“Hocam Mekkeli Efendi'nin yaşı kaç oldu?” Mekkelinin bu konuşmayı o kadar uzaktan duyması mümkün değildi çünkü. Fakat yine de uzaktan seslendi bana:

“Ülek³ saatçi sen bizim yaşımızdan ne istersin?”

Hayretten bir cevap veremedim ancak başımı önüme eğdim, sustum.

III) Gazeteci Mehmet Göçer anlatıyor:⁴

Bir gün Mekkeli Efendi, Orta Ören Köyü'nde yörenin saygın bir ağası olan, Hüseyin Kılıç ağasının evine misafir olur.

Yemekten sonra tatlı niyetine bal ikram edilir. Baldan bir lokma alan Mekkeli Efendi:

³ Ülek sözcüğü, Mekkelinin, muhababına kızdığı zaman kullandığı, kendine mahsus bir hitap şekli.

⁴ Gazeteci Sayın Mehmet Göçer, bu menkıbeyi, dostu Milli Eğitim emeklisi Mustafa Kılıç'tan aldığı ifade etmiştir.

Kahramanmaraş Evliyalari

“Bu bal Berut Dağı’nın balı, kimden geldi?” diye sorar. Hüseyin ağa; “Efendi bizim 150’ye yakın kovanımız var bu bal bizim kovanımızın balı!” diye ısrar edince Mekkeli Efendi:

“Ülek** Hüseyin ağa bu bal sizin arıların balı değil! Bu bal Berut Dağı’nın balı!” diye direktmiş. Hüseyin Ağa ise, eşi Selver hanımı çağırılmış.

“Selver Hanım bak dinle, misafir, ‘bu bal sizin arıların balı değil!’ diyor sen ne dersin?” der, Selver Hanım:

“Mekkeli Efendi artık yaşlanmış balların tadını karıştırıyor!” der demez. Öte odadan gelin hanım seslenir:

“Anne, baba, siz yanıyorsunuz Mekkeli Amca doğru söylüyor. Babam dün bize gelirken bir sitil Berut Dağı balı getirdi!” demiş.

Olay üzerine Hüseyin Ağa ve eşi Selver Hanım, Mekkeli Efendiden özür diliyorlar.

KORKMAZLI ABDULLAH EFENDİ (k.s.)

1865 veya 1866 da, Göksun'a bağlı Korkmaz köyünde doğdu. Aslen Çerkez'dir. Ataları Kafkasya'dan gelip Göksün Korkmaz'a yerleşmişlerdir. İlk dini bilgileri Korkmaz köyü alimlerinden aldı. 13 yaşındayken, büyükleri, yakındaki Kamaşcık köyüne gelen, Nakşibendi Seyyid Abdullah (k.s.) Hazretlerini ziyarete giderlerken kendisi de onlara katıldı. Adaşı Seyyid Abdullah bunu görür görmez yanına çağırıldı. Ona zikir telkin etti, unutmamasın diye de ayrıca yazdırdı. Artık o küçücük çocuk yanına yazdığı zikri her gün hiç aksatmadan yapmaya başladı. Kısa bir süre sonra içine düşen ilim aşkını tatmin için Halep'e gitti. Medrese tahsilinin yanı sıra, Halep Rüştüyesini de bitirdi. Sonra ailesinin ısrarına dayanamayıp, Korkmaz'a döndü. Babalarından kalan arazi, küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığı dolayısıyla geçimini variyetinden karşıladı. İlmi dolayısıyla köyün imamlığını da yapıyordu. Bu arada yirmili yaşlara da gelmiş olduğundan evlendi. Bu evliliğinden bir oğlan, beş kız çocuğu dünyaya geldi. Hocası Seyyid Abdullah'dan (k.s.) aldığı virdi her gün muntazaman yaptığı için keşfi açıldı. Rabıtalılarında artık her istediği zaman şeyhi ile konuşuyordu.

O sıralarda yörede bir kıtlık oldu. Köy, zahire getirmek için kendisinden rica etti, o da yanına 3-5 at alıp Halep'e gitti. Orada, deve pazarına gidip hayvanları zahire yüklemişti ki atları da zahireyi de kaybetti. O sırada mürşidi Seyyid Abdullah (k.s.), atları ve zahireyi kendisine teslim edip, Maraş yolunu da gösterdi.

Daha sonraları, Şah-ı Nakşibent ve Abdulkadir Geylani hazretlerinin ruhaniyetlerinden istifade etti.

Kahramanmaraş Evliyaları

Müridlerinden biri; “Rüyada Resulullah’ı görmek için ne yapayım?” diye sorunca cevaben; “Adet ve ibadette Resulullah’ın ne yaptığını öğren, onları nefesine tatbik et istediğin zaman onu görürsün!” buyurdu.

Abdullah Efendi, altmış yaşında geçirdiği rahatsızlıktan sonra gözleri görmez oluyor. Gönül gözü sayesinde kimseye muhtaç olmadan 30-35 sene daha yaşıyor.

O günlerde vefat eden kardeşinin bir gün sonra mezarını açtırıyor. Sebebi; “Kardeşim feryat ediyor, kendisine bir yılın musallat olmuş çabuk onu kurtaralım!” diyor. Mezarı açtıklarında yılının bir delikten kaçtığını görüyorlar. O deliğe çimento döküp mezarı tekrar kapatıyorlar.

1957’de vefat eden Abdullah Efendi (k.s.) çevreden gelen kalabalık bir cemaatle Korkmaz köyü mezarlığına defnediliyor.

Soyadı kanunu çıktığı zaman Korkmazlı Abdullah Efendi, “Yazıcı” soyadını almıştır.

Korkmazlı Abdullah Efendinin Menkıbeleri:

Bağlılarından, Hakkı Demir Hoca Efendi anlatıyor:

I) Birgün, efendimi ziyarete gitmişim, elini öpüp huzurlarında otururken, “sen Medine’den geldin mi?” diye buyurdular. Cevaben:

“Efendim, ben Medine’ye gitmedim ki” dedim. Tekrar buyurdu;

“Bir gün Medine’ye gitmişim. Çardaklı Şeyh Ahmed, Hz. Peygamberin (s.a.v.) ravzasının içindeki sarı direğin dibinde oturuyordu. Başında bir hayli durdum fakat yüzüme bakmadı” buyurdular.

Bendeniz, hadimleri:

“Efendim, siz ne zaman gittiniz?” dedim.

“Zahiren değil, Mintarafillah gitmişim!” buyurdular.

II) 1951 yılı içinde bir gün ziyaretlerine varmışım. Kendilerini, çok sıkıntılı gördüm. Sebebini sual edince:

Kahramanmaraş Evliyaları

“Hakkı, şu anda Kore’nin Seren köyünde Çinliler, Türk askerini kuşattılar. Savaş çok çetin geçiyor, iki taraftan da çok ölü var, ama inşallah iki saate kadar bizimkiler kurtulur!” buyurdular.

Gerçekten de o gün öğlen haberlerinde; Ankara radyosu, olayı haber verdi. Efendim, hadiseyi bize 6-7 saat önce haber vermişti.

III) Bir gün bağlıları ile birlikte sohbetinde oturuyorduk, buyurdular;

“Kendimi birden ayın üzerinde buldum, etrafıma baktım, kayalık ve topraktı. Toprağı simide (bulgurun incesi) benziyordu, su hiç yoktu, başka bir canlı da yoktu. Orada, batıya dönerek iki rekat namaz kıldım”

Hadimleri;

“Efendim, niye batıya dönerek namaz kıldınız?” diye sorduğumda;

“Çünkü Beytullah batı tarafa düşüyordu” buyurdular.

Ben, “efendim siz oraya nasıl gittiniz?” diye ısrar edince

Kendileri bana dönerek:

“Ben de nasıl gittiğimi bilmiyorum, sen biliyor musun?” buyurdular.

“Hayır, ben de bilmiyorum” dedim. Bu olay 1954-1955’te oldu.

IV) Bir gün sohbette şeyhime; tayyi mekân ve tayyi zamandan sordum. Buyurdular:

“İnsan, Hakka vasil olursa, her şeyin uzaklığı yakınlığı olmaz!” dedi. Kısa bir sukuttan sonra; “Şu anda Rusya’nın payitahtında (başkent) bulunan senetleri okuyorum” dedi.

Bana döndü:

“Sen okuyamıyor musun?” dedi. Ben de; “Hayır, okuyamıyorum!” dedim. Kendileri; “Ben de, seni okuyor zannediyordum!. Biraz sükuttan sonra, “Sana şu anda Hz. Peygamber’in huzurunda yüz derece verdiler” buyurdu.

Kahramanmaraş Evliyalari

V) Bir gün buyurdular:

“Şu kırbacı al ve cinleri topla, Türklerle Bulgarlar savaşıyor, Türk askerine destek ol” dediler.

Kırbacı salladım bir cin ordusu emrime geldi. Cinleri Bozhüyük Köyü’ne kadar götürdüm mezarlığın içinde bir armut ağacı var, yanında da büyük bir taş. O taşın üstüne çıktım, gelen bir subaya cinnileri teslim ettim. Daha sonra iyi haberlerini aldım.

VI) Saatçi Nazmi Gök anlatıyor:

Sene 1953 ya da 1954’tü. Bir gün ziyaret için Korkmaz Köyü’ne gitmişim. O sırada, kara yoluyla hac yeni serbest olmuştu ve köy imamı Ali Efendi de hacdan yeni gelmişti, onu da ziyaret ettim. Bana başından geçen olayı anlattı:

“Birkaç gün evvel köy camiinde yaptığım haccı anlatıyordum; Peygamberimizin ravza-yı mutahharasını anlatırken, Fatıma validemiz de yanında yatıyor.” dedim. Bunun üzerine Abdullah Efendi söze karıştı:

“Hayır, Ali Hoca, Hz. Fatıma Cennetü’l-Baki’de!” dedi. Ali Hoca bu söze kızıp:

“Abdullah Efendi! Ben hacca yeni gittim, sen unutmuşsun, hem gözlerin de âmâ nereden bileceksin!” dedim.

Benim bu sözüme bozulmuş olacak ki:

“Ali, yatsıdan sonra bize gel konuyu halledelim!” dedi.

Yatsıdan sonra evine gittim. Benim gözümü kapattırıp tayyi mekânla Medine’ye götürdü, Cennetü’l-Baki’ye gittik. Oradan, “Esselamûn aleyküm, ya Fatıma Ana!” dedi.

Toprağın kimıldadığını gören Ali Hoca, Abdullah Efendiden özür dilemiş ve tekrar Korkmaz’a dönmüşler.

BERBERZADE ÖMER ÖZCAN (k.s.)

1899 tarihinde Maraş'ın Uzunoluk semtinde dünyaya geldi. Mahkeme başkâtibi Mehmet Efendinin 3 oğlu ve 2 kızının en küçükleri. İlk tahsilini mahalle mektebinde, idadiyi Acemli Camii'ndeki idadide bitirdi. Evin, büyük evladı Memiş-i Tahir Efendi (k.s.) daha önce geçti. Halveti Meşayihî. İstanbul'da bulunduğu için ağabeyinden ilmen istifade edemedi. Klasik medrese tahsilini, babası merhum Berberzade Hacı Mehmet Efendiden tamamladı. Gençliğinde Darendeli Hacı Muhammed Efendinin sohbetine kavuştu. Onun vefatıyla, halifesi Duruş Efendi (k.s.) hazretlerine yöneldi. Mağralı Camii'nde çıkardığı erbainden sonra Duruş Efendi Hazretlerinin hilafeti ile şereflendi. Fakat edebinden efendisi sağ iken çevresinden ayrılmadı. Bu arada Uzunoluk, Bektutiye Camiinde (Çınarlı) imam ve hatipliğe başladı. Ölünceye kadar bu görevini sürdüren Hoca Efendi. Hatmeleri de burada yaptı. Ölümünden kısa bir süre önce, (15 gün) bir hatm-i hacegandan sonra solunda oturan Kamil Abacıoğlu ve sağında oturan Ceketçi Mustafa Efendi'nin ellerinin üstüne hafifçe dokunarak "Benden sonra bu hatmeleri siz yaparsınız!" diye ölümünün yaklaştığını haber verdi. Vefatı 11.09.1980'dir.

Kaddesallahu sirrehulaziz, Lilahil fatiha maasselavat.

Buyurdıkları güzel sözler:

I) Az yiyen olur melek

Çok yiyen olur helâk

II) Gece gündüz ağlarsan

Sular gibi çağlarsan

Tez bulunur umman sana!

III) Misafirlerine ikramı kendi elleriyle yapardı. Misafirleri; “Zahmet buyurdunuz efendim!” derse “Zahmet değil rahmet olur inşallah!” buyururlardı.

Menkıbeleri:

IV) Karşlı Hacı Kocaman anlatıyor:

Birkaç ameleyle Hoca Efendinin bağı kazmaya gitmiştik. Kazma işi bittikten sonra, ameleler benden yevmiye istediler. Ben de, “yarın Hoca Efendiden alıp vereyim!” dedim. Bir gün sonra, Hoca Efendinin imamlık yaptığı Çınarlı Camii’ne geldim. Daha önceleri ihtiyacım olur diye, evde sandığın dibinde bir çıkın içinde para biriktiriyordum, bu durumu ben ve hanımdan başka bir de Allah (c.c.) biliyordu. Yani hocama söylememiştim. Bağ kazma işinin bittiğini hocama arz ettiğimde bana, “Hacı, şu sandıkta sakladığın paradan öde de aylığı alınca ben sana öderim.” dedi. Para biriktirdiğimi nasıl bildiğine hâlâ hayret ederim.

V) Yine Karşlı Hacı Efendi anlatıyor:

Arkadaşlar beni başka bir tarikata götürmek istediler. Ben de müsaade almak için Çınarlı Camii’ne gittim. İkinci namazını kıldıktan sonra, hocamın elini öptüm daha soruyu sormadan elimden tuttu, avludaki ulu çınarın dibine götürdü. “Bak evlat bu çınar gibi ol, bir yere intisap eltinse orada sebat et! Sebat edersen sen de bu çınar gibi olursun” buyurdu,

VI) Oğlu Mimar Mustafa Özcan anlatıyor:

Bir gün, katır sırtında babamın terkinde Tekerek’teki bağımıza gidiyorduk. Babam zikr-i daim halinde idi. Bu arada rampalı keskin bir viraja gelmiştik ki, karşıdan gelen kamyonla burun buruna geldik. Atımız ürktü ve ayakları yerden kesildi, ben de korkudan gözlerimi kapadım. Gözümü tekrar açtığımda yolun ortasında bir şey olmamış gibi atın sırtında gidiyorduk. Sordum;

“Baba nasıl kurtulduk yahu?”

“Allah korudu oğlum. Allah’ın (c.c.) koruduğunu hiçbir şey öldüremez” buyurdu.

Kahramanmaraş Evliyalari

VII) Hafız Ali Acar anlatıyor:

Bir gün çok sıkıntıdaydım evde bir avuç zahire, bir kaşık yağ kalmamıştı. Masraf göreceğim param da yoktu. Hocamın arkasında ikinci namazını kıldım. Çıkışta hocamın elini öptüm, daha bir şey söylemeden, elimden tuttu ve beni hücreye götürdü. İçeriye girince;

“Hafız şimdi senin evinde bulgur da yoktur pirinç de yoktur. Yağ da yoktur un da yoktur” dedi.

Ve bunların her birini önüme düzdü sonra cebinden bir para çıkardı ve

“Şu parayı al bir araba tut ve bunları evine götür” buyurdular.

Allah (c.c.) cennette cem etsin, amin.

VIII) Ceketçi Mustafa Eskisarlı anlatıyor:

Hacı Ömer Efendime (k.s.), bulanıktan bir müntesibi bir kese altın getirmiş hediye etmiş, Hacı Ömer Efendim de bu parayı alıp hocası Duruş Efendiye götürmüş hediye etmiş. O sırada Duruş Efendi Tekerekteki bağında su sarnıcı yaptırıyormuş ve parası bitmiş. Bu gelen para çok ikrama geçmiş ve Hacı Ömer Efendime, “Aferin Ömer bu hediye çok ikrama geçti” buyururlar.

SEYYİD MUHAMMED MASUM HAŞİMÎ (k.s.)

1932’de Cizre’de doğdu, babası, Seyyid Şeyh Muhammed Kadri (k.s.)’dir. Zahir ve batın ilimlerini babasının yanında ve babasının da üstadı olan Şeyh Seyyid Muhammed Hüsameddin Tevili (k.s.)’den tamamladı. Kısa süre Cizre’de müderrislikten sonra, Maraş’a askerlik hizmetini ifa için geldi. 1954 yılında, yukarı kışlada askerlik yaparken, Azrail (a.s.) kendisine ölümünün yaklaştığını haber verdi. Seyyidimiz bunun üzerine akşam taadatında, arkadaşlarından helallik diledi. Arkadaşları, bunu şaka zannederek, kendisini kırmamak için haklarını helâl ettiler.

Sabah içtimasında bölük komutanı ile aralarında şu konuşma geçiyor.

Seyyid Masum:

“Komutanım, arkadaşlarımla helalleştim, siz de hakkınızı helâl ediniz”

Komutan:

“Bir şeye mi canın sıkıldı? Yoksa sıladan kötü bir haber mi aldın? Canını sıkma, biz sana yardımcı olalım” diyorsa da.

Seyyid Masum:

“Hayır, komutanım bir sıkıntım yok ama bana böyle bildirildi. Bu dünyadan nasibimiz bu kadarmış!”

Komutan:

“Haydi, Masum sen bugün talime gitme, git yatakhane de istirahat et!” diyor.

Kahramanmaraş Evliyalari

Yatakhaneye giden Seyyid Masum'dan biraz sonra “öldü” haberi geliyor. Komutanları ailesine haber veriyorlar. Bu arada durumdan haberi olan devrin müftüsü Hafız Ali Efendi (k.s.) bir gün sonra cenazeyi almaya gelen yakınlarına;

“Hocalar, sünnet olan müminin vefat ettiği yerde defnidir. Bu seyyidimizi bize bağışlayın burada defnedelim.” diyorlar. Muhammed Masum'un ailesi gerekçeyi haklı buluyor. Cenaze kalabalık bir cemaatle Şeyh Adil Mezarlığı askeri şehitliğine defnediliyor.

Menkıbeleri:

Muhammed Masum (k.s.) vefatından sonra babasına rüyada görünüp yakın bir mezardaki “Kabir azabını” şikâyet ediyorlar:

“Babacığım mezarımın yakınında bir hanım mevta var ona kabir azabı yapılıyor Onun haykırmalarından benimle beraber bütün mezarlık rahatsız oluyor. Dua buyurun da ondan bu kabir azabı kalsın.” diyor.

Bir hafta sonra yine babasına görünüp;

“Babacığım, Allah (c.c.), duanızı kabul buyurdu. Duanız bereke-tiyle o bayan mevtadan azap kaldırıldı. Elhamdülillah şimdi rahatız” buyuruyorlar.

Seyyidimizin vefatında üst teğmen olan bölük komutanı, daha sonra albaylık rütbesine kadar yükseliyorlar. O rütbeden emekli olup Ankara'ya yerleşiyorlar. Bu vefalı komutan velayetine şahit olduğu askerinin kabrini her sene gelip ziyaret ediyorlar.

Kaddesallahû sirrehul aziz.

Seyyidimizin mübarek kabirleri, şehitlik kapısından girişte, batıya doğru inen yolun yirmi metre ilerisinde sol taraftadır

MUŞLU AHMET FETHULLAH CAMİİ (k.s.)

Ahmed Efendi, Muş vilayetinin, Malazgirt ilçesinin, eski adı Şibo (Adaksu) köyünde 1924'te doğmuştur. Dedeleri o yörenin şeyhlerinden Şeyh Ahmed Camii (k.s.) yaşadığı zamanın seçkin âlim ve şeyhlerindendi. Babası, Fethullah Camii (Rahimehullah), Birinci Dünya Harbi'nde Ruslara karşı savaştı. Cihadı esnasında gözü pek ve yiğitliği ile temayüz etmiştir. 1932'de vefat ettiğinde, anne bir kardeşlerinin en büyüğü Hoca Efendiydi ve henüz sekiz yaşındaydı. Bu yüzden tahsiline ara verdi. Kardeşlerinin geçimini yoluna koyduğunda yirmi yaşına gelmişti. Tekrar yarım bıraktığı tahsiline başladı. Baba bir kardeşi Muhammed Efendiden ilk medrese bilgilerini aldı. Aynı zamanda Tarikat-i Aliye-i Nakşibendi'ye intisap etti. Kısa bir süre sonra Muhammed Efendi de Hakkın rahmetine kavuştu. Bunun üzerine ilim için sefere çıktı. Bu sebeple o zamanki şarkta hemen hemen bütün alimlerle tanıştı, görüştü. Bu arada; hadis, kelam, fıkıh ve Arapçanın inceliklerini Nakşi şeyhi âlim ve fazıl Abdulhadi El Ömer el Buti'den (k.s.) aldı. Şeyh Muhammed Zahid'ül Molla Kirdi ve Şeyh Abdurrahman Ömeri'nin (k.s.) sohbetinde bulundu.

Bir gün hocası Abdulhadi (k.s.) ona:

“Molla Ahmed nerelere bakıyorsun öyle” diye sordu.

Genç molla Ahmed:

“Hocam şu yeşeren tabiatı seyrediyorum. Bakıyorum da zamanında budanan ve bakımı yapılan ağaçlar çok güzel boy veriyor. Bakımsızlar ise cüce kalıyor.” dedi.

Bu cevaba üstadı çok memnun oldu.

Bir defasında günlük evradını yaparken “Sübhanallâh” sözcüğü dolayısıyla, Rabbinden utandı ve “Allah’ım (c.c.) sen zaten noksan sıfatlardan uzaksın, malumu ilama ne hacet!” dedi. Bu hâlini efendisine arz etti. Onun teveccühüne mahzar oldu.

Az konuşmak, az yemek, az uyumak adetleri olmuştu. Seyahatleri sırasında; Cizre’de genç mollalar ona *ed-Dürer* ve *Vesâya* kitaplarından mevize sordular çok kısa ve veciz cevaplar verince “Sübhanallah ne kadar veciz ve özlü konuşuyor” diyerek hayretlerini gizleyemediler.

Şavran köyünde hocası Eşşeyh Abdurrahman el Ömer el Buti’den ilim aldığı sırada, Ramazan bayramının yatsı namazından sonra, camiden çıktı ve yalnız başına köyün mezarlığına gitti. Mezarlık yüksek, dağlık ve ağaçlarla kaplı bir yerdi. Orada hocası Abdurrahman Efendi’nin (k.s.) dedesi Şeyh Abdurrahman eş-Şaviri Hazretlerinin (k.s.) mezarı vardı. Sık ağaçlardan zor görünen mezarın yanına yaklaşmak zorken, orada bekledi. Kendi kendine; “Bir şeyler görünceye kadar, buradan içeri girmeyeceğim” dedi. Bir müddet sonra kendisine Allah’ın (c.c.) inayetiyle göreceğini görmek nasip oldu. Gidip, Şeyh Abdullah eş-Şaviri’nin merkadlerinin kuzeyine oturdu. Sabah ezanına kadar kabre müteveccih olarak orada kaldı. Kendileri, Şafii mezhebinden olmasına rağmen, Hanefi fıkhında da üstad olmuştu. İbn-i Ağabeyd’in haşiyesini yediden fazla devretti, bu suretle hangi konunun, hangi ciltte, hangi sayfada olduğunu ezbere bilirdi. Bulduğu yerlerde ve başka yerlerden gelen çözümünü zor fikhi konuları kolaylıkla çözüme kavuşturmuştur.

Bu arada Nakşi Şeyhi, İbrahim Hakkı (rahimeullahu tealâ)’nın sohbetine kavuştu, ölünceye kadar onunla beraber oldu. Şeyhini bizzat yıkayıp teçhiz ve tekfinden sonra defnetti. Yeniden yollara düştü. Bu arada yaptığı bir istihare ve istişare neticesinde 1971’de Maraş’a gelip yerleşti. Duraklı Camii’nde görev yapıyor yeni taliplerini burada yetiştiriyordu. Bir yandan da tarikat arayışını sürdürüyordu. Bu arada Suriye’de bulunan Şazeli Şeyhi Abdülkadir İsa el Halebi (k.s.) ile tanıştı. Onun *Hakaik an-il Tasavvuf* kitabını okudu. İstihare etti, istiharesi uygun çıkınca Abdülkadir İsa eş-Şazale el-Halebi Hazretlerine (k.s.) intisap için görüşme izni istedi. Ruhsat çıktı, Halep’e gitti ve son şeyhi Abdülkadir İsa (k.s.) Hazretlerine intisap etti. Yeni şeyhi onu, on günlük halvete aldı. Sonra “Vird-i âm” izni verdi. Birkaç sene sonra da “Vird-i âm ve hâs” izni verdi. Hilafetle şereflendirdi.

Kelam-ı Alileri:

I) Birinci şeyhimin vefatından sonra, Şeyh Abdülkadir Geylani, Seyyid İbn-i Meşîş ve Seyyid Hasan eş-Şazeli Hazretlerinin ruhaniyetlerinden çok istifade ettim. Buralardan bana birçok fetihler nasip oldu Elhamdülillah; buyururlardı.

II) “İmam-ı Gazali (k.s.) tarikat-ı riyazette sülukumdur. İmam-ı Ebul Hasan Şazeli (k.s.) tarikatı zikirde meşrebimdir!” buyururlardı.

III) “Bugün insanlar ayrı bir vadide, tarikat ayrı bir vadide. Vallahi şu ana kadar hiçbir halvete doymadım. Onları vird olarak terk etmem de, mümkün değildir!” buyurdular.

Bizler, Bediüzzaman Said Nursi’yi (r.a.) taklit ederiz, İmam-ı Gazali’yi taklit ederiz. İlk şeyhim İbrahim Hakkı’yı (k.s.) taklit ederiz. Efendim Şeyh Abdülkadir İsa (k.s.)’ı taklit ederiz bir derece kazana bildikse bu yolla kazandık!

IV) Ona sordular:

“Nail olduğunuz bu hallere nasıl muvaffak oldunuz?”

Şöyle buyurdular:

“Üç şeyle. 1) Sıtk ile 2) İhlas ile 3) Ene’yi silmekle”

Cenab-ı Allah (c.c.) Hoca Efendiyi erzel ömürden muhafaza ile uzun ömürlü eylesin, emsalini çoğaltsın himmetlerini şehrimizde daim ve baki etsin, âmin.

MİKDAD BİN ESVED (r.a.)⁵

Maraş, “Bilad-ı Rum” yani Anadolu topraklarının, İslam’la ilk tanışan bölgelerindendir. Fakat Maraş, Hz. Ömer (r.a.) zamanında, Halid bin Velid (r.a.) komutasındaki İslam orduları sayesinde sağlanan bu ilk tanışılıktan bir süre sonra Bizanslılar tarafından bir kez daha geri alınmıştır.

Maraş, daha sonra 960 yılına kadar kurulan Emeviler, Abbasiler, Harezmliler tarafından tekrar tekrar fethedilmiş; ancak şehir her seferinde Bizanslıların hakimiyetine girmiştir. 300 yıl süren bu savaşlardan sonra, 1085’te Sultan Alparslan tarafından buraya gönderilen bir Türkmen Beyi Candar Bey tarafından veya onun devamı niteliğindeki Emir Buldacı tarafından fethedildiyse de 1097’de tekrar Bizans’ın eline geçmiştir.

1149’da Selçuklu hükümdarı Sultan Mesut burayı tekrar fethetti. Ama Selçuklu Devleti içerisindeki iktidar savaşları nedeniyle bir kez daha Bizans artıkları Kilikya Ermeni Krallığı ve Antakya Haçlı Prenslüğünün eline geçti. Maraş, nihayet, I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından 1192’de tekrar fethedilerek Selçuklu toprağı oldu. Demek ki Maraş, 637’den 1192’ye kadar sürekli el değiştirdi ve her el değiştirmede yıkılıp tekrar yapıldı. Bu durumdan mezarlıklar da tahrip edilerek tabii ki nasibini aldı.

Savaşlarla geçen yüzlerce yılın ardından diyebiliriz ki, Anadolu toprakları ve özellikle de Maraş, adeta bir şehitlere ve gaziler

⁵Sütçü İmam Üniversitesi Karacasu Yerleşkesi arka tarafına düşen bir yerde Kara Ziyaret diye bir yer vardır. Zamanının Maraşlı uleması, buranın, Mikdad bin Esved’in mezarı olduğunu bizlere söylemişlerdi. Biz de, madem şehrimiz böylesine değerli bir zat-ı muhteremi misafir etmiş, o halde onun da yeri bu kitap olmalıdır diyerek eserimize dahil etmiş oluyoruz.

Kahramanmaraş Evliyalari

yurdudur. Şehir, Halife-i Raşidin döneminden itibaren pek çok Sahabe ve Tabiin mezarlığına ev sahipliği yapmaktadır. Bu sebeple Maraş'ta 8-10 kadar sahabenin şehit yattığı bazı maneviyat büyüklerince ifade edilmiştir. Bunlardan biri de Mikdad bin Esved veya diğer bir adıyla Mikdad bin Amr'dır (r.a.)

Mikdad bin Amr'ın babası Behra kabilesine mensuptur. Babası işlediği bir cinayet sonrası bu kabileden kaçıp Kinde kabilesine sığındığı sırada Mikdad burada doğmuştur. Mikdad da bu kabileden ayrılıp Mekke'ye yerleşmiştir. Hz. Mikdad, burada, Esved bin Abdüwegüs adlı birinin himayesine girmiş ve Mikdad bin Esved adıyla anılmaya başlanmıştır. Hz. Mikdad, daha sonra ilk gelen vahiylerle beraber Peygamber Efendimizin nübüvvetine intisap etmiş ve onun çevresinde olmaya özen göstermiştir. Belki de bu sebeple Peygamber Efendimiz, "Selman-ı Farisi ve Yemenli Mikdad benim Ehli Beytimdendir" demiş ve aralarında kan bağı olmamasına rağmen Ehli Beyt'ten olma şerefi ile taltif edilmiştir. Nübüvvetin sonraki yıllarında, evlatlık edinmenin yasallaşmasını emreden ayet inince Hz. Mikdad hemen esas babası olan Amr bin Saad'a geri dönmüş ve babasına nispetle kendisine Mikdad bin Amr denilmeye başlanmıştır.

Mikdad bin Amr ilk yedi Müslümandan biridir. Bu yüzden çok eziyetlere uğramışsa da bağlılığını terk etmemiştir. Öyle ki müşriklerin Medine'ye düzenleyecekleri bir seferi Resulullah'a bizzat Mikdad bin Amr (r.a.) bildirmiştir. Bunun üzerine Resulullah (a.s.), Utbe bin Halis komutasında bir askeri birliği müşriklere üzerine göndermiş ve Hz. Mikdad da bu birlikle beraber Medine'ye gelmiştir.

Mikdad bin Amr, burada Efendimizin amcasının kızı Dubaa ile evlendi. Bedir'den başlayarak bütün savaşlara katıldı. Uhud Savaşı'nda orta kanadın komutasını Hz. Hamza ile birlikte idare etti. 648 yılında Şam Valisi Muaviye tarafından Kıbrıs'ın fethine gönderildi. 653 yılında ise Medine'nin Cürf bölgesi denen yerinde vefat etti. Cenaze namazını Hz. Osman (r.a.) kıldırdı ve Baki Mezarlığı'na defnedildi.

Kahramanmaraş Evliyalari

Bu Durumda Maraş'taki Kara Ziyaret'te Kim Yatmaktadır?

Hiz. Mikdad, Hiz. Osman zamanında vefat ettiğine göre Hiz. Ömer zamanında yapılan Maraş'ın fethine katılmıştır. İslam ordularının fetih seferleri devam ettiği için belki de kendisiyle aynı isim taşıyan evlatlarından biri burada şehit düşüp defnedilmiş olabilir.

Her şeyin doğrusunu Allah (c.c.) bilir.

Hiz. Mikdad 42 tane hadis rivayet etmiştir. Kendisinden hadis rivayet edenlerin başında Hiz. Ali olmak üzere 7-8 sahabe, 4-5 kadar tabiin ile birlikte hanımı ve kızı Kerime de vardır. Bu hadislere muteber hadis kitaplarında rastlamak mümkündür.

Sonuç Olarak

Hiz. Ömer zamanında ilk defa İslam ile şereflenene Maraş'ımız, misafir ettiği yüzlerce değerli zat ile birlikte, büyük olasılıkla Hiz. Mikdad'ı ağırlamış olmalıdır. O halde bu ev sahipliğimiz hürmetine Hiz. Mikdad adına bir camii yaptırıp anısını sıcak tutabiliriz. Böylece Mikdad bin Amr Hazretlerinin Kahramanmaraş'ta bir makamı olmuş olur.

Allah (c.c.) rahmet eylesin cennetinde cem eylesin. Vesselam...

SON SÖZ

Muhakkak ki dünya var olduğundan beri, Maraş'ta yaşayan evliya bu kadar değil, belki bunun birkaç katı. Biz, sizlere ancak menkıbelerine ulaşabildiğimiz 33 tanesini tanıtma fırsatı bulduk. Esasen halk arasında geçen şöyle bir evliya tasnifi var. Bu tasnife göre;

Evliya üç çeşittir. Birinci çeşidini yalnız Allah (c.c.) bilir, kendi dâhil kimse bilmez. İkinci çeşidini Allah (c.c.) bilir, kendi de kendinin evliya olduğunu bilir fakat başka kimse bilmez. Üçüncü çeşidini ise hem Allah (c.c.) bilir hem kendi bilir hem de Allah (c.c.) onun evliya olduğunu sadık kullarına bildirir. Sadık kulları da onun etrafında halkalanırlar. İşte, bu derlememizde biz üçüncü çeşit evliyaları toparlayabildik. Elhamdülillah. Yaşadıkları devirlerde en az iki - üç yüz kişi ona evliya olarak hüsnü zannetmiş. Ondan veli olarak himmet almış, istifade etmiştir. Esasen, menkıbelerinde ve kelimeleri kibarlarında, velayet nurları müşahade edilmekte. Ruhaniyetlerine teveccüh edildiğinde istifade edilmektedir.

Yazılı kaynak olarak ulaşabildiğimiz Evliya Çelebi Seyahatnamesinde on yedinci asır Maraş ziyaretgâhları olarak; Deli Fakih Sultan, Omuzlu Küçi Dede, Derdiment Dede, Çomaklı Baba, Melik Üştür (Ecter), Karlı Baba, Çeşmi Çerez Baba, Alaüdevle Camiinde (Ulu Camii) yatan, İbrahim Dede, Saadettin Teftezani ve Manav Ali bin Bali Efendi'den bahsetmektedir. Bunlardan, menkıbelerine ulaşabildiğimiz bazıları "Tabakatımıza" geçti. Geri kalanların ise sadece isimlerini vererek geçiyoruz. Allah (c.c.) sırlarının kudsiyetlerini artırsın.

Menkıbesine, ilk defa İmam-ı Şarani hazretlerinin (k.s.) *Tabakattü'l-Kübra*'sında rastladığım Huzeyfetü'l-Mer'aşî (k.s.) hazretlerini, bulduğum bu kitaptan etkilenerek kitabımızın isminin: *Tabakattü'l-Mer'aşîyye* olmasını uygun bulduk.

Kahramanmaraş Evliyaları

Son olarak, meşhur ve yaygın olmasına rağmen bizim ulaşamadığımız bir evliyaullah biliyorsanız, Allah rızası için bize yazın, kitabımızın bundan sonraki baskılarına ilave edelim, inşallah.

Muhakkak ki yaşadığımız zaman diliminde de gavs vardır, kutuplar vardır, yediler, kırklar, üç yüzler vardır ve kıyamete kadar da var olacaklardır. Eğer onlar olmasa dünya ekseninde dönmez. Onlar var ki dünyamız yörüngesinde dönüyor, kıyamet kopmuyor, Cenab-ı Allah (c.c.) dünyamızı onların yüzü suyu hürmetine döndürüyor. Onlar; “El ülema verset’ül-enbiya” Hadis-i Şerifine uygun olan ulema- yı rasihin ve zülcenaheyndirler. Zahir ve batın bilgileriyle mücehhez seyr-i sülukunu tamamlayıp icazetle şereflenmiş aziz insanlardır. Allah (c.c.) himmetlerini bizimle etsin, bizleri de onlarla hasredip cennette Cemaliyle şereflendirsin, Âmin.

Fakir-i Pür taksir Osman oğlu Tahir

KAYNAKÇA

- 1) Kuran Meali, Yunus Vehbi Yavuz.
- 2) Hûlasetül Beyan fı Tefsir ül Kur'an, (16 cilt), Mehmed Vehbi Efendi.
- 3) Cami ul Usûl, Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin (k.s.).
- 4) Tasavufi Ahlak, (5 cilt), Mehmed Zahid Kutku (k.s.).
- 5) Evliyalar Ansiklopedisi, (12 cilt), Türkiye Gazetesi Yayınevi.
- 6) Mar'aş'ın Tarihi ve Coğrafyası, Prof. Besim Atalay, Tercüme; Mehmet Özbaş.
- 7) Tabakatü'l-Kübra, (4 cilt), İmam-ı Şarani.
- 8) Nefahatü'l-Üns, Molla Abdurrahman Câmî.
- 9) Ahmed-i Kudduşi, M. Asim Koksâl.
- 10) Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Üçdal Neşriyat.
- 11) Tezkeretü'l-Evliya, Feridüddini Attar. Tercüme; M. Zahid Kotku.
- 12) Osmanlı Müellifleri, (3 cilt), Bursalı M. Tahir Efendi Tercüme; Fikri Yavuz.
- 13) İslam Ansiklopedisi, (8 cilt), Şamil Yayınevi.
- 14) İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı.
- 15) Hafız Ali Efendi, Serdar Yakar - Yıldırım Alkış, Ukde Yayınları.
- 16) Gaziantep Evliyaları, C. Cahit Güzelbey.
- 17) Tasavvuf, Mahir İz.
- 18) Eshab-ı kehf ile ilgili makaleler, İbrahim Hakkı Konyalı
- 19) Eshab-ı Khef Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 1993, Prof. Dr. Faruk Sümer.
- 20) Avarüvü'l-Mearif, İmam-ı Sühreverdi.
- 21) Tasavvuf ve Tarikatla İlgili Fetvalar, Ömer Ziyaeddin Dağıstani.
- 22) Mizan-üş Şeriat Burhan-üt Tarikat, Muhammed Hilmi Darendevid, Tercüme; A. Remzi Keser.
- 23) Rabıta-ı Şerife, E. Abdülhakîm Arvasi (k.s.), Tercüme, Necip Fazıl Kısakürek.
- 24) Şevâhid'ün Nübüvve, Molla Abdurruhman Câmî.
- 25) Nidâü'l-Mü'minin Kur'an-ül Mübîn, Ahmed Fethullah Câmî, Tercüme; Süleyman Çelik.

Handwriting practice area consisting of 20 horizontal dotted lines.

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

